PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUČNI MAGAZIN

HRVATSKI VOJNIK

Broj 434 • 8. studenoga 2013. • Izlazi od 1991. • www.hrvatski-vojnik.hr BESPLATNI PRIMJERAK

EUR 2,10
CAD 3,00
AUD 3,30
USA 2,00
CHF 3,50
SLO EUR 1,80
SEK 17,00
NOK 17,00
DKK 15,50
GBP 1,30

VJEŽBA HARPUN 2013

TOPOVSKA BITKA KOD ŽIRJA

INTERKULTURALNO OBRAZOVANJE ČASNIKA

93. ZRAKOPLOVNA BAZA

NOĆNI LETOVI UVIJEK SU IZAZOV

ESKADRILA TRANSPORTNIH HELIKOPTERA U DIVULJAMA

HELIKOPTERI KOJI ŽIVOT ZNAČE

POLIGON "EUGEN KVATERNIK"

NAGLASAK NA BRZINI I PRECIZNOSTI

ISSN 1330 - 500X
PRINTED IN CROATIA
04513

SADRŽAJ

4 **ESKADRILA TRANSPORTNIH HELIKOPTERA U DIVULJAMA**
Helikopteri koji život znače

8 **AKTUALNO**
Predstavljen plan javne nabave MORH-a za iduću godinu

9 **VIJESTI**
Austrijski načelnik GS-a u Hrvatskoj

10 **POLIGON "EUGEN KVATERNIK"**
Naglasak na brzini i preciznosti

12 **VJEŽBA HARPUN 2013**
Topovska bitka kod Žirja

14 **OSRH**
Razvodnik Željko Sabol i nadnarednica Tatjana Zelić najbolji vojnik i dočasnik rujna

16 **93. ZRAKOPLOVNA BAZA**
Noćni letovi uvijek su izazov

18 **SIMULACIJSKO SREDIŠTE ZOD-a**
Vježba Vodni val 13

19 **VIJESTI**
Obilježena 21. obljetnica Dočasničke škole

IMPRESSUM

Nakladnik: **MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE
SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO
ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA**

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr)
Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)
Urednici i novinari: Leida Parlov (leida.parlov@morh.hr),
Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com),
Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com),
Petra Kostanjšak (petra.kostanjsak@morh.hr)
Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gordana.jelavic@yahoo.com)
Urednik fotografije: Tomislav Brandt
Fotografi: Josip Kopi, Davor Kirin
Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković, Damir Bebek, Predrag Belušić
Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322
Tisak: Intergrafika TTŽ d.o.o., Bistranska 19, Zagreb
Adresa uredništva: Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10000 Zagreb, Republika Hrvatska
http://**www.hrvatski-vojnik.hr**, e-mail: hrvojnik@morh.hr
Naklada: 3000 primjeraka

Naslovnica: arhiva Eskadrile transportnih helikoptera 93. zb

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2013.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA

20 **VIJESTI IZ OSRH**
Održan 9. memorijal Rudolfa Perešina u Ivanić Gradu

22 **NATO NOVOSTI**
Program STANDEX za prevenciju terorističkih napada

24 **NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE**
Modernizirani austrijski Eurofighteri

28 **RATNA MORNARICA**
Izraelski mornarički oružni sustavi (I. dio)

33 **RATNO ZRAKOPLOVSTVO**
Kamo leti Orao?

39 **VOJNO OBRAZOVANJE**
Interkulturalno obrazovanje časnika

42 **PODLISTAK**
Meksička revolucija

46 **FILATELIJA**
Marke - sjećanje na ratna stradanja

47 **VEKSILOLOGIJA**
Francuske vojne zastave

48 **MULTIMEDIJA**
Snažni mali tablet iz Archosa

VJEŽBA HARPUN 2013

PRIPADNICI HRVATSKE RATNE MORNARICE PROVELI SU 22. LISTOPADA U AKVATORIJU SREDNJEG JADRANA NA MORSKOM POLIGONU ŽIRJE DRUGI DIO TAKTIČKE VJEŽBE HARPUN 2013 S TOPNIČKIM BOJNIM GAĐANJEM NA POVRŠINSKI CILJ. S PRIPREMAMA ZA OVU VJEŽBU HRM JE POČEO TIJEKOM PROLJEĆA PA JE U SVIBNJU, U SKLOPU PRVOG DIJELA VJEŽBE, ORGANIZIRANO GAĐANJE NA MORU. U DRUGOM DIJELU VJEŽBE DEVET JE BRODOVA U DVA DANA PROVODILO NIZ AKTIVNOSTI, U SKLADU S NATO STANDARDIMA I PROCEDURAMA...

TOPOVSKA BITKA KOD ŽIRJA

SIMULACIJA RAKETNOG NAPADA

93. ZRAKOPLOVNA BAZA

ZBOG SPECIFIČNOSTI KOJE SA SOBOM NOSI, ZBOG VAŽNOSTI KOMBINIRANJA VIZUALNOG I INSTRUMENTALNOG LETENJA, NOĆNO JE LETENJE JEDNA OD KOMPLEKSNIJIH ZADAĆA. DA BI PILOTI STALNOG SASTAVA BILI TIJEKOM CIJELE GODINE I U SVAKOM TRENUTKU SPREMNI ZA ISPUNJAVANJE SVOJIH DUŽNOSTI, NAJMANJE ČETIRI PUTA GODIŠNJE PROĆI ĆE CIKLUS TRENAŽE NOĆNOG LETENJA KOJOM SE OSVJEŽAVAJU KOJIH ZNANJA I VJEŠTINE. NO ZA UČENIKE-LETAČE UPOZNAVANJE S NOĆNIM LETENJEM PRAVI JE IZAZOV...

NOĆNI LETOVI
UVIJEK SU IZAZOV

UVODNIK

Medicinskim letovima, a i sudjelovanjem u traganju i spašavanju, spašeni su brojni životi zahvaljujući brzoj i odlučnoj intervenciji posada Eskadrile transportnih helikoptera 93. zrakoplovne baze Zemunik. Svijest da si sudjelovao u spašavanju nečijeg života više je nego dovoljna nagrada sama po sebi. Ipak, priznanja društva koja su dobili pripadnici ove eskadrile znači da je njihova stručnost i ono što rade vrednovana na pravi način. U ovom broju predstavljamo vam postrojbu nedavno nagrađenu Turističkim cvijetom-kvaliteta za Hrvatsku, a u siječnju će primiti i nagradu Ponos Hrvatske. Vrijedi još jednom istaknuti da su helikopterske posade iz Divulja u ovoj godini prevezle 439 pacijenata.

Uspješnom bojnom gađanju Topničko-raketne bojne Gardijske motorizirane brigade pridonio je sustav za upravljanje vatrom topničke bitnice. Njegova se namjena može opisati u nekoliko riječi: postizanje maksimalne učinkovitosti.

Pripadnici Hrvatske ratne mornarice proveli su 22. listopada u akvatoriju srednjeg Jadrana na morskom poligonu Žirje drugi dio taktičke vježbe Harpun 2013 s topničkim gađanjem na površinski cilj. Detaljnije o vježbi pročitajte u broju koji je pred vama.

Interkulturalno obrazovanje časnika dobiva sve više na značenju jer pripadnici Oružanih snaga Republike Hrvatske sve više sudjeluju u neratnim vojnim zadaćama u drugim zemljama i u različitim kulturama i životnim uvjetima. Svaki je multinacionalni stožer ujedno jedna mala interkulturalna zajednica u kojoj mora vladati tolerancija i održavanja ravnopravnih odnosa pa o ovoj zanimljivoj temi možete pročitati tekst u ovom broju.

Uredništvo

ESKADRILA TRANSPORTNIH HELIKOPTERA U DIVULJAMA

HELIKOPTERI KO

ONI ODRAĐUJU DOISTA VELIKI POSAO I, UZA SVU SILU POMOĆI KOJU PRUŽAJU CIVILNOM SEKTORU, PRIPADNICI SE ISTODOBNO PRIPREMAJU I ZA VOJNE MISIJE JER U STUDENOM U SKLOPU KFOR-a NA KOSOVO ODLAZI NOVI KONTINGENT. NJIHOV USPJEŠAN RAD REZULTAT JE SIMBIOZE PILOTA I TEHNIČARA, A NAJBOLJI SU DOKAZ ZA TO I BROJNA PRIZNANJA...

Vojne misije, borba s vatrom i snijegom, pristup neprohodnim terenima, spašavanje života i hitan prijevoz ljudi – sve su to teški zadaci koje svakodnevno odrađuju pripadnici Eskadrile transportnih helikoptera iz 93. zrakoplovne baze HRZ i PZO, smještene u vojarni "Knez Trpimir" u Divuljama pokraj Splita. Njihov uspješan rad rezultat je simbioze pilota i tehničara, a najbolji su dokaz za to i brojna priznanja. Timovi Eskadrile raspolažu s 11 helikoptera, od kojih se neki trenutačno nalaze na remontu.

"Osim vojnih zadaća u mirovnim misijama na Kosovu i Afganistanu, tu su i tzv. humane misije odnosno medicinski letovi, a naša eskadrila provodi i zadaće spašavanja u koordinaciji s Hrvatskom gorskom službom spašavanja. Također još jedan oblik suradnje s civilnim strukturama je i suradnja s vatrogascima", opisuje nam zapovjednik Eskadrile, satnik Ante Siniša Kozina na što sve moraju biti spremni njegovi ljudi.

Bez obzira na krasan krajolik oko vojarne i divan pogled na more, ovdje uvijek moraju biti spremni za akciju pa pripadnici postrojbe neprekidno dežuraju u očekivanju poziva u pomoć, bilo u svrhu spašavanja ili pak prijevoza pacijena-

Petra KOSTANJŠAK, snimio Josip KOPI, arhiva ETH

OJI ŽIVOT ZNAČE

POSADI ETH PRIZNANJE ZA USPJEŠNU TURISTIČKU SEZONU

Eskadrila transportnih helikoptera 93. zrakoplovne baze HRZ i PZO dobitnik je posebnog priznanja "Turistički cvijet-kvaliteta za Hrvatsku" za uspješno provođenje ovogodišnje turističke sezone. Nagradu je primio zapovjednik Eskadrile transportnih helikoptera, satnik Ante Siniša Kozina u pratnji jedne letačke posade helikoptera Mi-8 MTV na svečanosti održanoj 25. listopada, u Punta Skali kod Zadra, u sklopu manifestacije "Dani hrvatskog turizma 2013". Ovo je druga godina zaredom da jedna postrojba OSRH prima priznanje u akciji koju organiziraju Hrvatska gospodarska komora i Hrvatska radiotelevizija, a isto priznanje prošle godine dobila je Protupožarna eskadrila 93. zb HRZ-a i PZO-a. Kontinuirane humane misije koje Eskadrila provodi kroz hitne medicinske letove, te traganja i spašavanja domaćih i stranih pacijenata prepoznate su kao značajan doprinos u sigurnom odvijanju turističke sezone. Helikopterske posade iz Divulja u ovoj su godini prevezle 439 pacijenata.

Foto: FAH

ESKADRILA TRANSPORTNIH HELIKOPTERA U DIVULJAMA

ta s otoka i nepristupačnih mjesta. Ponekad u jednom danu ima i po nekoliko intervencija koje znaju trajati i više sati.

Na zapovjednom tornju zatičemo jednog od pilota, satnika Kristiana Kraljevića, koji dežura kao službujući operativnog središta i službujući vojarne. On nam objašnjava da se dežurni bavi svim operativnim poslovima – on također prima pozive nakon kojih se na let podiže dežurna posada. "Mi ovdje u slučaju intervencije koordiniramo s centrom 112 - o čemu je riječ i gdje treba uputiti posadu, također situaciju koordiniramo s našim operativnim središtem u Zadru i s kontrolom letenja u zračnoj luci Split", pojašnjava satnik Kraljević.

prevezeno 100 pacijenata, od čega 73 strana turista. Krajem kolovoza se, u jednom od helikoptera rodio dječak, samo nekoliko minuta prije slijetanja na helidrom KBC-a Split. Zapovjednik Kozina ističe da doista imaju odličnu suradnju s hitnom medicinskom pomoći iz Splita koja daje svoje djelatnike i oni zajedno s posadom dežuraju u Divuljama. Uz zbrinjavanje pacijenata Eskradila je ove godine sudjelovala i u spašavanju paraglajdera sa strme litice, kao i u traganju za nestalim turistima. Sve svoje vještine u spašavanju pokazali su i na nedavno održanoj međunarodnoj vježbi Ikar u kojoj je sudjelovalo oko 550 gorskih spašavatelja iz cijelog svijeta,

Eskradila je ove godine sudjelovala i u spašavanju paraglajdera sa strme litice, kao i u traganju za nestalim turistima

Satnik Kristian Kraljević, kojeg smo zatekli kako dežura kao službujući operativnog središta i službujući vojarne, objašnjava nam da se dežurni bavi svim operativnim poslovima - on također prima pozive nakon kojih se na let podiže dežurna posada

a ETH je tu bio kao potpora GSS-u. Sada je pak pred vratima zima i sve nepogode koje ona može donijeti. No Eskadrila je spremna za pomoć svakome kome je to potrebno, bez obzira na sezonu. "Mi provodimo pripreme za svako nadolazeće razdoblje, kako za ljetnu PP sezonu tako i za zimu i zimske nepogode", ističe zapovjednik Kozina koji je ovu prigodu iskoristio da zahvali svim kolegama koji, kako kaže, ovaj posao rade iz ljubavi. "Svakako treba zahvaliti i njihovim obiteljima koje moraju trpjeti njihov izostanak kod kuće - jer nas ima premalo, a radimo prevelik posao", zaključuje zapovjednik ETH. Oni odrađuju doista veliki posao i, uza svu silu pomoći koju pružaju civilnom sektoru, pripadnici se istodobno pripremaju i za vojne misije jer u studenom u sklopu KFOR-a na Kosovo odlazi novi kontingent. ■

U ovoj su godini letačke posade ETH-a u zraku provele punih 17 dana u misijama spašavanja ljudskih života

Dosad su, u ovoj godini, letačke posade u zraku provele punih 17 dana u misijama spašavanja ljudskih života. Točnije, odradile su čak 1100 letova i pritom prevezle 427 pacijenata. Kako pokazuju ove velike brojke, poziv je to koji zahtijeva puno odricanja i ulaganja te sa sobom nosi i veliki stres – teret odgovornosti za vlastite i tuđe živote. "Nije lako raditi u ovoj postrojbi. Nas je malo i odrađujemo vrlo veliki posao. To je doista stresan posao jer svaki pojedinac nosi dosta opterećenja", objašnjava zapovjednik koji navodi da su sportske aktivnosti jedan od načina rješavanja nagomilanog stresa.

Naravno, broj medicinskih letove povećava se u ljetnim mjesecima, za vrijeme turističke sezone, pa je tako primjerice samo u kolovozu

Pripadnici ETH se istodobno pripremaju i za vojne misije jer u studenom u sklopu KFOR-a na Kosovo odlazi novi kontingent

SATNIK ANTE SINIŠA KOZINA
ZAPOVJEDNIK ETH 93. ZRAKOPLOVNE BAZE HRZ-a i PZO-a

Satnik Ante Siniša Kozina od sredine listopada novi je zapovjednik Eskadrile transportnih helikoptera (ETH). Novog zapovjednika, inače diplomiranog inženjera prometa-smjer aeronautike, dočekao je niz priznanja i nagrada, što je odlična motivacija za nastavak izvrsnog rada ETH-a.

Vaša eskadrila dobila je niz priznanja - Turistički cvijet, Ponos Hrvatske kao i posebno priznanje Državne uprave za spašavanje. Što za Eskadrilu znače ove nagrade?
Sva ova priznanja, kao i nagrade općenito, zapravo su priznanja našim ljudima, koji na taj način mogu uvidjeti da netko cijeni njihov rad i na te ljude misli ne samo u trenucima kada su potrebni i kada ih se zove u pomoć. Dakle, to je priznanje ljudima i njihovu trudu.

Transportna eskadrila odrađuje brojne zadaće. Koji su to sve zadaci koje susrećete u svom poslu?
Osim vojnih zadaća, a tu bismo mogli istaknuti sudjelovanje u mirovnim misijama na Kosovu i Afganistanu, imamo i tzv. humane misije poput medicinskih letova koje Eskadrila provodi otkad postoji. Od prošle godine imamo i sporazum s Ministarstvom zdravlja pa tim hitne medicinske pomoći iz Splita daje svoje djelatnike, koji ovdje dežuraju zajedno s našom posadom za slučaj intervencija koje se tiču prijevoza pacijenata. Moram naglasiti da ostvarujemo odličnu suradnju i imamo korektan odnos s hitnom medicinskom pomoći iz Splita.

Sudjelujete također u zadaćama traganja i spašavanja, a potrebni ste i u slučaju požara.
Da, naša eskadrila provodi zadaće traganja i spašavanja u koordinaciji s Hrvatskom gorskom službom spašavanja, a upravo je nedavno na Braču provedena međunarodna pokazna vježba Ikar, u kojoj smo zajedno sudjelovali. Moram reći da se tu javljaju određeni problemi u vezi same organizacije jer timovi iz civilnih struktura nisu pod našim zapovijedanjem što nam otežava rad. Civilne strukture i volonteri imaju svoja pravila i propise, i ne podliježu našim zapovjedima. Međutim kapetan helikoptera je odgovoran za sve u helikopteru i oko helikoptera dok je on u radu. To je jedna problematična stavka

i mi neprekidno radimo na rješavanju tog problema. Problem je što mi upućujemo posadu za prijevoz spasilačkog tima, ali nemamo nikakve ovlasti nad njima. Mi smo glavni i odgovorni ako se nekome nešto dogodi i tu može nastati veliki problem. No nadam se da ćemo pronaći neko rješenje.
Još jedan oblik suradnje s civilnim strukturama je i suradnja s vatrogascima. Također moram istaknuti da i tu imamo odlične odnose s kolegama preko puta, Državnom intervencijskom postrojbom, koje smo doveli do visoke razine kada je u pitanju koordinacija i obučenost tih ljudi. Oni nam uvelike pomažu u našem odnosu s vatrogastvom jer su oni naša spona i u svakom slučaju treba pohvaliti tu suradnju.

Dakle, može li se reći da je helikopter izvrsno prijevozno sredstvo za izvanredne situacije?
Helikopter je namjenska letjelica i dok zrakoplov ide od aerodroma do aerodroma, helikopter ide od točke do točke. To je velika prednost helikoptera i zato je napravljen. On može prevoziti ili spašavati, i raditi više funkcija od točke A do točke B, a da nam nije potreban aerodrom za to. Bilo bi lijepo kad bismo imali uređen helidrom, ali ni to nije moguće svaki put. Međutim nama je dovoljno otprilike 50 puta 50 metara čistog prostora da možemo sigurno sletjeti. To je velika prednost helikoptera u odnosu na zrakoplov, a upravo to se događa u svim planinama, i na svim terenima koji su izvan bilo kakve kontrole nekih institucija.

Koje od intervencija su ostale posebno urezane u pamćenje?
Jedan od takvih slučajeva svakako je rođenje djeteta u helikopteru, koje se dogodilo krajem kolovoza. To je jedinstveno iskustvo jer osim sve te vike u helikopteru, vi morate ostati sabrani i profesionalno sve odraditi, što su moji kolege i učinili. Dječak Fran s Korčule rodio se iznad Bračkog kanala, prije samog slijetanja u Split. Također u medicinskim letovima definitivno mogu izdvojiti slučajeve kada, recimo, prevozite inkubator, a najčešće je to bolničko prevoženje Dubrovnik-Split. Tu je riječ o bebama, a kako su naši pripadnici velikom većinom roditelji, uključena je i emotivna strana. Unatoč tome, sve se profesionalno odrađuje do samog kraja. Tek nakon svega, ako sve dobro završi, svi odahnu i tu je onda veliki osmijeh na licu.

Prošle zime su timovi ETH bili u Crnoj Gori, sudjelovali u vrlo zahtjevnoj zadaći u zimskim uvjetima. Postoje li slični planovi suradnje u budućnosti?
Kad je kod nas napadalo puno snijega i nastao kolaps, kod njih je situacija bila još gora. Ja sam bio dolje kao vođa tima za humanitarnu pomoć. Uglavnom, bila je riječ o prijevozu kurira s potrebnom hranom i lijekovima za ljude u zabačenim dijelovima planina, a to su planine visine od 1500 do 2000 metara pa je zadaća bila vrlo zahtjevna, a uz to je bilo puno kurira i opreme koja je gore bila potrebna. To je nepregledno blijedilo, a bijela boja uvelike pilotima otežava sigurno slijetanje. Bilo je 5,6 metara snijega, kuće zatrpane i ako niste u tom području pravilno odradili svu proceduru, možete se dovesti u opasnost da se razbijete. Dakle, bila je to zadaća na velikoj visini i s opterećenim helikopterom, ali smo je odradili bez pogreške. U ljeto su iz Crne Gore opet tražili pomoć od nas zbog požara koji je buktio. Mi smo pripomogli s dva helikoptera u vrlo zahtjevnoj zadaći. Oni su htjeli da nastavimo tu suradnju, ali to se mora dogovoriti na višim razinama. Mogu samo reći da oni imaju volju za daljnju suradnju, kao i mogućnosti. Mi također imamo svoje mogućnosti i to bi bila idealna platforma za neke druge poslove, obučavanje i tome slično.

Petra KOSTANJŠAK, snimio Tomislav BRANDT

Ove je godine provedeno 986 postupaka javne nabave i sklopljeno 1092 ugovora, a uskoro se očekuje povratak MiG-ova te šest helikoptera s remonta, kao i završetak postupka nabave obalnog ophodnog borda. U idućoj će godini na remont četiri helikoptera, a trebali bi početi postupci nabave protupožarnog zrakoplova Air-Tractor i autonomnog podvodnog vozila. Sve je to dio izvješća o realizaciji plana javne nabave MORH-a u ovoj godini te prezentacije plana za iduću godinu...

PREDSTAVLJEN PLAN JAVNE NABAVE MORH-a ZA IDUĆU GODINU

Radni sastanak na kojem je izviješćeno o realizaciji plana javne nabave MORH-a u ovoj godini te predstavljen plan za iduću godinu održan je 6. studenoga u Časničkom domu HVU "Petar Zrinski". Izvješće je predstavio načelnik Samostalnog sektora za javnu nabavu MORH-a Branko Pribolšan a nazočili su mu predstavnici MORH-a i Glavnog stožera OSRH, članovi Odbora za obranu Hrvatskog sabora te Nacionalnog vijeća za praćenje provedbe Strategije suzbijanja korupcije Hrvatskog sabora.
Ministar obrane Ante Kotromanović je uoči prezentacije rekao da su već sad kompletirali i pripremili plan nabave za iduću godinu. "Mi ćemo doslovce već od sutra krenuti s postupcima ugovaranja jer provodimo preko 900 postupaka nabave godišnje i trebamo to stići na vrijeme", kazao je ministar koji je ovakvo planiranje nazvao izvrsnom praksom za budućnost.
Načelnik Pribolšan pojasnio je da su sredstva za nabavu u ovoj godini iznosila oko 1.600.000.000 kuna, a do 31. listopada realizirano je 81,5 posto planiranog. U tijeku je daljnja provedba, ali je naglasio da su u 2013. bili kratki rokovi te se s nekim postupcima kasno krenulo. Među značajnim ovogodišnjim projektima našao se remont helikoptera, koji bi u upotrebi trebali biti od ožujka iduće godine, a tu je i očekivani povratak borbenih zrakoplova MiG-21 s remonta. Naši piloti i tehničari otišli su u Ukrajinu na preliminarni prijam te se za 10-ak dana očekuje dolazak dva zrakoplova, a treći bi trebao stići do kraja mjeseca.
Značajna je stavka i nabava obalnog ophodnog broda, a sredinom prosinca očekuje se donošenje konačne odluke između pet ponuditelja. Također svakog se časa očekuje i konačni početak remonta raketne topovnjače "Kralj Petar Krešimir IV". I dok se neki projekti nastavljaju i u idućoj godini, od nekih se moralo odustati, ali oni i dalje ostaju u planu za 2014., poput nabave protupožarnog zrakoplova Air-Tractor te autonomnog podvodnog vozila.
Za 2014. godinu prema projekcijama proračuna MORH-a, koji iznosi 4.493.872.000 kuna, otprilike 36 posto predviđeno je za nabavu potrebnih sredstava, što je isto kao i ove godine. Među značajnim postupcima iduće godine našao se remont četiri helikoptera te nabava vojne opreme, streljiva i oružja, kao i financiranje prehrane pripadnika OSRH.
Ministar je na kraju prezentacije najavio i niz drugih projekata poput sklopljenog ugovora s njemačkim Ministarstvom obrane o kupnji vozila i kamiona te vrijednu američku donaciju - 212 vozila. Istaknuo je da je u pripremi odluka o prodaji neperspektivnih nekretnina u vlasništvu MORH-a, a novac od prodaje vojska bi mogla iskoristiti za modernizaciju i opremanje.
Na sastanku su bili i zamjenica ministra Višnja Tafra i zamjenik načelnika GS OSRH viceadmiral Ante Urlić, dok je Odbor za obranu predvodio predsjednik Tomislav Ivić, a Nacionalno vijeće potpredsjednica Vesna Fabijančić Križanić. Oni su imali samo riječi hvale za transparentnost i ovakvu praksu prezentacije plana nabave MORH-a. Fabijančić Križanić je posebno pohvalila činjenicu da je značajno smanjen broj postupaka s oznakom tajnosti i to s 51 posto u prošloj godini na 9 posto u ovoj, a u slijedećoj na 5,74 posto. ■

POSTUPCI U 2013.

- Remont šest helikoptera
- Remont tri MiG-a
- Nabava obalnog ophodnog broda

PLAN ZA 2014.

- Remont četiri helikoptera
- Nabava protupožarnog zrakoplova Air-Tractor
- Nabava autonomnog podvodnog vozila

AUSTRIJSKI NAČELNIK GS-a U HRVATSKOJ

Načelnik Glavnog stožera OS Republike Austrije general zbora Othmar Commenda 29. i 30. listopada boravio je u službenom posjetu Republici Hrvatskoj i OSRH. U austrijskom izaslanstvu bili su i veleposlanica Austrije u Hrvatskoj NJ. E. Andrea Ikić-Böhm, vojni izaslanik Austrije u Hrvatskoj brigadni general Roman Fischer, brigadir Christian Habersatter i pukovnik Robert Glanner.

General Commenda se u Uredu Predsjednika Republike Hrvatske susreo sa savjetnikom Predsjednika RH za obranu Zlatkom Gareljićem.

Načelnik GS OSRH general zbora Drago Lovrić i izaslanstvo OSRH u vojarni "Tuškanac" održali su službeni sastanak s austrijskim izaslanstvom, a razgovaralo se o zadaćama, strukturi, planovima i projektima modernizacije u OSRH, sudjelovanju u međunarodnim misijama i operacijama potpore miru, djelovanju OSRH u NATO-u i EU-u putem inicijativa Pametne obrane (Smart Defence) i Udruživanja i dijeljenja (Pooling and Sharing) te o budućoj bilateralnoj suradnji s naglaskom na školovanju, obuci i logistici.

Održan je i sastanak s ministrom obrane Antom Kotromanovićem a organiziran je i posjet vojarni "Drgomalj" u Delnicama gdje je održana pokazna vježba te razgovor sa zapovjednikom Bojne za specijalna djelovanja pukovnikom Draženom Resslerom. Austrijsko izaslanstvo posjetilo je i Zapovjedništvo Hrvatske kopnene vojske te tvrtku HS Produkt u Karlovcu.

OJI

GODIŠNJI SASTANAK DOČASNIČKOG ZBORA

Na Hrvatskom vojnom učilištu 31. je listopada završio dvodnevni Godišnji radni sastanak dočasničkog zbora i dočasničkog lanca potpore. Sastanak je okupio 40 prvih dočasnika grana Oružanih snaga, ZzP-a, HVU-a, pristožernih postrojbi GS OSRH te prve razine postrojbi grana OSRH. Tema radnog sastanka bio je Zakon o službi u Oružanim snagama i promjene koje su za dočasnike i vojnike u OSRH nastupile stupanjem ovog zakona na snagu. Prvi su dočasnici također iznijeli svoje prijedloge za poboljšanja u pogledu profesionalnog razvoja vojnika/mornara i dočasnika, statusa osposobljenosti te sveukupne problematike vojnika/mornara i dočasnika.

Prvi dan godišnjeg sastanka prošao je u znaku tematskih prezentacija, diskusija i rasprava, dok je tijekom drugog dana, u organizaciji Zapovjedništva za potporu, za prve dočasnike na automatskom streljištu "Vrapčanski potok" organizirano bojno gađanje samokresom HS 2000 i jurišnom puškom VHS.

Radni je sastanak tijekom dana obišao i načelnik GS OSRH, general zbora Drago Lovrić, koji se obratio prvim dočasnicima te je, dajući im smjernice za rad u 2014. godini, još jednom naglasio važnost ispunjavanja temeljnih vojničkih zadaća, tjelesne i zdravstvene spremnosti te kontinuirane obuke pojedinaca i malih postrojbi.

L.PULJIZEVIĆ

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE RESURSE

Na temelju članka 27. stavka 3. Zakona o službi u OSRH (Narodne novine broj 73/13), objavljuje

INTERNI OGLAS
za popunu upražnjenih mjesta u MORH-u

1. VIŠI STRUČNI SAVJETNIK ZA ZT STANDARDE – HELIKOPTERI – 1 izvršitelj, u Odjelu za zrakoplovne-tehničke standarde, Samostalne Službe za vojni zračni promet

UVJETI:
- VSS – strojarske, elektrotehničke ili prometne struke – zračni smjer
- vrsta/čin: pukovnik
- VSSp: D13PC53
- rod/struka: zrakoplovstvo

Ostali stručni uvjeti:
- znanje iz područja održavanja VZ i ZT
- znanje engleskog jezika

2. VIŠI STRUČNI SAVJETNIK ZA STANDARDE HELIKOPTERA – 1 izvršitelj,
u Odjelu za letačke operacije i zračni promet, Samostalne službe za vojni zračni promet

UVJETI:
- VSS – prometne struke – smjer aeronautike
- vrsta/čin: pukovnik
- VSSp: D13PC53
- rod/struka: zrakoplovstvo

Ostali stručni uvjeti:
- znanje engleskog jezika
- pilot helikoptera

3. VIŠI STRUČNI SAVJETNIK ZA BESPILOTNE ZRAKOPLOVE I PADOBRANSTVO – 1 izvršitelj, u Odjelu za letačke operacije i zračni promet, Samostalne službe za vojni zračni promet

UVJETI:
- VSS – tehnički smjer
- vrsta/čin: pukovnik
- VSSp: D13PC53
- rod/struka: zrakoplovstvo

Ostali stručni uvjeti:
- vojni letač operator BL ili padobranac
- znanje engleskog jezika

Osim navedenih uvjeta kandidati moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u OSRH.

Prijave s dokazima za ispunjavanje navedenih uvjeta zainteresirani kandidati mogu dostaviti na adresu: **Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske resurse, Sarajevska cesta 7, 10 000 Zagreb.** Rok za podnošenje prijava je 8 (osam) dana od dana objave oglasa.

POLIGON "EUGEN KVATERNIK"

USPJEŠNOM BOJNOM GAĐANJU TOPNIČKO-RAKETNE BOJNE GARDIJSKE MOTORIZIRANE BRIGADE PRIDONIO JE SUSTAV ZA UPRAVLJANJE VATROM (SUV) TOPNIČKE BITNICE. NJEGOVA NAMJENA MOŽE SE OPISATI U NEKOLIKO RIJEČI: POSTIZANJE MAKSIMALNE UČINKOVITOSTI

NAGLAS BRZINI

Topničko-raketna bojna Gardijske motorizirane brigade (TRB GMTBR) 25. je listopada na poligonu Hrvatske kopnene vojske "Eugen Kvaternik" kod Slunja održala vježbovno bojno gađanje. Takav praktični oblik uvježbavanja nezamjenjiv je za sve sudionike, no ovaj su put u prvom planu bili mladi časnici koji preuzimaju odgovorne dužnosti u rodu topništva, naglasio nam je zapovjednik brigade, brigadni general Boris Šerić koji je nazočio vježbi.

Što se tiče oružja, s položaja Koturovac tog su prijepodneva grmile haubice D-30 od 122 milimetra. No što se tiče streljiva nije rabljeno najjače, nego takozvano prvo punjenje. Naglasak je stavljen na brzinu i preciznost, kojima je primarno pridonio Sustav za upravljanje vatrom (SUV) topničke bitnice. Sustav koji bismo laički mogli nazvati računalnim nije nikakva novost za hrvatske topnike, no ne rabi se često. Njegova se namjena može opisati u nekoliko riječi: postizanje maksimalne učinkovi-

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

SAK NA PRECIZNOSTI

tosti. Koliko smo mogli vidjeti, u odnosu na klasični način povećava protok informacija među sudionicima gađanja, zapravo ubrzava baš sve postupke. Preciznost je posebna priča, haubice su gađale kombinirane, točkaste i linijske ciljeve, i pogodci su bili besprijekorni. Vjerujemo da puno drukčije ne bi bilo ni da se rabio samo "ručni" način jer je dan bio vedar, a oko haubica i na promatračnici smo vidjeli mnogo iskusnih dočasnika kojima ovakvi događaji i aktivnosti nisu novost.

Nakon gađanja zapovjednik bitnice natporučnik Tomislav Kirasić potvrdio je da se SUV pokazao iznimno preciznim i brzim. Unatoč činjenici da sustav nije nov, on je i danas učinkovit. No u posljednje se vrijeme učestalo govori o modernizaciji topništva HKoV-a, pa tako i te komponente. "Rad na ovom sustavu omogućava obuku našim vojnicima, a to je bila svrha gađanja. Bez obzira što će se eventualno nabavljati u budućnosti, mi ćemo brzo moći raditi na tome, jer tu nema prevelikih razlika", zaključuje Kirasić. ■

TEMELJNA FUNKCIJSKA MJESTA SUV-a

-Integrirani topnički instrument (uređaj za promatranje bojišta i mjerenje kutova, azimuta, daljina, izračunavanje i prijenos podataka o ciljevima...)

-Komplet paljbenog položaja (potpuno integrira paljbeni položaj u komunikacijski podsustav bitnice, daje elemente gađanja oružja popravljene za težinsku oznaku projektila, daje potporu geotopografskoj pripremi za točno određivanje koordinata stojnih točaka paljbenih položaja, šalje izvješća o stanju i prima zapovijedi od Središta za upravljanje...)

-Bazna postaja podsustava za mjerenje koordinata stojne točke (podupire točno mjerenje koordinata stojnih i poznatih točaka)

-Središte za upravljanje paljbe (integrira sve dijelove SUV-a u potpori računalnoj mreži bitnice tako da podupire komunikaciju s istaknutim motriteljima i paljbenim položajima, može i biti dio računalne mreže više razine zapovijedanja, ima mogućnost prijama meteoroloških i drugih podataka...)

UČINKOVITOST SUV-a SE ISKAZUJE:

-djelovanjem informacija u realnom vremenu
-djelovanjem s potpunom pripremom- znači automatsko uračunavanje svih čimbenika koji utječu na precizan pogodak projektila
-minimalnim vremenom reagiranja - to je vrijeme od uočavanja cilja do ispaljenja projektila na cilj; za razliku od klasičnog načina vrijeme je umanjeno 4-5 puta što pogoduje podržavanim postrojbama
-maksimalnom vjerojatnosti uništenja cilja- uvelike je smanjena mogućnost pogreške ljudskog faktora u izračunavanju elemenata za gađanje
-planiranjem zadaće - računalo SUV-a sadrži sve podatke potrebne za to
-logističkom potporom- računalo posjeduje mogućnost vođenja točne evidencije utroška streljiva tako da na vrijeme upozorava na popunu

VJEŽBA HARPUN 2013

Pripadnici HRM-a proveli su 22. listopada u akvatoriju srednjeg Jadrana na morskom poligonu Žirje drugi dio taktičke vježbe Harpun 2013 s topničkim bojnim gađanjem na površinski cilj. S pripremama za ovu vježbu HRM je počeo tijekom proljeća pa je u svibnju, u sklopu prvog dijela vježbe, organizirano gađanje na moru. U drugom dijelu vježbe devet je brodova u dva dana provodilo niz aktivnosti, u skladu s NATO standardima i procedurama...

U vježbi je sudjelovalo devet brodova Flotile HRM-a i Obalne straže

TOPOVSKA

Četiri su sata ujutro u Pomorskoj luci Lora. More je mirno, ali znak za uzbunu označava da se neprijatelj približava. Topovi su u pripravnosti, pale se motori, a gase svjetla. Zamračenje znači samo jedno – vrijeme je za isplovljavanje i finalnu bitku kod Žirja. Tako je otprilike izgledao scenarij prema kojem je u ranim jutarnjim satima 22. listopada počela dvodnevna vježba Hrvatske ratne mornarice Harpun 2013. Nakon što su u proljeće održane pripreme i u svibnju odrađen prvi dio vježbe, sada je na redu drugi dio, u kojem je sudjelovalo devet brodova Obalne straže i Flotile HRM-a.

Tek se razdanilo a na raketnoj topovnjači "Kralj Dmitar Zvonimir", gdje se nalazi samo srce operacije, sa zapovjednog mosta situaciju pomno nazire budno oko načelnika stožera HRM-a i zamjenika zapovjednika mornarice, komodora Predraga Stipanovića, koji upravlja vježbom. Uz njega su zapovjednik broda i najbliži tim, okupljeni oko radara.

Komodor Stipanović nam objašnjava da su iz Lore u zoru isplovile dvije skupine brodova. Jedna je skupina krenula prema Neretvanskom kanalu odnosno Pločama, gdje su izvršili ukrcavanje morskih mina na brodove DBM-a (desantni brod minopolagač). Istodobno su na tom području položene minske prepreke odnosno dvije školske mine, a protuminski ronioci i lovac mina trebali su ih pronaći i uspješno izvući iz mora.

Druga skupina borbenih brodova, među kojima je naša topovnjača, isplovila je prema pomorskom poligonu Žirje, spremna za sve zadaće. Prvo je na rasporedu osiguravanje konvoja s raketnim topovnjačama te sprečavanje prodora protivnika prema konvoju. Nakon uspješno provedene prve vježbe, sve su oči uprte u brodove Obalne straže, kojoj je pripala čast da prva odradi bojno topničko gađanje prema neprijatelju – narančastoj plutajućoj meti na površini mora.

Flotila za to vrijeme ima zadatak osiguravanja poligona. Naime, prije početka vježbe potrebno je "očistiti" poligon od neposlušnih brodica koje se očito nisu obazirale na brojne obavijesti o održavanju vježbe. Zbog

Petra KOSTANJŠAK, snimio Josip KOPI

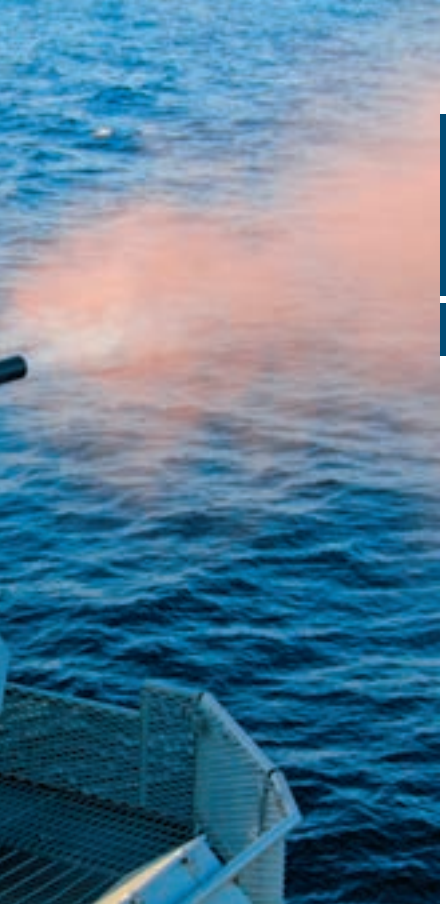

A BITKA KOD ŽIRJA

SIMULACIJA RAKETNOG NAPADA

Na topovnjači "Kralj Dmitar Zvonimir" provedena je i simulacija raketnog napada. "Od naših nadređenih dobivali smo podatke o ciljevima, a zapovjednik broda je odredio koju ćemo taktiku primijeniti u raketnom napadu. Oružni odred je unio podatke i sve se pratilo putem konzola", pojašnjava nam poručnica korvete Marina Aljinović, voditeljica oružnog brodskog odreda, koja ja zaključila da je vježba provedena vrlo uspješno.

lijepog vremena i mirnog mora brodica je puno pa brodovi Flotile HRM-a imaju pune ruke posla upozoravajući vlasnike da se sklone iz tog područja, koje će uskoro postati vrlo opasno. Gađanje je počelo, a dim u daljini i dizanje mora daju naslutiti da je meta više puta pogođena.

Nakon gađanja provode se još neke planirane aktivnosti poput pregleda sumnjivog broda, a zatim Flotila i dio brodova Obalne straže kreću prema području Rogoznice, gdje je uvečer planirano sidrenje. No još uvijek nema odmora jer ovdje svi brodovi moraju odraditi signalne vježbe sa svjetlom, javljanje, prijenos telegrama i ostale aktivnosti u skladu s procedurama NATO-a. Konačno, nakon napornog dana, slijedi dugo očekivani počinak. Mornari nam otkrivaju da na topovnjači "Kralj Dmitar Zvonimir" ima 33 ležaja za točno toliko članova njihove velike posade.

Drugog dana, opet u ranim jutarnjim satima, uloge su zamijenjene - nastupaju brodovi Flotile, a Obalna straža osigurava poligon od neželjenih upada u to morsko područje. "Šest brodova Flotile HRM-a provelo je gađanje na dvije mete, tako što se počelo gađati s većim kalibrima prema manjim, što je ujedno prvi put da tako što radimo i uvježbavamo", objašnjava nam komodor Stipanović. Naglašava da ovdje sudjeluju i topnici čiji su brodovi na remontu, tako da u vježbi budu iskorišteni svi resursi. Nakon gađanja, Flotila i Obalna straža provele su traganje i spašavanje na moru, a na povratku u matičnu bazu svih je devet brodova izvršilo zajedničko manevriranje.

Potporu dvodnevnim aktivnostima, koje su provedene potpuno u skladu s NATO-ovim standardima i procedurama, dalo je i Zapovjedništvo za potporu. Komodor Stipanović je nakon vježbe rekao da je zadovoljan svime što su pripadnici HRM-a u dva dana prikazali. "Naši pripadnici pokazali su da su osposobljeni za obavljanje svih svojih zadaća na moru", zaključio je komodor. Pripadnici uvježbavanje provode na engleskom jeziku, što je još jedan dokaz da je HRM u potpunosti implementirao NATO standarde. ■

OSRH

NADNAREDNICA TATJANA ZELIĆ

Jedna dočasnica, brojne dužnosti

Nadnarednica Zelić djelatnica je Dočasničke škole HVU-a u Požegi, a u vojsci je aktivna od veljače 1992. kao pripadnica 3. gardijske brigade te je, kako kaže, ponosna na činjenicu da je Domovinski rat prošla u borbenoj postrojbi. "Nagrada mi puno znači jer je to, nakon 21 godine aktivnog rada, svojevrsni vrhunac karijere", kaže nadnarednica koja uz funkciju dočasnika za računalne mreže i sustave, radi i kao kineziolog u školi, odnosno kao dočasnik za tjelovježbu. Na toj poziciji nadnarednica je odgovorna za nastavu, planove i program tjelovježbe polaznika i djelatnika škole. "Organiziramo kompletne selekcije i provjere tjelesne spreme te smo upravo krenuli i s novim pilot-tečajem za razvoj vođa", ističe dočasnica koja je vodila kompletno testiranje za prvi naraštaj ove izobrazbe. S druge pak strane, na dužnosti dočasnice za računalne sustave, nadnarednica Zelić i njezini kolege napravili su veliki posao nakon premještanja škole iz Đakova u Požegu - umrežili školu i ostvarili direktnu vezu s nadređenima u Zagrebu.

General Lovrić nagrađenima je zahvalio na njihovu doprinosu te im poručio da nagrade nose s ponosom. **"Doprinos i boljitak Hrvatske vojske upravo je utemeljen na vama vojnicima i dočasnicima jer vi ste oni koji odrađujete posao i od vaše provedbe zavisi hoćemo li biti dobra, organizirana i uspješna vojska",** zaključio je general Lovrić

RAZVODNIK ŽELJKO SABOL

Teška operacija na Slunju

Razvodnik Sabol pripadnik je OSRH od 1991., a tijekom Domovinskog rata obnašao je dužnost strijelca na bojištima Istočne Slavonije, Zadarskog zaleđa i Posavine. Od 2007. je raspoređen na mjesto vozača TZI-a T-55 u OKB u 3. gardijskoj oklopno-mehaniziranoj brigadi. "Ova nagrada mi znači puno za daljni rad u Hrvatskoj vojsci", kaže Sabol koji pojašnjava da je u pripremi vježbe "Udar 2013" imao zadaću na poligonu u Slunju preko mosta prenijeti tenkove i postaviti ih kao mete. Njegovi nadređeni odlučili su ga predložiti za ovo priznanje jer je on, kao najiskusniji vojnik i rukovatelj na TZI T-55, izvodio izrazito složenu opereaciju prevlačenja tenkova preko "Novakovića" mosta. Takva operacija nije dosad izvođena te je morala biti pomno planirana kako bi se ispunili svi potrebni sigurnosni uvjeti, a razvodnik Sabol posebno se istaknuo svojom umješnošću, preciznošću i znanjem.

Petra KOSTANJŠAK, snimili Josip KOPI, Stjepan BRIGLJEVIĆ

RAZVODNIK **ŽELJKO SABOL** I NADNAREDNICA **TATJANA ZELIĆ**

NAJBOLJI VOJNIK I DOČASNIK RUJNA

ONI SU POKAZALI PRAVU PREDANOST ORUŽANIM SNAGAMA

Nagrade najzaslužnijima u OSRH za mjesec rujan otišle su u ruke Hrvatskog vojnog učilišta i Hrvatske kopnene vojske. Načelnik Glavnog stožera OSRH, general zbora Drago Lovrić, 25. listopada je u Zagrebu uručio priznanja i nagrade najboljoj dočasnici te najboljem vojniku koji su se u svojim zadaćama posebno istaknuli tijekom rujna.

Najboljom dočasnicom proglašena je nadnarednica Tatjana Zelić iz Dočasničke škole u Požegi, gdje uz svoju ustrojbenu dužnost dočasnice za računalne mreže i sustave, obnaša i dužnost voditeljice Odsjeka za potporu nastave HVU-a. Nadnarednica je za nagradu predložena zbog činjenice da je, uza sve navedene dužnosti, od početka rujna, kao viši trener sportske rekreacije, odgovorna i za izradu planova, pripremu i provedbu programa tjelesnih sposobnosti.

Priznanje za najboljeg vojnika mjeseca rujna dobio je razvodnik Željko Sabol koji obnaša dužnost vozača TZI-ja T-55 u Oklopnoj bojni 3. gardijske oklopno-mehanizirane brigade. On je kao član posade TZI sudjelovao u pripremnoj fazi vježbe "Udar 2013", gdje je dobio iznimno zahtjevnu zadaću tegljenja tenkova T-55 preko "Novakovića" mosta, zbog čega je i predložen za ovo priznanje. General Lovrić nagrađenima je zahvalio na njihovu doprinosu te im poručio da nagrade nose s ponosom. "Doprinos i boljitak Hrvatske vojske upravo je utemeljen na vama vojnicima i dočasnicima jer vi ste oni koji odrađujete posao i od vaše provedbe zavisi hoćemo li biti dobra, organizirana i uspješna vojska", zaključio je general Lovrić. Svoje priznanje ovom je prigodom preuzeo i pozornik Aleksandar Marković, koji je proglašen najboljim vojnikom u svibnju dok je boravio u misiji ISAF u Afganistanu, te nije mogao biti na uručenju. ■

93. ZRAKOPLOVNA BAZA

ZBOG SPECIFIČNOSTI KOJE SA SOBOM NOSI, ZBOG VAŽNOSTI KOMBINIRANJA VIZUALNOG I INSTRUMENTALNOG LETENJA, NOĆNO JE LETENJE JEDNA OD KOMPLEKSNIJIH ZADAĆA. DA BI PILOTI STALNOG SASTAVA BILI TIJEKOM CIJELE GODINE I U SVAKOM TRENUTKU SPREMNI ZA ISPUNJAVANJE SVOJIH DUŽNOSTI, NAJMANJE ČETIRI PUTA GODIŠNJE PROĆI ĆE CIKLUS TRENAŽE NOĆNOG LETENJA KOJOM SE OSVJEŽAVAJU NJIHOVA ZNANJA I VJEŠTINE. NO ZA UČENIKE-LETAČE UPOZNAVANJE S NOĆNIM LETENJEM PRAVI JE IZAZOV...

NOĆNI LETOVI
UVIJEK SU IZAZOV

Učenici letači 18. naraštaja koji se školuju za vojne pilote OSRH završili su 30. listopada letenje u noćnim uvjetima na avionu Pilatus PC-9M. Uz kadete, trenažu u noćnom letenju proveo je i cijeli sastav Eskadrile aviona (EA) 93. zrakoplovne baze HRZ i PZO-a. Nakon ovog ciklusa obuke slijedi grupno letenje, te napredni dijelovi obuke, taktičko letenje zrak-zemlja, zrak-zrak i u završnom dijelu školovanja temeljno borbeno letenje. Također Eskadrila aviona započela je i s projektom označavanja aviona Pilatus PC-9M s fluorescentnim naljepnicama koji će olakšati bolju preglednost tijekom noćnih letova u grupi i u smanjenoj vidljivosti, te međusobno praćenje tijekom letenja što će biti dodatna dimenzija u sustavu školovanja pilota aviona u bazi Zemunik.

Lada PULJIZEVIĆ, snimio Josip KOPI

Obuka noćnog letenja, koja se provodi u 93. zb u Zemuniku, dio je sadržaja koji usvajaju kadeti, učenici-letači na školovanju za pilote, ali i redovita trenaža za stalni sastav pilota eskadrile. Zbog specifičnosti koje sa sobom nosi, zbog važnosti kombiniranja vizualnog i instrumentalnog letenja, noćno je letenje jedna od kompleksnijih zadaća. Da bi piloti stalnog sastava bili tijekom cijele godine i u svakom trenutku spremni za ispunjavanje svojih dužnosti, najmanje četiri puta godišnje proći će ciklus trenaže noćnog letenja kojom se osvježavaju njihova znanja i vještine. Obuka noćnog letenja provodi se na avionima Pilatus (PC-9M).

Bojnik Vjekoslav Pavlović zapovjednik 3. letačkog voda Eskadrile aviona i voditelj smjene zadužen za obuku noćnog letenja sa stalnim sastavom pilota pojašnjava nam kako je noćno letenje kombinacija vizualnog i instrumentalnog letenja, no budući da se radi bez dnevnog svjetla, s avionom kao složenim sustavom, uvjeti noćnog letenja predstavljaju najzahtjevnije uvjete letenja. Uz poštivanje određenih, nužnih ograničenja, i u tim uvjetima piloti izvršavaju gotovo iste zadaće kao i u dnevnom letenju, pa tako imaju letenje u zonama, navigacijsko letenje, letenje po školskim krugovima i sl.

Iskusni piloti stalnog sastava propisanu trenažu obavljaju rutinski, s dva do tri noćna leta svaka tri mjeseca, i time održavaju odgovarajuću razinu utreniranosti i spremnosti za svoje redovne zadaće. No za učenike-letače je upoznavanje s noćnim letenjem pravi izazov.

O tome bojnik Vjekoslav Pavlović kaže: "Prvi noćni letovi uvijek su izazov. Bez Sunčeva svjetla sve izgleda drugačije. To više nije okruženje na koje ste navikli u dotadašnjim letovima, sve je drugačije, ne vide se obrisi i konture reljefa, udaljenosti se čine drugačije, čitav svijet je drugačiji. Ovdje se, inače, u letenju jednostavno orijentirati: vidite more, obalu, otoke, ali noću kada je vidljivost smanjena ili nikakva preostaje vam jedino da se oslonite na instrumente u avionu i na svoje znanje opće i podrobne orijentacije. Stoga je detaljna pripremna nužna. Također piloti moraju biti odmorni i spremni na veće psihofizičko naprezanje koje letenje noću donosi, ne samo zbog fizioloških ograničenja, već i zbog zahtjevnijeg okruženja i uvjeta letenja." ■

Obuka učenika-letača na Pilatusu sastoji se od dvije faze, a svaka je podijeljena na pet razdjela. Učenici-letači se s noćnim letenjem prvi put susreću krajem prvog dijela obuke, na četvrtom razdjelu. Na sljedećem, petom razdjelu, uz noćno će se letenje upoznati i s navigacijom. Na tom stupnju obuke oni su već stekli određeno iskustvo u letenju, dobro se snalaze, prošli su zahtjevnije dijelove obuke te su potvrdili svoje psihofizičke sposobnosti i spremni su za noćno letenje kao novu vrstu izazova. Ova dva razdjela provode se u trajanju od 32 letačka dana, odnosno gotovo dva mjeseca.

BOJNIK **VJEKOSLAV PAVLOVIĆ**

"Kao nastavnik sam vodio i obučio puno učenika-letača. Posao nastavnika je zahtjevan, težak, ali je jednako toliko izuzetan i lijep. Divan je osjećaj kad nekoga vodiš od samih početaka pa do one konačne, završne razine, i kada shvaćaš da je tvoj nekadašnji učenik stasao u pravog, dobrog pilota. Na početku, kada dođu i kad još ništa ne znaju, učenici svoj život povjeravaju u ruke svog nastavnika – a nastavnik mora procijeniti što taj učenik može, za što je sposoban, hoće li se uplašiti i zakočiti u nekoj prijelomnoj situaciji. Nastavnik svog učenika-letača mora poznavati bolje nego što on sam sebe poznaje, i mora prije učenika predvidjeti kako će on reagirati. Kasnije, kad nauči i kad stasa u pilota, dotadašnji učenik postaje nastavnikov kolega, prijatelj, postaje onaj kome će njegov nekadašnji nastavnik povjeriti svoj život u nekoj od budućih zajedničkih zadaća. Jer, kad zajedno radite, kad grupno letite, morate jedan drugome apsolutno vjerovati, morate znati da ste svog učenika dobro obučili i da on može izvršiti svoju zadaću. U nekim drugim zanimanjima pogreške se možda mogu događati – no u poslu pilota pogreške imaju visoku cijenu.

SIMULACIJSKO SREDIŠTE ZOD-A

Domagoj VLAHOVIĆ,
snimio Tomislav BRANDT

Scenarijem vježbe provedene simulacijskim sustavom JCATS provjeren je rad i mogućnosti civilnih sustava zaštite i spašavanja u slučaju poplava u uvjetima ugroženosti stanovništva i materijalnih dobara

VJEŽBA VODNI VAL 13

Simulacijsko središte Zapovjedništva za obuku i doktrinu Hrvatske kopnene vojske tijekom 28. i 29. listopada pružilo je potporu Državnoj upravi za zaštitu i spašavanje (DUZS) u organizaciji simulacijske vježbe upravljanja krizama Vodni val 13. Nastavak je to ciklusa vježbi koje su započele u proljeće ove godine i kojima kapaciteti Simulacijskog središta i OSRH pružaju značajni doprinos DUZS-u u uvježbavanju operativnih snaga za zaštitu i spašavanje.

Kao što i ime govori scenarijem vježbe provedene simulacijskim sustavom JCATS provjeren je rad i mogućnosti sustava zaštite i spašavanja u slučaju poplava u uvjetima ugroženosti stanovništva i materijalnih dobara. Naglasak je bio na obuci Stožera za zaštitu i spašavanje i zapovjedništava civilne zaštite jedinica lokalne i područne samouprave. Na vježbi je sudjelovalo 196 pripadnika Stožera za zaštitu i spašavanje, Civilne zaštite, javnih vatrogasnih postrojbi, dobrovoljnih vatrogasnih društava, Crvenog križa, MUP-a, te članovi županijskih, gradskih i općinskih stožera četiri županije iz sjeverozapadne Hrvatske. Na proljetnoj vježbi, koja je provedena kao dio priprema DUSZ-a za protupožarnu sezonu, većina sudionika je dolazila iz južnih hrvatskih županija.

"Visoku kvalitetu vježbi koje se održavaju u Simulacijskom središtu mogli smo vidjeti i prije u vježbama SEESIM u kojima su sudjelovali naši djelatnici. Ovoga puta primarno nam je uvježbavanje ljudi koji imaju izravnu odgovornost i ovlasti na terenu, jer navedene krize prvo imaju lokalni karakter i takvima ih nastojimo zadržati, dok lokalne razine ne iscrpe svoje kapacitete. Iznimno je pozitivno što se nalazimo u ovom okruženju, u vojničkoj strukturi, organizaciji i disciplini, vjerujemo da će se suradnja s MORH-om, OSRH i Simulacijskim središtem nastaviti, pa i proširiti", rekao nam je tijekom vježbe zapovjednik Civilne zaštite Robert Mikac.

Zapovjednik Simulacijskog središta pukovnik Alan Srpak i časnik zadužen za provedbu vježbe, pukovnik Radovan Palmović naglasili su da tijekom vježbe Vodni val 13 Simulacijsko središte i sustav JCATS provode iste tehničko-organizacijske procedure kao i tijekom vojnih vježbi. "Koliko je JCATS dobar za vojne, toliko je dobar i za civilne vježbe", kategorični su časnici, uz dodatak da se DUZS izvrsno prilagodio radu sa Središtem. "Fascinira njihova detaljna i kvalitetna priprema", rekao je pukovnik Srpak, dodajući da zahvaljujući DUZS-ovim vježbama, ova godina znači intenziviranje suradnje Središta i civilnog sektora. ■

CILJEVI VJEŽBE VODNI VAL 13

- uvježbavanje i podizanje razine osposobljenosti operativnih snaga zaštite i spašavanja (ZiS) te drugih sudionika koji se mogu uključiti u sustav
- postizanje novih sposobnosti te poticanje izgradnje integriranog sustava zapovijedanja u složenim akcijama ZiS
- provjera efikasnosti postupaka utvrđenih standardnim operativnim postupcima za aktiviranje operativnih snaga ZiS te drugih sudionika u slučaju poplava
- prikupljanje dodatnih elemenata za izradu standardnih operativnih postupaka za djelovanje operativnih snaga u slučaju poplava
- provjera koordinacije svih sudionika ZiS-a u uvjetima poplava.

OBILJEŽENA 21. OBLJETNICA DOČASNIČKE ŠKOLE

U vojarni "123. brigada" u Požegi 22. je listopada obilježena 21. obljetnica ustrojavanja i rada Dočasničke škole Hrvatskog vojnog učilišta "Petar Zrinski". Program obilježavanja započeo je misom u kapelici svetog Ivana Krstitelja za sve stradale i umrle pripadnike Dočasničke škole te polaganjem vijenaca i paljenje svijeća na spomen-obilježje poginulim braniteljima unutar vojarne.Vijence i svijeće su osim zapovjednika Dočasničke škole pukovnika Zdenka Šakote položili i predstavnik Hrvatskog vojnog učilišta brigadir Željko Dadić te roditelji pokojnog pripadnika Dočasničke škole bojnika Tihomira Klobučara.

Obilježavanje je nastavljeno svečanim postrojavanjem djelatnika i polaznika izobrazbi. Tom su prigodom zasluženim djelatnicima uručene nagrade i pohvale. Izaslanik ravnatelja HVU-a brigadir Dadić i zapovjednik Škole pukovnik Šakote obratili su se skupu kratkim govorom.

Okosnica obilježavanja Dana Dočasničke škole je provedba tradicionalnog malonogometnog turnira "Bojnik Tihomir Klobučar" koji je organiziran i proveden uz pomoć civilnih institucija grada Požege odnosno Saveza športova grada Požege u sportskoj dvorani "Grabrik". U natjecanju je sudjelovalo osam ekipa, a prvo mjesto i prijelazni pehar osvojila je ekipa djelatnika iz Policijske uprave Požeško-slavonske iz Požege koja je u finalnom susretu bila bolja od ekipe VP 3511/15 Požega - Voda vojne policije.Treće je mjesto osvojila ekipa VP 1113 Vinkovci - Gardijske oklopno-mehanizirane brigade koja je bila bolja od ekipe polaznika Napredne dočasničke izobrazbe Dočasničke škole.

OJI

OBUKA PRVE POMOĆI

U SzOiDL-u u Požegi od 25. do 31. listopada provedena je temeljna obuka prve pomoći, zbrinjavanja hitnih stanja u borbenoj situaciji i osnova higijene cjelokupnog vojnog osoblja (HRVN STANAG 2122). Cilj obuke je osposobiti sve pripadnike OSRH za samostalno pružanje prve pomoći i osnovnih mjera zbrinjavanja svih ranjenih, ozlijeđenih osoba sa svrhom spašavanja života i sprečavanje daljnjeg pogoršavanja zdravlja, bilo u civilnom ili borbenom okruženju. Pravodobno i ispravno pružena prva pomoć na mjestu ozljeđivanja često je od odlučujućeg značenja za preživljavanje ozlijeđenog, odnosno za uspjeh njegova daljnjeg liječenja i rehabilitacije izjavio je voditelj obuke satnik Stjepan Pitlović.

Obuku su proveli obučavatelji-instruktori odsjeka obuke sanitetske službe SzOiDL Požega a uspješno ju je završilo 26 polaznika ZzP-a.

OJI

SNAJPERSKI MEMORIJAL

Strijelci Bojne za specijalna djelovanja Glavnog stožera OSRH vratili su se i ovaj put s Memorijala hrvatskih snajperista okićeni medaljama. Natjecanje "Grom" ponovno je, u svojem četvrtom izdanju, održano u Osijeku, i to 12. listopada. Okupili su se vrhunski civilni, vojni i policijski strijelci iz cijele države. Uz hrvatske vojne specijalce na streljani "Pampas" natjecali su se i pripadnici ATJ Lučko, iskusni veterani iz braniteljskih udruga, strijelci iz sportskih klubova, te lovačkih društava. Discipline su bile raspodijeljene uglavnom prema oružjima: lovačkim, jurišnim i snajperskim puškama.

Desetnik Mihael Kuprešak, najpoznatiji strijelac OSRH, "dugih cijevi", ove se godine koncentrirao na jurišnu pušku i na meti udaljenoj 100 metara premoćno uzeo prvo mjesto. Nadalje, pehar za najbolje momčadsko dostignuće u snajperu na 300 metara ostao je u vitrinama vojarne "Drgomalj" u Delnicama. Majstore iz ATJ Lučko su za pet bodova iza sebe ostavili već spomenuti Kuprešak, te Ivo Bakula i Marko Dekanić. Snajpersku prevlast BSD-a potvrdila je još jedna njihova družina iz Delnica, koja je u sastavu Ozren Orban- Milan Grgić- Branko Matković osvojila momčadsku broncu! U snajperu pojedinačno, najugodnije iznenađenje bila je bronca BSD-ova Marka Dekanića.

U kratkom komentaru natjecanja, razvodnik Kuprešak naročito je pohvalio upravo svojeg mlađeg kolegu Dekanića: "Mlad je strijelac, ali već sad iznimno dobar i treba ga isticati kao budućnost". Uz iznimni talent, Dekanićev napredak je i plod uspješne snajperske instruktaže u BSD-u, koja je ključan faktor u razvoju snajperizma na razini OSRH.

D.VLAHOVIĆ

VIJESTI IZ OSRH

Posjet učenika OS Kostrena Bojni za specijalna djelovanja

Nastavnici i učenici Osnovne škole Kostrena posjetili su 25. listopada Bojnu za specijalna djelovanja. Osnovna škola Kostrena svojim Godišnjim planom i Školskim kurikulumom za 2013./2014. godinu ima plan realizacije projekta osuvremenjivanja nacionalne povijesti za učenike od 5. do 8. razreda "Putovima Domovinskog rata". Voditelj projekta Damir Jasprica, učitelj povijesti i suradnica u projektu Ina Randić Đorđević, učiteljica hrvatskog jezika, održavaju radionice, predavanja i istraživanja o Domovinskom ratu, o temama koje nisu uključene u redovitu nastavu s ciljem motiviranja učenika da proučavaju i razumiju nacionalnu povijest i događaje koji su posljedica Domovinskog rata. Kod spomen-križa vojarne nastavnici, učenici i predstavnici Udruge HDVDR-Kostrena položili su cvijeće i zapalili svijeće za dvojicu poginulih pripadnika Domovinskog rata iz općine Kostrena, kao i za sve poginule branitelje. U kapelici vojarne posjetitelje je pomoćnik vojnog kapelana satnik Anton Žic upoznao s poviješću stvaranja postrojbe i ukazao im na sedamdeset i četiri poginula pripadnika specijalnih postrojbi OSRH koji su ugradili svoje živote u stvaranje Lijepe Naše. U Vojničkom klubu vojarne "Drgomalj" zapovjednik pukovnik Dražen Ressler pozdravio je sve nazočne pa im zaželio dobrodošlicu u Bojnu za specijalna djelovanja. Održana je i multimedijalna prezentacija te je, uz komentar o aktivnostima i radu postrojbe, prikazan film o Bojni za specijalna djelovanja, kojim su se djeca i nastavnici upoznali sa specifičnim vojnim zanimanjem. U krugu vojarne postavljen je i taktičko-tehnički zbor s pješačkim naoružanjem, specijalnom opremom i vozilima kojima se koriste pripadnici BSD-a.

OJI

ODRŽAN 9. MEMORIJAL RUDOLFA PEREŠINA U IVANIĆ GRADU

U znak sjećanja na poginulog pilota HRZ-a i PZO-a stožernog brigadira, Rudolfa Perešina, 27. je listopada u Ivanić Gradu održan 9. memorijal Rudolfa Perešina.Program obilježavanja obljetnice preleta vojnim avionom MiG-21 pilota Rudolfa Perešina započeo je polaganjem vijenaca kod spomen-biste Rudolfa Perešina u Ivanić Gradu, nakon čega je uslijedio Memorijal Rudolfa Perešina. U svom obraćanju načelnik stožera i zamjenik zapovjednika Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane, brigadir Miroslav Kovač istaknuo je kako se i nakon osamnaest godina od vojnoredarstvene operacije Bljesak i tragične pogibije stožernog brigadira Rudolfa Perešina, s ponosom prisjećamo Domovinskog rata, našeg pilota i suborca kao i svih hrabrih ljudi koji su osobnom žrtvom zadužili domovinu. "Ovaj deveti po redu Memorijal, najbolji je pokazatelj da Domovinski rat i žrtve koje su ugrađene u slobodu nisu zaboravljeni. Naša je dužnost i obveza mladim naraštajima svjedočiti istinu o Domovinskom ratu", rekao je brigadir Kovač. Rudolf Perešin postao je simbolom Domovinskog rata nakon što je MiG-om 21 iz tadašnje JNA preletio u Austriju kako bi se pridružio Hrvatskoj vojsci. Poginuo je u vojnoredarstvenoj akciji Bljesak.

OJI

Pripadnici Inženjerijske pukovnije darivali krv

U vojarni "Kamensko" u Karlovcu, sjedištu Inženjerijske pukovnije ZOD "F.K.F.", održano je 30. listopada dobrovoljno darivanje krvi. Djelatnici Hrvatskog zavoda za transfuzijsku medicinu iz Zagreba u suradnji s Crvenim križem iz Karlovca već niz godina u ovoj vojarni provode ovakve akcije. Tako se svaka tri mjeseca pripadnici i pripadnice Inženjerijske pukovnije odazivaju na ovu plemenitu akciju. Ovog puta prikupljeno je 75 doza te dragocjene tekućine, a ekipa HZTM zahvalila je tradicionalnim obrokom.

S.P.

TEČAJ ZA MODERATORE I KOMENTATORE VOJNIH VJEŽBI

U vojarni "Vitez Damir Martić" u Rakitju je provedbom završne vježbe i podjelom certifikata 30. listopada završio trodnevni Tečaj za moderatore i komentatore vojnih vježbi. Polaznici su se tijekom njegova trajanja upoznali s vještinama javnog nastupa pred publikom i medijima, protokolarnim aktivnostima vezanima uz takve događaje te osnovnim znanjima iz govorništva potrebnim za komentiranje i moderiranje vojnih vježbi. Ovo je prvi put da se održava takav tečaj, a ubuduće bi se trebao održavati svake godine.

L.P.

OBUKA ZA PRAVILNO POSTUPANJE U SLUČAJU PREVRTANJA VOZILA

Od 21. do 25. listopada uz potporu Ureda za obrambenu suradnju Američkog veleposlanstva, a u organizaciji Zapovjedništva za potporu u Središtu za obuku i doktrinu logistike Požega provedena je obuka posada vozila HMMWV za pravilno postupanje u slučaju prevrtanja vozila. Obuku je proveo predstavnik američkih oružanih snaga i instruktor na HEAT (HMMWV Egress Assistance Trainer) simulatoru Joseph Parker Miller uz pomoć instruktora SzOiDL Požega. Glavni koordinator provedbe bio je bojnik Boris Galić. Obuka je započela obukom obučavatelja (šest instruktora iz SzOiDL Požega) koje je instruktor Miller osposobio za samostalnu provedbu teoretskog i praktičnog dijela obuke na HEAT simulatoru. Teoretski dio, u trajanju od jednog školskog sata, obuhvaća predavanje o procedurama i postupcima posade vozila (HMMWV) tijekom prevrtanja, odnosno prilikom napuštanja prevrnutog vozila uključujući i iznošenje ozlijeđenog, kako na suhom tako i u vodi. Na kraju teoretskog dijela polaznici obuke pišu ispit znanja. Tijekom praktičnog dijela polaznici su, podijeljeni u grupe (posade) po četiri pa su polusatnim trenažom unutar simulatora prolazili procedure u različitim situacijama koje su moguće prilikom prevrtanja (bočno i za 1800). Navedene procedure čine postupci tijekom prevrtanja (položaj glave, ruku, oslobađanje od sigurnosnog pojasa, orijentacija unutar prevrnutog vozila), izlazak iz vozila svakog člana posade na svoja vrata, izlazak svih na samo jedna vrata, iznošenje ozlijeđenih te obvezna stalna komunikacija između članova posade. Važno je istaknuti da HEAT simulator omogućuje stalan videonadzor svakog člana posade te komunikaciju instruktora s posadom što je iznimno važno zbog sigurnosti polaznika obuke i mogućnosti trenutačnog ispravljanja pogrešaka. Provoditelj obuke Miller kazao je:"Ovo je druga godina kako sam ovdje na obuci s HEAT simulatorom i vrlo sam zadovoljan s instruktorima koji su prošli obuku te pokazali potrebnu stručnost, odgovornost i motivaciju. Mislim da je ova obuka vrlo korisna, a primijetio sam da su i polaznici vrlo zainteresirani te da im iskustvo prevrtanja i postupci koje moraju odraditi tom prilikom mogu u kritičnim situacijama spasiti život. Ukratko, odlična obuka za posade HMMWV". Obuku je uspješno prošlo 165 pripadnika ZzP-a (SzOiDL Požega, BzOLP, BzO, NEP NRF 14), HKoV-a (12. HRV INF TF), GS OSRH (BSD), HRM-a, HRZ-a i PZO-a.

A.M.

21. obljetnica 5. gardijske brigade Sokolovi

U vojarni u Našicama 25. je listopada obilježena 21. obljetnica ustrojavanja 5. gardijske brigade Sokolovi i Dan 1. mehanizirane bojne Sokolovi Gardijske oklopno - mehanizirane brigade HKoV-a. Tom prigodom nazočnima su se obratili zapovjednik Gardijske oklopno-mehanizirane brigade HKoV-a brigadni general Siniša Jurković i zapovjednik 1. mehanizirane bojne Sokolovi pukovnik Ivan Miloš koji su se osvrnuli na ratni put 5. gardijske brigade i njezin doprinos u Domovinskom ratu kao i na nove okolnosti u kojima se pripadnici bojne i brigade danas dokazuju kao što su NATO vođena operacija ISAF. Nakon svečanog postrojavanja održana su sportska natjecanja pripadnika brigade u malom nogometu, odbojci i stolnom tenisu. U sklopu obilježavanja obljetnice 24. listopada predstavnici 1. mehanizirane bojne Sokolovi položili su vijenac na spomen-obilježje poginulim pripadnicima 5. gbr u vojarni "Bosut" u Vinkovcima.

OJI

Studijsko putovanje 12. naraštaja Visoke dočasničke izobrazbe

U svom desetomjesečnom školovanju, a nakon mjesec i pol učioničke nastave, polaznici 12. naraštaja Visoke dočasničke izobrazbe proveli su prvo studijsko putovanje i dio praktične nastave na hrvatskom jugu. U pratnji višeg instruktora časničkog namjesnika Ivana Grudenića, a u sklopu nastavnih predmeta Vojna povijest i Taktika posjetili su vojne postrojbe te područja na kojima su se za vrijeme Domovinskog rata odvijala značajna vojna djelovanja. U vojarni HRM-a "Sv. Nikola" u Splitu održana im je nastava iz predmeta Taktika HRM, a u sklopu nastave imali su priliku upoznati se s ratnim brodovima Hrvatske ratne flotile i Obalne straže te obići Pomorski muzej u Splitu. Polaznici su posjetili i Knin gdje su kod Centralnog križa zapalili svijeću i odali počast svim poginulim braniteljima iz Domovinskog rata. U zapovjedništvu Gardijske motorizirane brigade održana im je prezentacija VRO Oluja. Polaznici su posjetili i Dubrovnik, a kustos muzeja suvremene povijesti na Srđu Mišo Đuraš održao im je predavanje na temu Domovinski rat i Južnodalmatinsko bojište.

S.V.

Foto: Krešimir MASLAĆ

Promocija engleskog prijevoda knjige Rudija Stipčića

Knjiga brigadnog generala Rudija Stipčića "Napokon smo krenuli..." doživjela je izdanje na engleskom jeziku pod nazivom "We've Finally Started...", koje je svečano predstavljeno 14. listopada u Muzeju Mimara u Zagrebu pod pokroviteljstvom Ministarstva branitelja. Izdavač knjige je Spritus Movens d.o.o. iz Kutine, a djelo je znakovito objavljeno u spomen na 14. listopada 1991., kada je selo Bujavica najavilo uspješno napredovanje Hrvatske vojske u Domovinskom ratu na području zapadne Slavonije. Naime, od kraja listopada do kraja godine akcijom Orkan oslobođeno je 21 naselje. Uz autora, koji je 1991./1992. bio ratni zapovjednik Operativne grupe "Posavina", na promociji knjige govorili su brojni uvaženi gosti. Inače, riječ je o engleskom prijevodu knjige originalno objavljene 1996. godine u izdanju Sveučilišne tiskare d.o.o. u Zagrebu.

P.K.

Program STANDEX za pre

Ruski i NATO-ovi znanstvenici zajednički su razvili jedinstvenu tehnologiju u svijetu pomoću koje je moguće točno odrediti eksploziv skriven na osumnjičenoj osobi. Uspješnosti novih tehnologija otkrivanja eksplozivnih naprava svjedočile su i kamere NATOChannel tv-a koje su zabilježile vježbu održanu u podzemnoj željeznici glavnog europskog grada. Program poznatiji pod imenom STANDEX trebao bi pomoći u prevenciji terorističkih napada poput onih izvedenih u Londonu, Madridu te moskovskom javnom prijevozu. Naime, uz pomoć novog sustava putnički teroristički napadi postaju teže dostižni, budući da sam sustav putem alarma dojavljuje detekciju tragova ekspoloziva. Prema riječima projektnog direktora programa STANDEX, Pierrea Charruea, do terorističkih napada na pod-

Tim za Libiju

Savez je odlučio pozitivno odgovoriti na zahtjev Libije. Naime, NATO je nedavno dobio molbu da pomogne u izgradnji lokalnih sigurnosnih struktura. Kako je potvrdio glavni tajnik NATO-a Anders Fogh Rasmussen, s tim je ciljem oformljen i manji tim stručnjaka koji će imati savjetodavnu ulogu te će surađivati i s ostalim multinacionalnim organizacijama kako bi se izbjeglo dupliciranje. "Kao što smo dogovorili na samitu održanom u Chicagu, Savez je spreman pružiti pomoć Libiji u onim područjima gdje projekti na taj način mogu dobiti dodanu vrijednost", rekao je glavni tajnik.

UKRAJINSKA MORNARICA I NATO - ZAJ

Predsjedavajući Vojnog odbora NATO-a, general zbora Knud Bartels posjetio je krajem listopada Adenski zaljev gdje je obišao pripadnike ukrajinske mornarice koji sudjeluju u operaciji borbe protiv piratstva – Oceanski štit. General Bartels tom je prilikom istaknuo kako ukrajinska sposobnost da se priključi ovoj vježbi dokazuje visoku razinu interoperabilnosti koju Savez može postići sa svojim partnerima. Ukra-

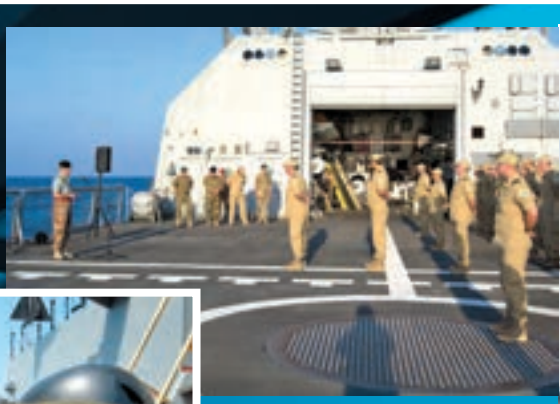

jinska flota pridružila se operaciji 10. listopada, a vojna suradnja između Saveza i te zemlje uspostavljena je na više područja. Tako je konkretno Ukrajina dala značajan doprinost operacijama u Afganistanu i na Balkanu, a svoj će doprinost dati i na nadolazećoj vježbi Steadfast Jazz.

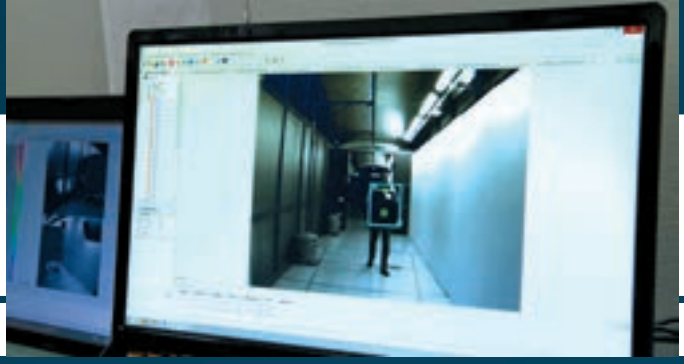

Anita KONČAR, foto: NATO

venciju terorističkih napada

zemne željeznice, došlo je i zbog toga što su u to vrijeme sustavi zaštite bili manje učinkoviti, no što je to bio slučaj kada je u pitanju primjerice zračni prijevoz. "NATO je stoga zajedno s Vijećem NATO- Rusija odlučio razviti tehnologije koje će štititi i ove infrastrukture", rekao je Charrue. Sustav koji je razvijen zajedničkim snagama revolucija je na polju detektiranja sumnjivih naprava skrivenih na tijelu. Japp de Ruiter, menadžer programa TNO, istaknuo je kako je riječ o više sustava dojave, a koji su spojeni u jedan. Cjelokupni program koordinirao je NATO-ov tim okupljen u programu NATO – znanost za mir i sigurnost, a u prvoj je fazi koštao 4,8 milijuna eura. Program ujedno označava i prekretnicu u odnosima NATO-a i Rusije, a što je potvrdio i Jamie Shea iz NATO-a."Iako smo u nekim političkim pitanjima imali različita mišljenja, to ne znači da na nekim drugim temama, primjerice prevencija terorizma, ne možemo zajednički surađivati", istaknuo je Shea. Riječi hvale o suradnji na ovom projektu, imali su i neki od glavnih inženjera. Tako je Mikhail Korolevov rekao kako je bilo zanimljivo zajednički raditi na ovom projektu te da je on dobar primjer međunarodne suradnje. "Teroristička prijetnje nikada nisu individualne i ne tiču se samo pojedine regije ili države. Riječ je o problemu koji nadilazi te granice", kazao je Korolevov. Idući korak ovog projekta je na industrijskom sektoru kako bi što prije postao dostupan na tržištu te moguć za uporabu svim državama članicama NATO-a te Rusije.

EDNO U BORBI PROTIV PIRATSTVA

Sastanak Vijeća NATO-Rusija

Prvi sastanak Vijeća NATO-Rusija na ministarskoj razini od 2011. godine, održan je u Bruxellesu krajem listopada. Na sastanku se, kako je istaknuo glavni tajnik Anders Fogh Rasmussen, raspravljalo o aktualnim međunarodnim sigurnosnim događajima, posebice o stanju na Bliskom istoku. Vijeće je osudilo i teroristički napad na autobus u Volgogradu, a ujedno je izrazilo sućut žrtvama i njihovim obiteljima."Ne postoji opravdanje za taj kukavički napad na nevine ljude. Nitko ne bi trebao sumnjati u odlučnost svih članova Vijeća Nato – Rusija da se rame uz rame borimo protiv terorizma", rekao je glavni tajnik. Kao primjer zajedničkim aktivnosti Rasmussen je naveo i vježbu koja je nedavno održana na nebu iznad Poljske, Turske i Rusije, a kojoj je bio cilj spriječiti terorističke napade uz upotrebu civilnih zrakoplova. "Vježba je bila uspješna. Pokazali smo da zajednički imamo odgovor na otmicu civilnog zrakoplova, a pokazali smo i kako je u ovom području Vijeće NATO-Rusija učinkovito", istaknuo je prvi čovjek NATO-a. Naglasio je i kako je Afganistan još jedno područje na kojem će se nastaviti suradnja, a sve kako bi se gradila stabilnost i sigurnost unutar regije. Naime, u tijeku je projekt izobrazbe tehničara za održavanje flote afganistanskih helikoptera. Uz taj projekt, već traje i obuka časnika za borbu protiv narkotika, a koju je već prošlo 3000 časnika iz sedam zemalja. Unatoč produktivnom sastanku, glavni je tajnik priznao i da "nije tajna da još nismo pronašli način kako ćemo surađivati u proturaketnoj obrani". Također Rasmussen je rekao i kako dvije strane moraju nastaviti iskren i otvoren dijalog kako bi prevladale razlike. Na sastanku Vijeća Nato –Rusija razgovaralo se i o situaciji u Siriji. Zaključeno je kako postoji potreba za organiziranjem hitne međunarodne konferencije, kako bi se utro put za političko rješavanje ovog tragičnog sukoba.

Foto: DCNS

PORINUT PRVI RUSKI MISTRAL

U francuskom brodogradilištu STX France u Saint-Nazaireu, 15. je listopada održana svečanost porinuća prvog od dva naručena višenamjenska desantna broda klase Mistral namijenjena ratnoj mornarici Ruske Federacije. Kako se gradnja broda odvija u doku, porinuće nije održano na klasičan način, već je svečanost obilježena puštanjem vode u dok sve do trenutka kada je novi brod zaplovio. Objavljeno je kako radovi na gradnji plovila teku sukladno ugovornim terminskim planovima pa će prvo plovilo imena Vladivostok biti dostavljeno krajem 2014. a dostava drugog broda u klasi imena Sevastopol predviđena je za 2015. Francuska zasad ima u operativnoj funkciji tri broda klase Mistral. Za razliku od nekih drugih projekata višenamjenskih desantnih brodova za prijevoz helikoptera, plovila klase Mistral ne mogu primiti klasične zrakoplove fiksnih krila. Brodovi klase mogu prihvatiti i do 16 helikoptera uključujući borbene helikoptere poput francuskog Tigera ili ruskog Ka-50/52. Osnovna odlika i temeljna razlika od drugih brodova takve vrste jest da može primiti četiri desantne barže i dvije lebdjelice srednje veličine koje na obalu mogu prevesti oklopljena vozila, tenkove i vojnike. Brodovi će također biti opremljeni bolnicom sa 69 ležaja i mogu se rabiti kao desantno-zapovjedni brodovi. Nadalje, ruske će inačice imati sletnu palubu zaštićenu protiv zaleđivanja, drugačije pomoćne sadržaje prilagođene ruskoj opremi kao i sustav upravljanja operacijama ali i cjelokupno naoružanje.

M. PTIĆ GRŽELJ

Rusija i Francuska potpisale su u lipnju 2011. konačan ugovor o gradnji dvaju plovila klase Mistral vrijednosti 1,2 milijarde eura (1,7 milijarde dolara) za rusku mornaricu, što uključuje i prijenos osjetljivih tehnologija. Gradnja se odvija isključivo u Francuskoj no dostava određene ruske opreme kao i izvođenje pojedinih radova, kao što je izgradnja krmene sekcije, povjerena je ruskoj brodograđevnoj kompaniji United Shipbuilding Corporation (USC) u St. Petersburgu.

MODERNIZIRANI AUSTRIJSKI EUROFIGHTERI

Tvrtka Cassidian koja je dio velikog konzorcija EADS krajem listopada objavila je kako je završila s programom modernizacije austrijske flote borbenih aviona Eurofighter Typhoon. Modernizacijom je obuhvaćeno svih 15 Eurofightera iz Tranche 1 serije koje je Austrija kupila na temelju ugovora iz 2007., za iznos od 1,63 milijarde eura a tada je dogovoreno kako će avioni biti modernizirani "u hodu". Eurofighter GmbH, njemački ogranak konzorcija Eurofighter, sredinom 2006. započeo je s velikim programom modernizacije borbenih aviona Eurofighter Typhoon koji su proizvedeni u Tranche 1 seriji, pretpostavlja se sveukupno oko 120 aviona. Riječ je o pokretanju tzv. R2 programa modernizacije zahvaljujući kojem je Tranche 1 serija "dignuta" na razinu FOC (Final Operational Capability) standarda

OPERATIVNOST PRVE OMANSKE KORVETE

Foto: BAE Systems

Foto: Eurofighter

Tranche 2 serije. Dakle, avioni iz Block 1, 2 i 2B serije modernizirani su na razinu Block 5 koja je temeljna inačica Tranche 2 serije Eurofightera. Jedna od temeljnih odlika modernizacije na razinu Blocka 5 je puna "air to air" funkcionalnost aviona u usvajanju novih projektila zrak-zrak (IRIS-T i AIM-120B AMRAAM), te povećanje "air to ground" mogućnosti aviona s novim laserski navođenim bombama (Paveway II GBU-10/GBU-16). Uz to Block 5 opremu čine i PIRATE (Passive Infra-Red Airborne Tracking Equipment) infracrveni pasivni motrilački sustav za otkrivanje ciljeva u zraku (IRST) razvijen u Eurofirst konzorciju. Tu je i naprednija inačica sustava za elektroničko djelovanje Defensive Aids Sub-System (DASS) koji je razvio konzorcij EuroDASS.

I. SKENDEROVIĆ

Foto: Cassidian

AUSTRIJA NARUČILA TRACKERE

Austrijsko je ministarstvo obrane krajem listopada potvrdilo kako je sklopilo ugovor kojim je od tvrtke Cassidian naručeno šest besposadnih sustava Tracker za potrebe austrijskih oružanih snaga. Riječ je o mini taktičkom besposadnom sustavu koji je razvila tvrtka Survey Copter, koja se nalazi u vlasništvu Cassidiana. Taktički besposadni sustav Tracker namijenjen je za obavljanje ISTAR (Intelligence, Surveillance, Target Acquisition & Reconnaissance) zadaća izviđanja i nadzora iz zraka, te zahvata zemaljskih ciljeva. Austrija se kani Trackerima koristiti za cijeli spektar zadaća a posebice za svoje specijalne postrojbe, za borbu protiv terorizma te u operacijama potpore miru. Jedan Tracker sustav čine tri letjelice, zemaljska postaja s dva računala i upravljačkom konzolom i data link antenom. Letjelice mogu letjeti i samostalno, prema prethodno računalno zadanoj ruti a moguće ih je lako i brzo sklopiti i prevoze se u naprtnjači. Za nadzor iz zraka koriste se dnevnim i infracrvenim kamerama koje su smještene u T120 žirostabiliziranoj tureli.

I. SKENDEROVIĆ

Vrijednost austrijske narudžbe procjenjuje se na oko tri milijuna eura a najavljena je mogućnost dodatnih narudžbi Trackera tijekom 2016. i 2017. godine, pa bi tada vrijednost cijelog programa nabave iznosila oko 18 milijuna eura.

Prva od tri korvete duljine 99 m imena Al Shamikh klase Khareef ušla je u operativnu službu. Za potrebe omanske kraljevske ratne mornarice izgrađena je na navozima brodogradilišta Portsmouth britanske kompanije BAE Systems. Ugovor o gradnji, opremanju i dostavi plovila vrijednosti 400 milijuna funti, osiguran je 2007. te osim gradnje plovila uključuje obuku posade i početni paket logističke potpore. Brodograditelj službeno prema svojim brodograđevnim karakteristikama i opremnim obilježjima ovo plovilo naziva oceanski ophodni brod. Nakon ulaska u aktivnu službu, korveta je krenula put Omana te je stigla u mornaričku luku Said bin Sultan 20. listopada gdje su je dočekali najviši mornarički dužnosnici. Projekt korveta klase Khareef izveden je iz porodice višenamjenskih oceanskih ophodnih brodova koje su predloženi i izgrađeni u tvrtki VT, čiji je pravni sljedbenik BAE Systems. Tvrtka MBDA dostavila je VL MICA sustav za blisku protuzračnu obranu dok će svaki pojedinačni brod biti opremljen dvostrukim šestocijevnim VL MICA lanserima koji će se nalaziti ispred zapovjednog mosta. Preostalo naoružanje uključuje MBDA MM40 Block 3 Exocet protubrodske projektile, jedan Oto Melara 76/62 Super Rapid top te dva topa DS 30M kalibra 30 mm tvrtke MSI-Defence System. Sletna paluba i krmeni hangar prilagođeni su prihvatu helikoptera srednje veličine. Iako omanska mornarica u svojem sastavu nema mornaričkih letjelica, omansko ratno zrakoplovstvo dobavilo je 16 Super Lynx 300 helikoptera koje je moguće upotrijebiti za mornaričke operacije.

M. PTIĆ GRŽELJ

Al Shamikh je porinut 2009. te je dostavljen omanskoj mornarici u lipnju ove godine. Al Rahmani, drugi brod u klasi, svečano je porinut u srpnju 2010. i trenutačno prolazi raznorodna ispitivanja i pokusnu plovidbu dok je treća korveta u klasi Al Rasikh porinuta u lipnju 2011.

PORINUT ZUMWALT

Prvi razarač u istoimenoj klasi Zumwalt namijenjen potrebama američke ratne mornarice isplovio je 28. listopada s plutajućeg doka brodogradilišta Bath Iron Works. Isplovljavanje je organizirano prije odlaska na opremnu obalu gdje će biti okončana gradnja konstruktivnih dijelova plovila i gdje će se nastaviti opremanje sukladno predviđenim terminskim planovima. Službena svečanost krštenja broda nije održana zbog obustave rada savezne vlade pa se očekuje kako će se održati u proljeće 2014., prije početka pokusnih plovidbi koje su planirane za jesen iste godine. Konačna dostava prvog razarača klase određena je za 2015. dok bi potpunu operativnost trebao postići do 2016. Trenutačno se u različitim fazama gradnje ali i opremanja nalaze još dva razarača ove klase pri čemu se dostava drugog razarača, Michael Monsoor (DDG 1001) očekuje tijekom 2016. a trećeg, Lyndon B. Johnson (DDG 1002) u 2018. Brodovi će biti prva površinska borbena plovila američke mornarice koja će rabiti jedino električnu energiju za pogon, borbene sustave kao i druge brodske potrebe putem integriranog energetskog sustava čije je uspješno ispitivanje provedeno početkom svibnja 2011. Osim energetskog sustava projekt razarača sadrži i

Razarači klase Zumwalt imaju duljinu 183 m i širinu 24,6 uz maksimalnu istisninu 14 500 t, a uz propulzijski sustav trebali bi postizati brzine malo veće od 30 čv.

Foto: General Dynamics

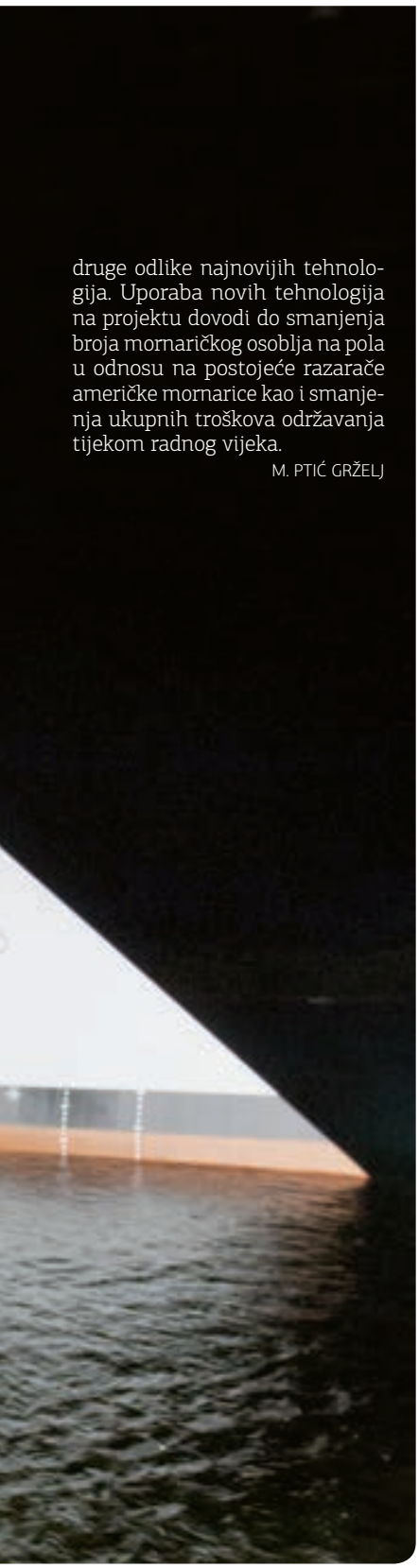

druge odlike najnovijih tehnologija. Uporaba novih tehnologija na projektu dovodi do smanjenja broja mornaričkog osoblja na pola u odnosu na postojeće razarače američke mornarice kao i smanjenja ukupnih troškova održavanja tijekom radnog vijeka.

M. PTIĆ GRŽELJ

LAV-AT DOBIVA NOVO NAORUŽANJE

Tijekom listopada uspješno je okončana prva serija testiranja nove inačice protuoklopnog sustava kojim će uskoro biti opremljena laka oklopna vozila američkog Marinskog korpusa. Riječ je o TOW-II (Tube-launched, Optically-tracked, Wire guided) protuoklopnom navođenom sustavu kojim će biti opremana Light Armored Vehicle Anti-Tank (LAV-AT) vozila.

Testiranje novog naoružanja provedeno je u sklopu značajnog programa modernizacije LAV-AT vozila koji predvodi američka tvrtka Raytheon. Programom se mijenja stara M901 Emerson (Hammerhead) kupola na koju je bio postavljen M220A3 TOW protuoklopni sustav, odnosno ugrađuje se novi sustav M41 SABER Improved Target Acquisition System (ITAS). M41 SABER je dosad uspješno integriran na laka taktička vozila HMMWV (High Mobility Multipurpose Wheeled Vehicle), pa se pretpostavlja kako će Marinski korpus naručiti 118 M41 SABER za naoružavanje svojih vozila. LAV-AT laka oklopna vozila temelje se na MOWAG Piranha vozilima, koja se pod nazivom Stryker za potrebe američkih oružanih snaga koriste od 1983., a proizvodi ih tvrtka General Dynamics Land Systems. Namijenjena su za pružanje potpore pješaštvu te izvidničkim timovima, odnosno za napad na protivničke ciljeve na udaljenostima do 3,75 km u svim meteouvjetima, danju i noću. Posadu vozila čine tri člana. Pogonski blok čini turbodizelski motor Detroit Diesel 6V53T, jakosti 275 KS, koji omogućava maksimalnu brzinu od 100 km/h.

I. SKENDEROVIĆ

POKUSNA PLOVIDBA PODMORNICE ALEXANDER NEVSKI

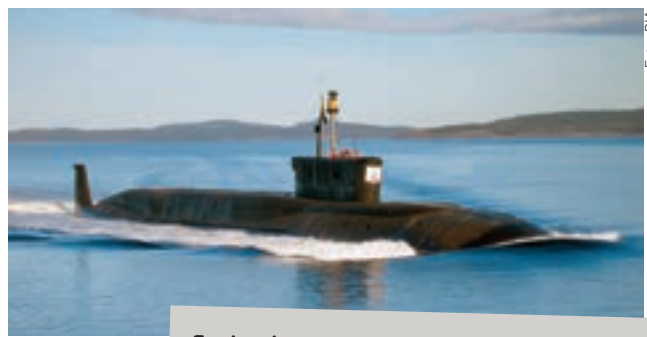

Foto: RIA

U ponedjeljak 28. listopada, druga podmornica iz klase strateških nuklearnih podmornica naoružanih balističkim projektilima klase Borei (Projekt 955) nazvana Alexander Nevski uspješno je okončala brodograđevnu pokusnu plovidbu. Zbog ponovno neuspješnog lansiranja interkontinentalnog balističkog projektila Bulava u rujnu ove godine, određeno je kako će druga i treća podmornica ove klase ući u operativnu službu u trenutku kada obje podmornice uspješno lansiraju svaka po pet dodatnih uzastopnih lansiranja spomenutih projektila. Ova klasa trebala bi zamijeniti podmornice klase Delta III, Delta IV i Akula koje rabi ratna mornarica Ruske Federacije.

Projekt četvrte generacije nuklearnih podmornica naoružanih balističkim projektilima klase Borei izradio je projektni ured Rubin iz Sankt Peterburga. Osnovna su obilježja podmornice duljina 170 metara i širina 13,5 metara, mogućnost zarona do dubine od 450 metara s posadom od 107 članova i 100 dana bez izlaska na površinu. Podmornica je opremljena samoizranjajućom spasilačkom komorom koja ima mogućnost smještaja svih članova posade.

Svaka će podmornica nositi do 16 interkontinentalnih balističkih projektila Bulava (NATO-ove oznake SS-NX-30) dometa većeg od 10 000 kilometara, koji su nastali modifikacijom projektila SS-27 Topol-M. Svaki projektil Bulava može nositi do deset MIRV bojnih glava od kojih je svaka programirana za gađanje zasebnog cilja, dometa većeg od 8000 km.

Uz postojeće tri podmornice Projekt 955, do 2020. planirana je dostava dodatnih pet podmornica projektne oznake 955A koje će nositi do 20 balističkih projektila Bulava. Zbog nesuglasica oko cijene između proizvođača i naručitelja, potpisivanje ugovora o gradnji, opremanju i dostavi druge serije podmornica odgađano je u više navrata. Ugovor je u konačnici potpisan u svibnju 2012. Ruski predsjednik Vladimir Putin nazočio je polaganju kobilice prve podmornice projekta 955A imena Knjaz Vladimir 30. srpnja 2012. Klasa Borei ukupno će sadržavati osam strateških podmornica na nuklearni pogon.

M. PTIĆ GRŽELJ

Prvi poznati mornarički projektil razvijen u Izraelu bio je Gabriel I. Korijene je imao u programu Luz započetom još krajem pedesetih godina XX. stoljeća

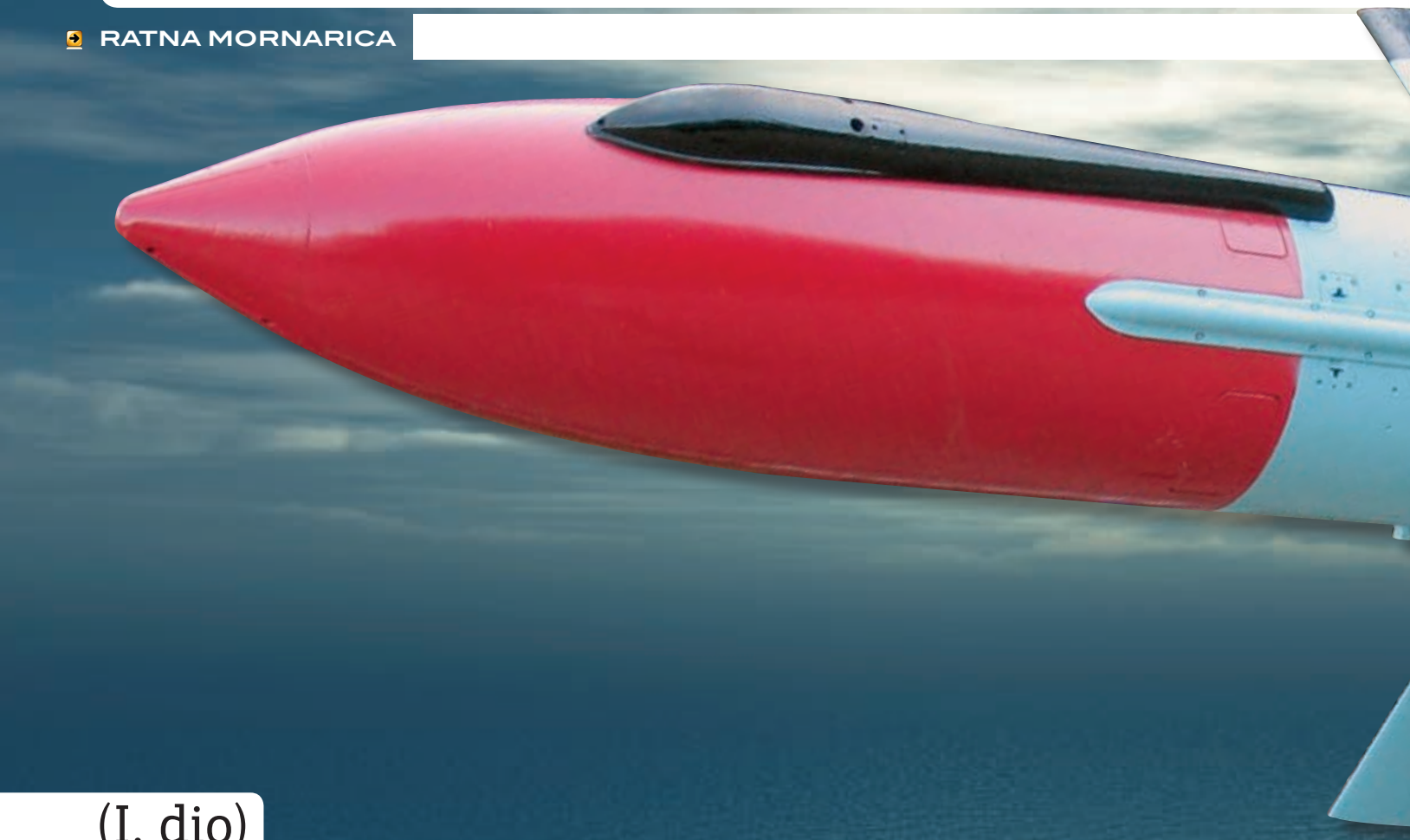

(I. dio)

UNATOČ OGRANIČENJIMA VOJNOG PRORAČUNA IZRAELSKA VOJNA INDUSTRIJA I RATNA MORNARICA I DALJE RAZVIJAJU ČITAV NIZ NAPREDNIH MORNARIČKIH ORUŽNIH SUSTAVA KAKO BI SE ZADOVOLJILE POTREBE DOMAĆIH OBRAMBENIH SNAGA ALI I SVE VEĆE IZVOZNE NARUDŽBE. NAJZAPAŽENIJI NOVI PROJEKTI VEZANI SU UZ RAKETE GABRIEL V I BARAK-8

IZRAELSKI MORNARIČKI ORUŽNI SUSTAVI

Igor SPICIJARIĆ

Dostava sovjetskih P-15 (NATO kodni naziv SS-N-2 Styx) protubrodskih krstarećih raketnih projektila egipatskoj i sirijskoj ratnoj mornarici u ranim 60- im godinama prošlog stoljeća bio je ključni događaj koji je prisilio Izrael da započne razvoj vlastitog ASCM (Anti-Ship Cruise Missile) tj. površinskog vođenog raketnog oružja pod kodnim nazivom Gabriel. ASCM Gabriel I bio je nova, drukčija vrsta pomorskog oružja, s autonomnim navođenjem i niskonadmorskim profilom visine leta. Tehnološki korijeni Gabriela I izviru iz tzv. projekta Luz, radionavođenog raketnog koncepta koji je originalno nastao u Rafaelu, službenoj izraelskoj industriji naoružanja. Glavna zadaća na tom projektu a ujedno i najveći tehnički izazov bio je problem adaptacije poluaktivnog radarskog pretraživača, koji je u sebi imao ukomponiran i radarski altimetar (visinomjer) u prikladnu sistemsku arhitekturu kako bi se omogućilo raketnom protubrodskom projektilu da može letjeti po sea-skimming trajektorijama.

PRODAJA GABRIELA

Dok je Gabriel I dobio zeleno svjetlo i postao operativan, u najkraćem mogućem roku Izraelci su novim oružjem naoružali svoja udarna plovila tipa Sa'ar 3 i Sa'ar 4. Kasnije povratne informacije dovele su do nadogradnje taktičko – tehnoloških karakteristika, što je rezultiralo razvojem Gabriela II koji je uz uvođenje poboljšanog radarskog pretraživača, dobio veći i snažniji "marševski" motor koji mu je omogućio produljenje dometa i niži letni profil. Gabriel II je naknadno bio prodan u čak sedam zemalja na četiri kontinenta: Čileu, Ekvadoru, Meksiku, Singapuru, Južnoafričkoj Republici (pod imenom Škorpioen), Šri Lanki i Tajlandu.
Daljnji napredak doveo je do razvoja nove inačice Gabriela III s aktivnim radarskim pretraživačem, koji je bio spreman 1979., ali nije ušao u operativnu službu IRM, kao ni Gabriel IV s turbomlaznom propulzijom. Trenutačno se razvija sljedeća generacija napredne mornaričke napadne rakete – poznatije kao Gabriel V.

ZA OBALNI POJAS

Program je bio službeno objavljen tijekom 2007., iako je tvrtka tada bila u stupnju provođenja zahtjeva definiranih istraživanja, razvoja tehnologija za smanjenje rizika i inženjerskih studija izvedivosti od početka ovog stoljeća. U okviru tih aktivnosti istraživan je i evaluiran vrlo široki raspon tehnologija, tehnika i operativnih koncepata za novi raketni ASCM projektil, uključujući i dual-mode radarski pretraživač, sa sposobnošću samostalne promjene frekvencije i visokog ubrzanja u termalnoj fazi napada na površinski cilj. Shai Schlam, direktor mornaričkih sustava naoružanja u IAI MBT Missile Division, svojedobno je pojasnio taktičko-tehničke zahtjeve koji su bili postavljeni pred ASCM Gabriel V.
Izraelski mornarički stratezi odavno su pravilno procijenili da se "arena" svih pomorskih zbivanja nezaustavljivo premjestila iz "dubokih", otvorenih voda u obalni pojas. U isto vrijeme nije moglo biti nezamjećeno da se u znatnoj mjeri povećala i raširila proliferacija svih vrsta i tipova radarskih i infracrvenih mamaca, plutajućih i svih drugih vrsta aktivnih ometača – usporedno s rastućom bliskom CIWS (Close In Weapon Systems) obranom broda ali i obranom broda na srednjim daljinama.
Kombinacija svih navedenih čimbenika u dramatičnoj je mjeri reducirala sposobnost penetracije ASCM projektila kroz takvu, slojevito položenu obranu. Prema Shai Schlamu, pred takva

oružja sada je postavljen čitav niz novih izazova. Naprimjer rana aktivacija radarskog pretraživača dovodi do ranog otkrivanja ASCM projektila i njegovoj dugotrajnijoj izloženosti elektroničkim protumjerama (ECM) protivnika. Široki kut zahvata područja koji "skenira" radarski pretraživač u svojoj pretrazi uzrokuje nedovoljnu sposobnost separacije ciljeva i nedovoljnu selektivnost. A tu je i stalna potreba da se točno i brzo može razlučiti razlika između površinskih plovila, radarskih i infracrvenih mamaca i ometača kao i same obale.

Izraelski raketni brod tipa Sa'ar 4 ispaljuje projektil Gabriel. Baš kao i projektili, i ovi raketni čamci imali su izvoznog uspjeha: neki su prodani rabljeni, a neki potpuno novi

POTPORA INŽENJERSKOM RAZVOJU

Drugi ključni zahtjevi današnjih korisnika su visoka razina imuniteta na ECM, robusnost tzv. hard-kill penetracije, napredni borbeni sustavi za planiranje i napadnu koordinaciju te na koncu potreba za procjenu borbenih šteta. Upravo zbog navedene kompleksnosti i potrebe stabilnog financiranja tog projekta, Izraelska ratna mornarica je bila prisiljena snažno podupirati inženjerski razvoj, s očekivanjem da će novo oružje ući u operativnu službu do 2015. Inženjerski pristup adaptirao je IAI MBT Missile Division. Koristit će se sljedećim tehnološkim rješenjima: koherentnim aktivnim radarskim pretraživačem, dvosmjernim data-linkom, naprednim sustavom vođenja i navigacije i novim borbenim sustavom. Na koncu će dobiti i novi turbomlazni pogon kao i posljednja generacija Harpoon ASCM. Tehnički podaci koje je objavio IAI MBT Missile Division sugeriraju da će ASCM Gabriel V imati maksimalni domet 200 km, moći će letjeti brzinom od > Mach 0,8. Navigacijski sustav će vjerojatno (možda je bolje reći gotovo sigurno) imati integrirani GPS. Iz IAI MBT Missile Division posebno naglašavaju potrebu za održavanjem visoke razine navigacijske točnosti u GPS-ometanom okruženju.

Barak-8 nije direktni nasljednik Baraka-1 već sasvim novi sustav s novom arhitekturom. Zasad je sigurno da će se pomorskom inačicom koristiti Izrael i Indija koji ga i razvijaju

PROTUBRODSKA OBRANA

Tragični gubitak razarača Eilat ispred luke Port Said otvorio je novo poglavlje u povijesti pomorskog ratovanja ali i upozorio sve svjetske mornarice na smrtonosnu prijetnju protubrodskog vođenog oružja lansiranog s velike daljine. Brod je potopljen pogotkom sovjetskog ASCM projektila prve generacije P-15 (NATO oznake SS-N-2 Styx) lansiranog s egipatskog brzog napadnog broda u tzv. Šestodnevnom ratu, tijekom lipnja 1967. Taj, do sada najveći gubitak IRM, doveo je do toga da je bila prisiljena totalno rekonfigurirati svoj borbeni ustroj i koncentrirati svoje pomorske snage oko malih, brzih, pokretljivih i dobro naoružanih – udarnih plovila. Paralelno s tom zadaćom mornarica je bila prisiljena investirati značajna sredstva u razvoj efikasne protubrodske obrane. Rani napori na tom polju bili su fokusirani prije svega na ostvarivanje tehnološke superiornosti u elektromagnetskom spektru, u prvom redu razvojem, nabavom i primjenom sredstava za elektroničko ratovanje tj. za detekciju, zavaravanje, odnosno ometanje raketnih prijetnji i ugroza, ukratko, tzv. soft-kill sposobnosti.
Međutim mornarica je također prepoznala i trajnu potrebu za tzv. hard-kill sustavima koji će moći pružiti učinkovitu protuzračnu obranu brodova pomoću sea-skimming protubrodskih projektila koji će biti dovoljno kompaktni i dovoljno lagani da ih mogu smjestiti na svoje udarne raketne brodove. Ta potreba dovela je do razvoja Barak-1, raketnog protuzračnog

Brodski lanser ASCM-a Gabriel izložen u izraelskom Muzeju ratne mornarice u Haifi

Izraelski razarač Eliat, prva žrtva ASCM projektila u povijesti pomorskog ratovanja

Foto: IDF

sustava pod razvojnim vodstvom IAI MBT Missile Division i u suradnji sa "sestrinskim" tvrtkama Elta Electronics i Rafaelom (danas poznatim kao Rafael Advanced Defense Systems).

BARAK 1- NOVI USPJEH

Kako bi zadovoljio postavljene operativne zahtjeve, PZO sustav Barak-1 zamišljen je kao visokoprecizni i brzo reagirajući raketni sustav osposobljen za navođenje na ciljeve tzv. sustavom line-on-sight, uporabom EL/M-2221 I/K-band koherentnog puls-Dopplera za nadzor paljbe kao i vertikalnog lansera koji zajednički mogu ponuditi učinkoviti protuzračni angažman i PZO zaštitu od minimalno 500 m pa do maksimalno 10 km udaljenosti. Raketni projektil Barak-1 sam po sebi je vrlo pokretljiv i visokomanevarbilan (podnosi opterećenja do 50 g), te uključuje relativno veliku (22 kg) eksplozivnu fragmentacijsku bojnu glavu, adaptivni (prilagodljivi) radar, blizinski upaljač i vrlo precizni visinomjer kako bi se povećala vjerojatnost uništenja protiv onih najopasnijih i najtežih niskoletećih ciljeva. Do danas je proizvedeno više od 40 Barak-1 sustava. Uz domicilnu Izraelsku ratnu mornaricu (IRM), ovaj PZO raketni sustav prodan je Čileu i Singapuru tijekom 1990-ih. Novi prodajni uspjeh relativno je nedavno postignut zaključenjem ugovora s Indijskom ratnom mornaricom tako da taj PZO raketni sustav i nadalje ostaje u proizvodnji za tog kupca.

Razvoj PZO sustava Barak-1 financijski su podržali i njegovi prvi strani kupci. Slično tome IAI MBT Missile Division i IRM i danas imaju potrebu pronaći partnere u inozemstvu radi dobivanja dodatnih financijskih sredstava potrebnih za inženjerski razvoj i integriraciju nove generacije PZO raketnog obrambenog sustava koji je postao poznat pod nazivom Barak-8. Premda u početku to nije bilo i službeno objavljeno – u stručnim i vojnim krugovima odmah se doznalo da je izraelski partner u njegovu razvoju postala Indija.

NOVA GENERACIJA

PZO sustav Barak-8 vuče svoje podrijetlo iz mnoštva studija za tzv. NGDM (Next Generation Defense Missile - sljedeća generacija obrambene rakete) koje idu unatrag više od jednog desetljeća. Premda njegovo ime sugerira da vuče podrijetlo od PZO projektila Barak-1, činjenica jest da je riječ o potpuno novom sustavu i sasvim različitoj arhitekturi sustava. To je posebno istaknuo i Boaz Levy, direktor odjeljka za PZO obrambene raketne obrambene sustave u IAI MBT Missile Division.

Inženjerski razvoj sustava Barak-8 u svom punom razmjeru započeo je tijekom 2006. nakon odluke indijske Vlade da će sudjelovati u sufinanciranju razvoja i proizvodnje mornaričke inačice (Indija se naknadno, 2009. dodatno obvezala nabaviti i kopnenu inačicu ovog sustava). RM Indije se već odlučila instalirati sustav Barak-8 na svoja tri nova raketna razarača iz projekta Projekta 15A Kolkata (koji se nalaze u različitoj fazi gradnje i opremanja) - a s istim PZO sustavom bit će opremljena i još četiri razarača iz Projekta 15B čija će gradnja tek slijediti.

Izraelska mornarica također planira sustavom Barak-8 opremiti svoje tri raketne korvete klase Sa'ar 5 s time da bi Barak-8 trebao postati temeljni PZO sustav na četiri nove raketne korvete koje se grade u južnokorejskim brodogradilištima. IAI MBT Missile Division je glavni potpisnik ugovora, izvođač i dizajnerski (konstruktorski) autoritet za razvoj sustava Barak-8, s tvrtkama Rafael i IAI Elta kao pomoćnim podizvođačima. Sustav predstavlja kombinaciju triju glavnih komponenti: aktivno – radarski navođenog, vertikalno lansiranog projektila dometa 70 km; naprednog oružnog sustava kontrole (WCS) namijenjenog za upravljanje, raspoređivanje i obavljanje evaluacije (procjene) prijetnje, izbor oružja i njegov angažman; te E / F-band aktivnog višenamjenskog radara (ELTA MF-2248 MF-STAR) koji osigurava prostorno pretraživanje, otkrivanje, klasifikaciju i proračunava smjernice navođenja raketnog projektila na srednjem dijelu trajektorije (zasebni WCS

Foto: US Navy

Foto: US DoD

Izraelski ophodni brod INS Hetz služio je kao prototipna lansirna platforma za projektile Barak

up-date link koji osigurava ažuriranje podataka za vrijeme leta projektila). Pet godina nakon početka program se odvija prema predviđenoj dinamici i već su započele dostave prvih komponenti sustava kupcima. Prva lansirna ispitivanja započela su 2011.

FAZE ISPITIVANJA

IAI MBT Missile Division smatra da Barak-8 nudi niz jedinstvenih prednosti i vrlo visoke performanse pri diskrimininaciji ciljeva. Te prednosti uključuju niski učinak na brodski deplasman (smanjenje težine i volumenskih zahtjeva); niski radarski odraz; superiorne manevarske sposobnosti u terminaloj fazi leta projektila, korištenjem dvopulsnog bezdimnog raketnog motora; visoke performanse bojne glave kako bi se osigurala visoka učinkovitost na ciljevima; združeni angažman među angažiranim plovnim jedinicama i snažne sposobnosti zahvata većeg broja ciljeva kako bi se omogućilo učinkovito djelovanje protuzračne obrane u uvjetima radarski i elektronički "zasićenih" napada.

Prema Levyu, svaki od tri glavna sustava, izgrađen je ili se sada nalazi u naprednoj fazi razvoja. Za 2011. i 2012. bilo je planirano da projektil prođe intenzivni program letnih testiranja i ispitivanja pojedinih komponenti sustava. Oružni sustav kontrole (WCS) također se nalazi u fazi ispitivanja, odnosno u simulacijama ponašanja pod raznovrsnim borbenim scenarijima. Zbog tih su ispitivanja unutar kompleksa IAI MBT Missile Division izgradili testne kapacitete s potrebnim hardwerom i softwerom kako bi što vjernije dočarali i simulirali stvarno okruženje.

Singapurska korveta RSS Vengeance lansira dva projektila Barak-1 kupljena od Izraela. Fotografija je snimljena 2006. godine u Južnom kineskom moru, na vježbi CARAT u kojoj je sudjelovala i američka ratna mornarica. Američki brod USS Tortuga je ovom prilikom lansirao dva projektila-mamca BQM-74E koje su Baraci uspješno presreli

Treća faza ispitivanja, koja je sada u procesu, fokusirana je k problematici osiguranja kooperacije borbenih sposobnosti. Pojednostavljeno rečeno riječ je o tome da jedan brod može preuzeti nadzor nad raketnim projektilom lansiranim s drugog broda. U ovom slučaju izraelski stručnjaci su jednostavno replicirali kopnenu integraciju sličnih sustava, tako da bi i mornarički sustav mogao efikasno funkcionirati preko nekoliko čvorova. IAI Elta trenutačno se nalazi pri kraju finalne faze zemaljskih testiranja radara MF-STAR u svojim laboratorijama u Ashdodu. Prema izjavama stručnjaka iz ove eminentne tvrtke, MF-STAR je u potpunosti digitalizirani fazni radar izgrađen uporabom tzv. Transmit Recive Group modula. Svaki modul raspolaže s 16 predajnih / prijamnih kanala. Prijenos digitalnih podataka s transmitera i resivera u potpunosti je riješen uporabom optičkih kablova.

Digitalna fazna tehnologija pruža mogućnost simultane kontrole velikog broja radarskih snopova radi potpore radarske pretrage i praćenja zračnih ciljeva. Specifično za PZO sustav Barak-8, radar MF-STAR će upozoriti WCS na dolazeću zračnu (raketnu) prijetnju, osigurati periodična ažuriranja podataka cilja i na koncu dati potporu angažmanu oružnom sustavu (uključujući soft-kill i hard-kill procjene).

ISPITIVANJA ZA DVIJE MORNARICE

Za sada su razvijene dvije različite veličine MF-STAR antena koje se trenutačno nalaze u programima ispitivanja za dvije ratne mornarice: indijsku i izraelsku. Evaluacija obiju antena obavlja se u ispitnoj stanici IAI Elta u Ashdodu. Velika, 3x3 m antenska radarska konfiguracija namijenjena je indijskim razaračima Projekt 15A (u fiksnoj četvero-pločnoj konfiguraciji). Manja, 1,2 x 1,2 m, otvorena inačica namijenjena je za ugradnju na izraelske korvete klase Sa'ar 5 (također se koristi četirima fiksnim radarskim pločama).

Dok se neki drugi PZO obrambeni sustavi koriste posebnom radarskom frekvencijom (tzv. namjenske frekvencije) glavnog pretraživačkog radara, IAI MBT Missile Division je odlučio za tu zadaću uporabiti dvosmjerni DataLink. To je učinjeno iz jednostavnog razloga – da se osigura dvostruka komunikacija s radarom pa će se umjesto "namjenske frekvencije" koristiti zasebnom antenom. Nakon završetka testiranja svih komponenti PZO sustava Barak-8 u laboratorijima i testnim stanicama u Ashododu – radar, oružni kontrolni sustav (WCS), vertikalni lansirni sustav (VLS) i sveobuhvatni instrumentalni paket - bit će instaliran na mornaričkoj ispitnoj platformi gdje će biti provedena završna taktičko-tehnička evalucija sustava Barak-8. Početak ove faze ispitivanja na moru bio je planiran za drugu polovicu 2012. godine, kako bi se uskladio s programom indijskog Projekta 15A. Iz izraelske tvrtke IAI Elta već ranije je objavljena vijest da njezini stručnjaci rade na razvoju PZO sustava Barak-8 ER (Extended Range – produljeni domet). Inačica ER trebala bi dobiti veće i jače boostere (startne raketne motore) koji bi trebali povećati domet sa 70 na 150 km. ■

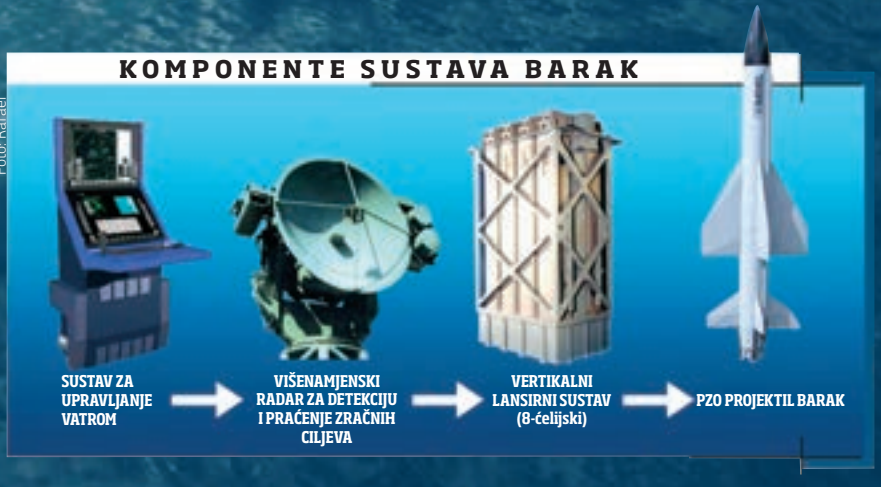

Foto: Rafael

Grafika s jednostavnim prikazom djelovanja sustava Barak-8
Foto: IAI

Napisao i snimio Danijel VUKOVIĆ

KAMO LETI ORAO?

ČINJENICA JEST DA KOD SVIH DANAŠNJIH KORISNIKA F-15E I NJEGOVIH PODINAČICA OPRAVDANO POSTOJI POTREBA ZA OVAKVOM PLATFORMOM, ŠTO OVOM IZVANREDNOM VIŠENAMJENSKOM BORBENOM AVIONU OSIGURAVA SIGURNU BLIŽU BUDUĆNOST

Na početku svoga razvoja F-15 Eagle je bio isključivo zamišljen kao čistokrvni lovac, projektiran pod motom "ni grama opreme za djelovanje zrak-zemlja". Lovačke inačice F-15A/B i F-15C/D nalaze se u operativnoj uporabi u američkim zračnim snagama (USAF) od prve polovine 70-ih godina prošlog stoljeća i nositeljice su najvećih rezultata zračnih pobjeda na razini USAF-a.

Od početka svoje pojave F-15 se odlikovao velikom rezervom potiska i povoljnim performansama pa su se same po sebi nametnule i mogućnosti uporabe aviona kao platforme i za djelovanja po ciljevima na zemlji. USAF je od kraja 70-ih godina prošlog stoljeća počeo razmišljati o novom napadačkom (engl. strike) avionu koji bi bio dopuna, a zatim i zamjena za F-111 Aardvark u zadaćama udara po izabranim ciljevima na zemlji u dubini protivničkog teritorija u svim meteorološkim uvjetima i u svako doba dana i noći. U tom smislu USAF od 1982. sudjeluje u razvoju dvaju prototipova: General Dynamics F-16XL, znatno izmijenjeni F-16 s krilom u obliku duple delte i McDonnell Douglas F-15E Strike Eagle. Tražilo se da avion bude sposoban nositi veliku količinu suvremenog naoružanja zrak-zemlja, uz zadržavanje svojih dokazanih lovačkih sposobnosti i naoružanja za djelovanje. No djelovanja po zemaljskim ciljevima pri izvođenju dubokih prodora na ekstremno malim visinama zahtijevaju preveliko opterećenje za pilota. Stoga je razvoj novog F-15E Strike Eagle započeo primjenom najnovijih saznanja iz gradnje i opremanja aviona na temelju dvosjedne inačice F-15B. Rezultati ispitivanja novih rješenja USAF-u su bila dovoljna za donošenje odluke o pobjedi F-15E u odnosu na F-16XL u veljači 1984. i ujedno naručivanje serijske proizvodnje. Zadržana je oznaka F-15E i naziv Strike Eagle iako bi mu po namjeni više odgovarala oznaka F/A-15 u skladu s novim američkim označavanjem dvonamjenskih aviona, kao što je to primijenjeno na F/A-18.

> Razvoj novog F-15E Strike Eagle započeo je primjenom najnovijih saznanja iz gradnje i opremanja aviona na temelju dvosjedne inačice F-15B

TEHNIČKE I TAKTIČKE OSOBINE

Ne postoji bitnija razlika između F-15E i dvosjeda F-15B ili F-15D u vanjskom izgledu, osim primjene nove maskirne sheme bojenja. Međutim izmijenjeno je oko 60% konstrukcije, čime je dobivena njezina veća izdržljivost pri koeficijentima opterećenja od n=9 i životni vijek od 8000 sati. Novom tehnologijom obrade titana dobiven je veći prostor kućišta motora, koji osim motora iz obitelji P&W F100, omogućuje i smještaj motoru General Electric F110-GE-129. Standardni motori od početka 90-ih godina prošlog stolje-

Par F-15E u pratnji stealth bombardera B-2 na RIAT-u 2002.

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Foto: USAF

Američki zrakoplovac-tehničar Nicholas Smyth provjerava F-15E u hangaru zrakoplovne baze Nellis u Nevadi

ća su P&W F100-PW-229 sa 129,5 kN statičkog potiska, svaki pri naknadnom izgaranju. Opremljeni su digitalnim sustavom upravljanja FADEC (Full Authority Digital Engine Control), čime je osigurana znatno brža reakcija motora pri upravljanju te integracija s cjelokupnim sustavom upravljanja avionom. Zbog bogatije opreme unutarnje gorivo je smanjeno na 5952 kg no s vanjskim konformalnim spremnicima, koji su praktično stalno smješteni na bočnim stranama trupa, F-15E ima solidnih 10 370 kg goriva, što se dodavanjem triju dopunskih spremnika može povećati do 15 770 kg.

NAPADAČKO-NAVIGACIJSKA OPREMA

Međutim ono što avion čini bitno različitim od lovca F-15C/D je nova napadačko-navigacijska oprema i ukupni ergonomski dizajn kokpita pilota i operatora naoružanja WSO (Weapon System Officer) u skladu s dvostrukom namjenom aviona. Kabine su potpuno izmijenjene i opremljene širokokutnim gornjim prikaznikom (HUD) za pilota te s ukupno sedam višenamjenskih donjih prikaznika (HDD). Za djelovanje po ciljevima na zemlji u svim vremenskim uvjetima i noću, F-15E je opremljen usavršenim radarskim i infracrvenim pasivnim sustavom. Radar AN/APG-70 je optimiziran za funkciju zrak-zemlja. Sa svojom visokom rezolucijom i uporabom tehnike sa sintetiziranim otvorom antene SAR (Synthetic-Aperture Radar), čak i s malih visina leta omogućuje prikaz jasne slike ciljeva poput aerodroma i mostova na udaljenostima od 130 km. Na malo manjim udaljenostima prikazuje i slike ciljeva poput kuća, aviona i vozila. Ispod uvodnika zraka, u dva mala podvjesnika smješten je multisenzorski sustav LANTIRN (Low-Altitude Navigation and Targeting Infra Red for Night) za navigaciju na malim visinama te za let i ciljanje noću pomoću IC uređaja s laserskim označavanjem cilja. Time je osim leta i djelovanja u svim meteorološkim uvjetima, omogućena i uporaba "pametnih" raketa i bombi s IC, TV, GPS/INS ili laserskim navođenjem već s udaljenosti od oko 16 km od cilja. Avion je opremljen trokanalnim FBW (Fly By Wire) sustavom upravljanja, koji velikom brzinom svoje reakcije omogućuje znatne prednosti u letu na vrlo malim visinama (do 60 m). Najveća masa aviona u polijetanju je povećana na 36 750 kg, a ukupna nosivost borbenih tereta iznosi 11 120 kg.

U OPERATIVNOJ UPORABI

Operativna uporaba F-15E u USAF-u započinje u bazi Eglin na Floridi 1988. Iako sa zadržanim lovačkim sposobnostima, F-15E se u 25 godina operativne službe gotovo

F-15E iz USAFE-ove baze Lakenheath u Velikoj Britaniji na Farnboroughu 2002.

isključivo nalazio u ulogama djelovanja po zemaljskim ciljevima. Zapravo se F-15E može pohvaliti tek s jednom neobičnom zračnom pobjedom. Naime 1991. F-15E serijskog broja 89-0487 (ujedno i najstariji operativni F-15E s akumuliranih više od 10 000 sati naleta) laserski navođenom bombom je pogodio iračkog borbeni helikopter Mi-24. Iako priznata kao pobjeda u zrak-zrak borbi, ona bi se prije mogla svrstati u neku novu kategoriju "zrak-zrak bombardiranja". Nakon Zaljevskog rata 1991. F-15E se kontinuirano opremao sve sofisticiranijom opremom i sustavima pa je važnu i širu ulogu imao deset i više godina poslije, tj. iznad BiH, Kosova, Iraka, Afganistana i Libije. U operaciji iznad Libije jedan F-15E je izgubljen zbog tehničkih razloga. Gotovo 10 godina F-15E su bili bazirani u Campu Lemonnier u Džibutiju odakle su, između ostalog, odlazili na zadaće protiv piratskih djelovanja.

PODINAČICE U AZIJI

Država Izrael je 25 primjeraka F-15I Ra'am (grom) nabavila od SAD-a u razdoblju 1998.-1999. i ovi avioni operativno djeluju unutar 69. skvadrona Patishim u zrakoplovnoj bazi Hatzerim. S druge strane Zaljeva spremni su F-15S iz sastava zračnih snaga Saudijske Arabije. Njima će uskoro biti pridodani i primjerci podinačice F-15SA. Saudijska Arabija je odlučila svoje zračne snage opremiti Eurofighterom i F-15S/SA. Oko 150 novih ili moderniziranih inačica F-15SA bit će smješteno u četiri zrakoplovne baze. Ugovor o narudžbi 84 primjerka novih F-15SA vrijedan 11,4 milijarde dolara, potpisan je u ožujku 2012. te osigurava proizvodnu liniju F-15 u St. Louisu do 2020. Drugim ugovorom u vrijednosti 4 milijarde dolara osiguran je projekt konverzije postojećih 68 F-15S na inačicu F-15SA. Glavni dio ovog projekta obavljat će se u Saudijskoj Arabiji u tvrtci Alsalam Aircraft, koja provodi najsloženiji stupanj održavanja F-15S/SA i gdje će ujedno biti lokacija za buduća sastavljanja Eurofightera.

F-15E pogonjen je dvama turboventilatorskim motorima F110-GE-129

F-15E prepoznatljiv je po bočnim konformalnim spremnicima goriva

Sredinom 2013. Koreja je trebala proglasiti pobjednika na natječaju pod oznakom FX-III (Fighter Experimental). Prvih 60 od izabranih aviona, kojima će se zamijeniti postojeći F-4 i F-5, u operativnu uporabu bi trebali ući do 2021. Kao favorit se isticao F-35 jer se po tehničko-taktičkoj specifikaciji FX-III zahtijevala visoka razina radarske prikrivenosti (stealth) i mogućnost internog nošenja naoružanja. U proteklom desetljeću u okviru obaju prethodnih natječaja FX-I i FX-II pobjednik je bio F-15K (poznatiji i pod nazivom Slam Eagle), naručeno ih je 61 i u naoružanje su ušli 2005. Također je već i dio proizvodnog kompleksa u udjelu od 40% tehnologije za proizvodnju konstrukcije i električnih sustava preseljen na teritorij Koreje. U rujnu 2012. tvrtka Boeing je obznanila kako će glavno postrojenje za najveći stupanj održavanja F-15K podići u gradu Yeongcheon. Početkom 2013. korejski F-15K su modernizirani nabavom 40 naprednih podvjesnih ciljničkih sustava ATP (Advanced Targeting Pod) tvrtke Lockheed Martin, čime se dodatno podigla razina i pouzdanost otkrivanja ciljeva te dostava naoružanja na njih.

TIHI ORAO

U Boeingu su bili svjesni da s F-15K neće zadovoljiti tražene uvjete stealth značajke u FX-III natječaju. Zato su 2009. predstavili posebno redizajniranu inačicu, tj. tehnološki demonstrator F-15SE (Silent Eagle) koja se u određenoj mjeri odlikuje stealth značajkama, dok istodobno zadovoljava 80% kompatibilnosti

F-15E u formaciji s P-51D Mustangom tijekom memorijalnog preleta na RIAT-u 2007.

s F-15K. Na F-15SE Boeingovi su stručnjaci uporabili posebne stealth premaze, primijenili posebne tehnologije proizvodnje prednjih bridova krila i bridova na ostalim površinama te redizajnirali usisnik zraka (kao na F/A-18E/F). Oba konformalna spremnika goriva su također djelomično redizajnirana tako da se unutar njih može smjestiti do 4 projektila zrak-zrak ili 4 bombe. Posljedično, smanjena je ukupna količina goriva, što podinačici F-15SE smanjuje borbeni radijus do 370 km. Vertikalni repovi na F-15SE su montirani pod kutom od 15° prema vani, čime se također pridonijelo smanjenju radarskog poprečnog presjeka (RCS). Prema tvrdnjama u Boeingu, F-15SE ima jednaki radarski odraz iz prednje polusfere kao i F-35. Podinačica F-15SE je opremljena i digitalnim FBW sustavom upravljanja, što je prvi put od pojave F-15E, a u paket s osnovnom opremom ide i napredni radar te potpuno digitalni integrirani sustav za elektroničko ratovanje. Boeing je ponudu F-15SE predao 2011., da bi u siječnju 2012. bilo obznanjeno kako stealth značajka više nije kriterij u natječaju FX-III. Ovakav rasplet omogućio je i Eurofighteru da preda svoju ponudu, dok se Boeing usmjerio na ponudu podinačice F-15SE konfiguriranu po standardu F-15SG. Na kraju je posljednji kandidat ostao upravo Boeing, ali natječaj je u rujnu ove godine poništen i čeka se raspisivanje novog.

Singapurski F-15SG su trenutačno jedine podinačice F-15E koje nisu osjetile taktičko okruženje u stvarnosti. Naime, trenutačno se provodi intenzivna preobuka singapurskih zrakoplovaca u SAD-u u bazi Mountain Home u Idahu, gdje se nalazi polovica od ukupnog broja njihovih F-15SG. Ova podinačica opremljena je motorima povećanog potiska F110-GE-129, radarom s aktivnim elektroničkim skeniranjem (AESA) APG-63(V) 3, digitalnim sustavom za elektroničko ratovanje DEWS (Digital Electronic Warfare System) i integriranim pasivnim sustavom za pretraživanje i praćenje IRST (InfraRed Search and Track) AAS-42 Tiger Eye.

PRODULJENJE OPERATIVNOG VIJEKA

Prosječna današnja starost svih proizvedenih primjeraka F-15E je 17 godina. Konstruiran za životni vijek od 8000 sati naleta, najstariji F-15E ne bilježi više od 10 000 sati naleta. U tvrtci Boeing trenutačno se provodi ispitivanje konstrukcije F-15E u prirodnoj veličini na umor materijala, što bi trebalo završiti do rujna 2015. Potom bi konstrukcija aviona bila certificirana za produženje operativnog vijeka do 32 000 ekvivalentnih sati leta. U sklopu projekta najsloženijeg stupnja održavanja PDM (Programme Depot Maintenance) provodi se obnova cjelokupnog krila otkrivanjem i najmanjih pukotina i oštećenja te njihovih saniranja. Iako cijena produljenja životnog vijeka konstrukcije aviona još nije određena, USAF je već odvojio, uključujući i troškove modernizacije sustava aviona, 3,2 milijarde dolara za fiskalne godine od 2008. do 2017. Do 2021. trebao bi biti dovršen i projekt modernizacije radara RMP (Radar Modernisation Programme) u sklopu kojeg će svi F-15E biti opremljeni naprednim AESA radarom Raytheon APG-82(V) 1, koji se odlikuje boljim performansama i pouzdanošću te jednostavnijim održavanjem. Napredni procesor računala za upravljanje borbenim sustavima ADCP II (Advanced Display Core Processor) početak će se ugrađivati od 2016. Sofisticirani pasivni/aktivni sustav za upozoravanje i preživljavanje EPAWSS (Eagle Passive/Active Warning and Survivability System) kreće u razvojnu fazu 2015. Ostale nadogradnje F-15E uključuju digitalni videosnimač i identifikacijski sustav (IFF) koji radi u Mode 5. Pilotska kaciga s prikaznikom i ciljnikom JHMCS (Joint Helmet Mounted Cueing System) je već upotrijebljena tijekom borbenih djelovanja u Afganistanu 2010. iako još nije završena integracija projektila kratkog dometa AIM-9X Sidewinder. Digitalni sustav FBW, kao i tehnološke

Bogati letački program F-15E na europskom tlu moguće je vidjeti i osjetiti jedino na aeromitingu RIAT u Velikoj Britaniji i...

...ruskom aviogradu Žukovski pokraj Moskve

Budući da je stealth značajka obvezna odlika borbenih aviona posljednje generacije, F-15SE se pokazuje kao podinačica koja se najviše "približila" petoj generaciji

novine za postizanje stealth značajki na F-15SE neće biti primjenjivani u modernizaciji USAF-ovih F-15E no razmatra se opcija instalacije velikih višenamjenskih prikaznika u kokpit koji su inače ugrađeni na podinačice F-15SA.

ANALIZA SCENARIJA

Očito je kako će se napredne podinačice F-15E u bližoj budućnosti naći u zrakoplovstvima SAD-u prijateljskih zemalja no ne i u USAF-u. Razlog tome je u uvjerenju SAD-a kako se investicije u avione novije generacije više isplate nego postupci modernizacije postojećih platformi. USAF nema potrebe isticati mogućnost modernizacije F-15E ispred projekta F-35. Budući da je stealth značajka obvezna odlika borbenih aviona posljednje generacije, F-15SE se pokazuje kao podinačica koja se najviše "približila" petoj generaciji borbenih aviona kojom Boeing nastoji sačuvati i osigurati budućnost za F-15E na ciljanim tržištima. S druge strane, u USAF-u prevladava i stav kako nikada u svom sastavu neće imati dovoljno stealth aviona kako bi pokrili sve potrebe. Ako se današnji postojeći bombarderi B-2 i lovci F-22 pridruže velikom broju F-35, i dalje se smatra kako bi F-15 imao itekako značajnu stratešku i taktičku ulogu u prvim danima sukoba bilo kojeg intenziteta. Zbog ovakvih zaključaka danas se u USAF-u analiziraju scenariji zajedničkog taktičkog djelovanja stealth aviona s F-15E. Početkom 2013. USAF je objavio natječaj za "komunikacijsku premosnicu", tj. projekt koji bi trebao rezultirati pouzdanim sustavom komunikacije stealth aviona s F-15E. Ona bi se trebala bazirati na arhitekturi postojeće podatkovne veze Link 16 koji bi F-15E povezivao s F-22 preko IFDL-a (Intra-Flight Data Link), tj. s F-35 preko njegova MADL-a (Multifunctional Advanced Data Link). Koristi od ovog projekta imat će i zemlje koje će i u budućnosti združeno koristiti F-15 i F-35, tj. Izrael, Japan i vjerojatno Koreja i Singapur.

F-15E na poziv zračnih snaga Ruske Federacije već više od pet godina nastupa na međunarodnom sajmu zrakoplovne i svemirske tehnike MAKS

Nakon letačkog programa na MAKS-u mogu se čuti zanimljivi komentari usporedbe F-15E sa Su-30MK

SIGURAN O(P)STANAK

Zadaće djelovanja po dubokim i utvrđenim objektima HDBTD (Hard and Deeply Buried Target Defeat) također pridonose motivaciji za zadržavanjem F-15E u budućoj operativnoj uporabi. Strike Eagle se odlikuje širokim rasponom mogućnosti nošenja precizno navođenih bombi, kao npr. poznate laserski navođene GBU-28. Izraelci svoje EO (elektro-optički)/GPS navođene bombe opremaju sustavom SPICE (Smart, Precise Impact, Cost-Effective), proizvođača Rafael/Zanit. Osnovno naoružanje F-15E u posljednjem desetljeću je JDAM (Joint Direct Attack Munition), dok je od 2010. integrirana bomba malog promjera Boeing SDB (Small Diameter Bomb) GBU-39. Za nove modernizirane podinačice s modernizirranim radarom nudi se Raytheon SDB II za precizna djelovanja po pokretnim ciljevima. Korejski F-15K nose oznaku "Slam", korespondirajući mogućnosti nošenja i djelovanja projektilom AGM-84H SLAM-ER (Stand-off Land Attack Missile-Extended Range). Za zadaće izviđanja F-15E se može opremiti podvjesnim sustavom za koso snimanje s velikih udaljenosti LOROP (LOng Range Oblique Photography) DB-110 tvrtke Goodrich. Činjenica jest da kod svih današnjih korisnika F-15E i njegovih podinačica opravdano postoji potreba za ovakvom platformom, što ovom izvanrednom višenamjenskom borbenom avionu osigurava sigurnu bližu budućnost. ■

Andrija KOZINA

Foto: Tomislav BRANDT

INTERKULTURALNO OBRAZOVANJE ČASNIKA

HRVATSKI ČASNIK SVE VIŠE IZVRŠAVA NERATNE VOJNE ZADAĆE U DRUGIM ZEMLJAMA I U RAZLIČITIM KULTURNIM I ŽIVOTNIM UVJETIMA. SVAKI JE MULTINACIONALNI STOŽER UJEDNO MALA INTERKULTURALNA ZAJEDNICA U KOJOJ MORA VLADATI TOLERANCIJA I ODRŽAVANJE RAVNOPRAVNIH ODNOSA...

Uzevši u obzir vojnike, časnike i dočasnike koji se nalaze u multinacionalnim NATO i EU zapovjedništvima i kao vojni izaslanici u veleposlanstvima, iz sastava OSRH redovito je više stotina vojnika uključenih u multikulturalne stožere ili postrojbe ili se nalaze u operacijama potpore miru u zemljama različitih kultura. "Interkulturalna komunikacija je kad najmanje dvije osobe iz različitih kultura ili mikrokultura komuniciraju zajedno razmjenom verbalnih i neverbalnih simbola." (Neuliep, 2005, 25). Svi se ti vojnici, dočasnici i časnici svakodnevno susreću s raznolikim kulturnim identitetima, bilo u svakodnevnoj komunikaciji na svojem poslu, bilo prilikom izvršenja zadaća kao što su izviđanja, ophodnje, konvoji, mentoriranje časnika zemlje domaćina i dr. Zbog svih tih zadaća Barić i sur. (2003, 179) navode da "(..) obuka pojedinca mora biti prilagođena potrebi osjetljivosti i snošljivosti prema nacionalnim, vjerskim i kulturnim razlikama, potrebi posredovanja i potrebi zajedničkog rada s mjesnim i međunarodnim građanskim strukturama."

VLASTITI IZBOR

Potrebno je naglasiti da su časnici, birajući svoj poziv, sami odabrali sudjelovanje u mirovnim operacijama, uključujući i operacije potpore miru koje se provode u drugim zemljama, s kulturama bitno različitim od naše. Time su sami sebe doveli u položaj da moraju uvelike obratiti pozornost na svoje interkulturalno obrazovanje. "Prva i glavna zadaća nam je razvijati svijest o sebi i svom kulturnom, nacionalnom, jezičnom i vjerskom biću, jer ćemo učeći prepoznavati i voljeti svoje, učiti uvažavati i tuđe." (Sekulić-Majurec, 1996a, 658) Od hrvatskih se časnika zahtijeva znanje barem jednog stranog jezika, razumijevanje drugačijih kultura te razvijanje interkulturalizma u svakodnevnom radu. Harold (2008, 31) naglašava da bez međusobnog kulturalnog razumijevanja mirovnih snaga i drugih organizacija koje se nalaze u području operacije ne može doći do kvalitetnog rješe-

Od hrvatskih se časnika zahtijeva znanje barem jednog stranog jezika, razumijevanje drugačijih kultura te razvijanje interkulturalizma u svakodnevnom radu

VOJNO OBRAZOVANJE

nja sukoba ili konflikta. Pripadnici OSRH odlaskom u mirovnu operaciju nisu obučeni i pripremljeni samo za izvršavanje vojničkih zadaća, oni trebaju biti spremni i na razne izazove multikulturalizma, kao što je biti sposoban razumjeti i razvijati humane odnose s ljudima koji govore drugim jezikom i pripadaju različitim kulturama.

RAD S CIVILNIM INSTITUCIJAMA

Interkulturalno obrazovanje omogućuje časnicima ne samo kvalitetan rad s pripadnicima drugih vojnih organizacija u multinacionalnim zapovjedništvima, nego i rad s drugim partnerima kao što su policijske snage, nevladine i vladine organizacije, kao i rad s UN-om. Vukasović (1990, 291) napominje da je interkulturalno obrazovanje prikladno za permanentno obrazovanje jer omogućuje da se proces učenja, stjecanje novih spoznaja i proširivanje kulture nastavi tijekom čitavog života i da nikad ne prestane. Ne postoji univerzalni niti uniformirani model interkulturalnog obrazovanja. Hofstede (2009, 19-20) navodi šest značajki koje mora imati obučavatelj interkulturalnog obrazovanja: sposobnost stvaranja sigurne atmosfere, korištenje iskustva iz prve ruke, korištenje raznih teorija, spremnost razumijevanja otvorenog svijeta, vrlo dobra pripremljenost i na kraju, ne smije očekivati čudo od prvog dana obuke. Osim navedenih značajki, za razvoj dimenzije interkulturalizma u vojnom visokom obrazovanju (Kraft, Tutuianu, 2008, 2) ističu i sljedeće ciljeve učenja:

- sporazumijevanje na stranom jeziku
- kvalitetna interakcija s osobama iz različitih kultura
- razumijevanje i prihvaćanje osoba iz različitih kultura
- tolerantnost i fleksibilnost prema različitostima
- pomoć u razumijevanju i samom istraživanju drugih kultura.

Nikako se ne smije zaboraviti (Perotti, 1995, 80) da interkulturalno obrazovanje mora ljude učiniti sposobnima za djelovanje kad su ugrožena ljudska prava. Nadalje, različitost je potrebno prihvatiti ne samo kao kulturnu različitost ili pozitivan element, nego i onda kad je poistovjećena s neravnopravnošću, nedostatkom koji valja ispraviti i nepoželjnim stanjem koje valja promijeniti.

> Neki dijelovi interkulturalnog obrazovanja mogu se prepoznati u hrvatskim vojnim školama u općevojnim predmetima kao što su: vojna etika/religijska kultura, vojno-organizacijska psihologija, vojno komuniciranje i vojna povijest

POČECI NA FAKULTETU

Znamo da interkulturalno obrazovanje hrvatskih časnika u vojnim školama nije prvo takvo obrazovanje s kojim se časnici susreću jer su najvjerojatnije prošli neki oblik interkulturalnog obrazovanja u osnovnoj i srednjoj školi kao i na fakultetu. "Ako je prva i temeljna vrijednost interkulturalnog odgoja osoba, tada osobu trebamo odgajati za prihvaćanje 'Drugo' kao čovjeka, priznajući mu identično dostojanstvo koje priznajemo sebi." (Piršl, 1996, 896) Takav oblik obrazovanja je bitan za sve ljude, a ne samo za polaznike vojnih škola jer je interkulturalno obrazovanje usmjereno i čovjeku kao pojedincu, ali i čovjeku kao članu društva. "Ciljevi i zadatci interkulturalnog obrazovanja u nas identični su onima u svjetskom i posebno u europskom kontekstu, ali način njihova ostvarivanja mora uvažavati naše specifičnosti." (Sekulić-Majurec, 1996b, 877). Vojno je obrazovanje samo po sebi specifično, a pogotovo interkulturalno vojno obrazovanje. "Koncepcija interkulturalnog odgoja i obrazovanja ovisi o nastavnim sadržajima, modelima, strategijama (...) interkulturalnog kurikuluma, a prema kulturnoj integraciji, implementaciji u odgojno obrazovnoj praksi i interkulturalnoj zajednici." (Hrvatić, 2011, 14).

Kad je riječ o konkretnim primjerima, neki dijelovi interkulturalnog obrazovanja mogu se prepoznati u hrvatskim vojnim školama u općevojnim predmetima kao što su: vojna etika/religijska kultura, voj-

Foto: ISAF

Foto: ISAF

Foto: Tomislav BRANDT

no-organizacijska psihologija, vojno komuniciranje i vojna povijest.

PRIPREMA ZA MISIJE

Osim interkulturalnog obrazovanja koje se provodi u redovitim vojnim školama (Časnička škola, Zapovjedno-stožerna škola i Ratna škola), velika se važnost pridaje interkulturalnom obrazovanju časnika koji se spremaju za odlazak u mirovnu misiju. Ono je usmjereno na specifičnu zadaću u posebnoj regiji svijeta za koju se časnik priprema. Cijelo se obrazovanje temelji na iskustvima i naučenim lekcijama časnika koji su već bili u određenim vojnim mirovnim misijama ili radili u multinacionalnim zapovjedništvima.

Sukladno publikaciji Education and training for peace support operations (ETPSO ATrainP-1(A)), izobrazba za međunarodne vojne operacije provodi se u tri dijela. Prvi se dio obrazovanja provodi u sklopu nacionalnih oružanih snaga. Časnici se obučavaju za rukovanje vojnim naoružanjem i opremom te za njihovu uporabu, upoznaju se s područjem operacije, provode standardne operativne postupke za različite situacije, proučavaju kulturu i običaje naroda zemlje u kojoj će provoditi mirovne operacije. Hofstede (2002, 5) navodi da u razumijevanju interkulturalizma nije bitna samo kultura, te da u mnogim praktičnim slučajevima praćenje i analiziranje ekonomskih, političkih i institucionalnih čimbenika može dati kvalitetnije objašnjenje interkulturalizma. Jedino ako to ne uspije treba se obratiti kulturi. U ovom je dijelu interkulturalno obrazovanje više teorijsko i provodi se više-manje razgovorima s raznim vjerskim vođama (imamom, episkopom, prezbiterom), politolozima i ekonomskim stručnjacima za određena područja gdje se planira provesti operacija.

NATO-ovi CENTRI

Drugi se dio provodi u NATO-ovim združenim vojnim centrima za obrazovanje i obuku (Hohenfels, Njemačka; Bydgoszcz, Poljska). Hrvatski časnici u radionicama s drugim pripadnicima NATO-ovih snaga rješavaju dobivene zadaće koje su izazovne i realistične, a u njima su primijenjena najsuvremenija sredstva i slične su pravoj situaciji na terenu. Interkulturalno obrazovanje provodi se radom i komunikacijom s pripadnicima drugih naroda koji su na obuci. Tu se prvi put razvija komunikacija s pripadnicima naroda kod kojih će se provoditi mirovna operacija. U stalnoj interakciji, zajedničkim svakodnevnim radom i rješavanjem postavljenih izazova upoznaju se s običajima, stavovima i kulturom naroda u kojeg se provode mirovne operacije. "U jednu ruku, ovakva je vrsta obučavanja i obrazovanja za izgradnju kompetencija koje mogu riješiti problem i mogu se smatrati znanjem, a u drugu ruku izgrađuje kompetencije za rješenje nepredvidivih i nepoznatih vojnih problema." (Torgersen, 2008, 53)

Dolaskom u područje operacije provodi se treći dio obrazovanja u multinacionalnim postrojbama. Ta je vrsta obrazovanja najzahtjevnija jer se nakon nje vrši evaluacija sposobnosti postrojbe za provedbu misije. U tom se dijelu interkulturalno obrazovanje provodi upoznavanjem kulture, života i rada domaćina u njegovu okružju. "Kultura kao svijest o pripadnosti jednom korpusu zajedničkih vrijednosti rađa se onda kada jedan narod dolazi u kontakt s drugim i time omogućava dijalog i vlastito obogaćenje različitostima. Ne postoji kultura bez susreta." (Knežević, 2008, 26) Časnici se upoznaju s kulturom, značajnijim kulturnim spomenicima i lokalnim običajima kako na njih ne bi neprimjereno reagirali. "Ciljevi multikulturalne nastave su razvijanje sposobnosti zapažanja kulturalnih razlika i kulturalne različitosti, ali i sposobnosti kritike kulture, zajedničkog razvoja životnih mogućnosti, te pomoć kod traženja izlaza iz konflikta." (Gudjons, 1994, 265) Svakodnevna interakcija između domaćina i pripadnika multinacionalnog stožera razvija sam interkulturalizam odnosno "svojevrsnu pravednost života." (Previšić, 1994, 20)

Foto: KFOR

PRIJENOS ISKUSTAVA

Naravno, sva tri dijela obrazovanja koje se provodi u pripremi časnika za međunarodne vojne operacije moraju biti usklađena s općim pedagoškim konceptom, općim vojnim pogledom na vojnu edukaciju te u stalnoj interakciji sa stavovima politike. Nakon završetka mirovne misije i povratka iz nje, časnici su spremni izradom naučenih lekcija i sudjelovanjem u nastavi (predavači) prenijeti svoja iskustva na mlađi naraštaj. U budućnosti će interkulturalne kompetencije biti jedan od imperativa Oružanih snaga Republike Hrvatske. U svijetu se stalno događaju međunarodni oružani sukobi koji se vode između dviju ili više država, sukobi se javljaju i u jednoj državi, javljaju se razne vrste pobuna, izolirani i sporadični činovi nasilja, velike humanitarne katastrofe. Da bi oružane snage mogle kvalitetno odgovoriti na navedene izazove, svi časnici koji sudjeluju u međunarodnim vojnim misijama i operacijama moraju imati interkulturalne kompetencije. Osim pet temeljnih vojnih kompetencija prikazanih u publikaciji Navy Leadership Competency Model (NLCM): ostvarenje misije, kvalitetno vođenje ljudstva, brza reakcija na promjene, rad s ljudima i upravljanje resursima, sve se više važnosti pridaje razvijanju svijesti o kulturnim razlikama časnika.

U istraživanju (Euwema i Van Emmerik, 2007, 435) koje je provedeno među 542 časnika nizozemskih oružanih snaga, sudionika mirovnih misija, mogu se prepoznati sljedeće grupe interkulturalnih kompetencija: kulturna empatija, otvorenost, društvena inicijativa, emocionalna stabilnost i fleksibilnost. U mogućoj izradi interkulturalnih kompetencija hrvatskog časnika, Oružane snage Republike Hrvatske kao članice NATO-a i EU trebaju primjenjivati spoznaje koje imaju oružane snage drugih članica NATO-a i EU i na tu će potku nadovezati posebnosti i različitosti hrvatskog časnika kao pripadnika OSRH. ■

PODLISTAK

RATNA POVIJEST LATINSKE AMERIKE

MEKSIČKA RE

Foto: Archivo General de la Nación

Kad je 1910. godine došlo do ustanka protiv diktatora Díaza (vidi podlistak, HV 433) najveći dio revolucionarne vojske činili su obespravljeni seljaci, a sama revolucija najbrže se širila u zabačenim ruralnim predjelima sjevernog i južnog Meksika. Odaziv gradskog proletarijata u početku je bio relativno slab. Vrlo brzo su do izražaja došli legendarni narodni vođe Pancho Villa, koji je pod svojim zapovjedništvom okupio revolucionarne snage na sjeveru zemlje i Emiliano Zapata, koji je postao zapovjednik sličnih snaga na jugu.

Pancho Villa (treći zdesna na fotografiji) godinama je s Emilianom Zapatom bio središnja osoba meksičke revolucije. Dočekao je njezin kraj, ali je pod nerazjašnjenim okolnostima ubijen u srpnju 1923.

Već iduće godine seljačke ustaničke snage narasle su do te mjere, da su ujedinjeni odredi Ville i Zapate razbile postrojbe regularne vojske i ušle u prijestolnicu Mexico City. Díaz je pobjegao iz zemlje, a za predsjednika je 1911. došao njegov bivši zatočenik Madero. Međutim time borbe nisu prestale. Nastavljene su diljem zemlje tijekom 1911. i 1912. pod parolom Tierra y Libertad (zemlja i sloboda) protiv ostataka snaga bivšeg režima. Proturevolucionarne snage uspjele su uhvatiti i ubiti Madera 1913., nakon čega se diktatorom Meksika proglašava general Victoriano Huerta. To je izazvalo novi val općeg narodnog ustanka usmjerenog u prvom redu protiv stranog utjecaja. Zbog ugroženih vlastitih interesa, američka Vlada odlučuje se na vojnu intervenciju u Meksiku, čime revolucija dobiva na novoj dimenziji. Do kraja revolucije Sjedinjene Američke Države su na razne načine bile uključene u tamošnje događaje.

HUERTIN BIJEG

Revolucionari su vodili vrlo učinkovit partizanski rat. U srpnju 1914. iz

Foto: Library of Congress

Tek kad je u Meksiku na vlast stupio general Alvaro Obregon, revolucija je završena a reforme su konačno pokrenute

Marinko OGOREC

VOLUCIJA

REVOLUCIJA JE USTVARI REALIZIRANA KROZ NEKOLIKO UZASTOPNIH ORUŽANIH USTANAKA, OD KOJIH JE TEK DOLASKOM GENERALA OBREGÓNA NA VLAST USPOSTAVLJENA TRAŽENA SOCIJALNA RAVNOTEŽA. VEĆI DIO TIH USTANAKA KARAKTERIZIRA ODBACIVANJE REVOLUCIONARNIH CILJEVA U OSVAJANJU POLITIČKE VLASTI

zemlje je pobjegao general Huerta, nakon čega je Meksiko de facto došao u ruke revolucionarima. Skupina vođa revolucije imenovala je generala Venustiana Carranzu za vrhovnog zapovjednika revolucije, što nije bilo po volji tada već legendarnim narodnim vođama Zapati i Villi. Naime, tijekom revolucije Zapata i Villa su, svaki na svom području Meksika, vrlo umješno vodili svoje snage i najviše pridonijeli širenju ustanka, te bili najzaslužniji za osvajanje glavnog grada i uspješan završetak ustanka. Svjesnima svog utjecaja u narodnim masama, nije im se sviđalo postavljenje relativno nepoznatog Carranze za glavnog vođu revolucije. Osim toga, Villa i Zapata su zahtijevali radikalne i nagle društvene promjene, posebno u provođenju agrarne reforme, te potpuni revanšizam prema političkim protivnicima. Carranza je bio pristalica umjerenije politike i postupnih društvenih promjena.

NOVI UNUTARNJI SUKOBI

Ubrzo je došlo do žestokih oružanih sukoba između Carranzinih snaga i odreda Zapate i Ville. Njih dvojica su jedno vrijeme držali sjeverni, odnosno južni dio Meksika, krajeve u kojima su bili poznati i imali punu potporu. Carranza je nadgledao središnji dio države. Međutim odredi Pancha Ville potučeni su 1915. i prisiljeni na povlačenje prema sjevernoj granici. Carranza je svoje protivnike, a dojučerašnje suborce konačno pobijedio 1917., iako su pojedine usamljene skupine pružale otpor još neko vrijeme.

Kako bi učvrstio svoju vlast i privukao seljake, izdao je dekret kojim je legalizirao dotadašnju raspodjelu zemlje. Kako Carranza nije uspio provesti odredbe novog Ustava, došlo je do nove oružane pobune, pri čemu ga ubijaju njegovi časnici u svibnju 1920. Za predsjednika Meksika dolazi general Álvaro Obregón, koji konačno provodi reforme u svim područjima političkog i gospodarskog života zemlje. Seljacima je razdijeljeno oko tri milijuna hektara zemlje, radničke organizacije doživjele su snažan uspon, pojačala se prosvjetna djelatnost itd.

NAPOKON MIR

Meksička revolucija bila je završena i nastupilo je razdoblje mirnog prosperiteta zemlje. Realizirana je u stvari kroz nekoliko uzastopnih oružanih ustanaka, od kojih je tek dolaskom generala Obregóna na vlast uspostavljena tražena socijalna ravnoteža. Veći dio tih ustanaka karakterizira odbacivanje revolucionarnih ciljeva u osvajanju političke vlasti. Drugim riječima, pojedini bi "veliki revolucionar" uz potporu masa kojima je obećao nužno potrebne socijalne promjene, osvojio vlast (npr. Díaz, Huerta, Carranza). No vrlo brzo bi promijenio mišljenje i nastavio po starom, uvodeći novu osobnu diktaturu, ali samim time i stvarajući uvjete za novi revolucionarni ustanak. Meksička revolucija je najbolji dokaz činjenice da u burnim vremenima, a revolucije to svakako jesu, na površinu često isplivaju mutne ličnosti, koje nisu sposobne razriješiti složene probleme novog društva, ali se nemaju namjeru dobrovoljno maknuti s političke scene. Zbog toga je revolucija u Meksiku imala takav tijek i tako dugo trajala, a štetu nastalu ratnim razaranjem i ljudske gubitke praktično se može samo približno procijeniti. Prema nekim podacima tijekom revolucije poginulo je više od 900 000 ljudi. ■

Emiliano Zapata vodio je "južne" meksičke revolucionarne snage, ubili su ga Carranzini vojnici 1919. Kao i Pancho Villa, i on je još i danas svojevrsni sinonim za revolucionara

Američke postrojbe vraćaju se u SAD nakon jedne od intervencija u Meksiku. Bila je riječ o potrazi za Panchom Villom, koji je 1916. napao grad Columbus u New Mexicu

DOMOVINSKI RAT

dr. sc. Ante NAZOR, ravnatelj Centra

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

REAKCIJE HRVAT NA POKUŠAJ UVOĐENJA

(PRILOZI ZA RASPRAVU O PRIJETNJI JNA ZA UVOĐENJE IZVANREDNOG STANJA U HRVATSKOJ, U SIJEČNJU 1991. - XIII. DIO)

U zadnjih nekoliko brojeva Hrvatskog vojnika objavljeni su dijelovi transkripta rasprave u posebnoj emisiji emitiranoj na Hrvatskoj televiziji 26. siječnja 1991., dakle samo dan nakon što je na beogradskoj televiziji objavljen film "o ilegalnom naoružavanju Hrvatske". Riječ je o "okruglom stolu", koji je javnost pratila s posebnim zanimanjem, kako bi dobila informaciju o tome što se zapravo događa u Hrvatskoj, odnosno Jugoslaviji, i što je točno od onoga što je prikazano u spomenutom filmu, odnosno je li on falsifikat ili je autentičan. Time je nastavljen serijal koji se odnosi na događaje u Hrvatskoj u siječnju 1991., kada je prijetilo uvođenje "izvanrednog stanja". U ovom i idućim brojevima navest će se dokumenti koji svjedoče o reakciji hrvatskoga vodstva na spomenute događaje: pismo koje je 24. siječnja 1991. predsjednik Tuđman uputio predsjedniku SAD-a Georgu Bushu i pismo koje je 5. veljače 1991. predsjednik Tuđman uputio predsjedniku Predsjedništva SFRJ Borisavu Joviću.

U pismu predsjedniku SAD-a predsjednik Tuđman upozorava na opasnost uporabe JNA i demonstraciju sile koju ona provodi, te jasno naglašava da su Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina te Makedonija izabrale demokratske vlade i krenule demokratskim putem, što se ne može reći za Srbiju, koja je izabrala "marksističkog komunistu" Slobodana Miloševića.

REPUBLIKA HRVATSKA
Predsjednik

Predsjednik, George Bush
White House
Washington, DC 20500

24. siječnja 1991.

Poštovani gospodine Predsjedniče,

U potpunosti razumijemo i svjesni smo Vaše zabrinutosti oko krize u Zaljevu. Ipak kao što ste već upoznati, situacija u republikama: Sloveniji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini se nažalost razvija na sličan način kao što su se odvijali događaji na Kosovu. Momentalno se nalazimo u ozbiljnom stanju pripravnosti.

Krajnji je čas da Jugoslavenska armija zaustavi svoj već poznati scenario "prijetnji" povlačenja, "prijetnji" pokretima tenkova, aviona i vojnih jedinica. Također skrećemo pozornost na premještanje hrvatskih vojnika - rezervista izvan Hrvatske. Sve to ozbiljno destabilizira demokratske vlade spomenutih republika i sprečava da se usmjerimo na vitalne probleme koje bi nam pomogli da učvrstimo slobodno demokratsko društvo i gospodarstvo otvorenog slobodnog tržišta.

Gospodine Predsjedniče, put u stabilnost ima samo jedan smjer, a to je uspjeh demokratskog društva. Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina te Makedonija, izabrale su demokratske vlade. Izbor marksističkog komuniste Slobodana Miloševića ne može se usporediti s izabranim demokratskim vladama na sjeveru.

Katastrofu u Jugoslaviji može spriječiti izričita poruka Sjedinjenih Američkih Država da one podržavaju većinu, misleći na novouspostavljene demokratske republike, pozivajući na mirno riješenje radi osiguranja buduće stabilnosti i na poštivanje unutarnjih granica i na suradnju među spomenutim nacionalnim državama.

Jugoslavija nije Sovjetski Savez; Srbija nije Rusija; a Jugoslavenska armija nije Sovjetska armija.

Neoprostiva bi pogreška bila ako bi došlo do toga da se ponovno nametne komunistička strahovlada nad većinom u Jugoslaviji koja je na slobodnim izborima uspostavila svoju demokratsku vlast. To ne bi bilo u interesu jugoslavenskih naroda niti Sjedinjenih Američkih Država. A to je moguće izbjeći odlučnim stajalištem Sjedinjenih Američkih Država.

Ako se sa spomenutim zastrašivanjem odmah ne prekine, to će imati dugotrajne i pogube posljedice. Stoga očekujemo potporu Sjedinjenih Američkih Država.

Sa štovanjem
Dr. Franjo Tuđman,
Predsjednik

Co: Senator Dole

(Slaven Letica – Mario Nobilo, "Rat protiv Hrvatske – KOS-tajni dokumenti", *Globus* (specijalno izdanje), 11. veljače 1991., 77)

TSKOG VODSTVA
A IZVANREDNOG STANJA

U prvom dijelu pisma predsjedniku Predsjedništva Borisavu Joviću predsjednik Tuđman protestira protiv načina njegove komunikacije s hrvatskim vodstvom i pokušaja da se zaustavi proces demokratizacije društva u Jugoslaviji, odnosno da se "konzervira" postojeće stanje.
U svom Dnevniku, Borisav Jović ne spominje ovo pismo koje mu je poslao predsjednik Tuđman. Tek je, pod datum 11. veljače 1991. zapisao: "Za proteklih 10 dana mnogo se toga događalo, ali nisam uspeo išta da zapišem. Jednostavno nisam imao vremena ni snage. Glavni događaj, svakako je bila sednica Predsedništva SFRJ o budućnosti zemlje, 8. II. o.(ve) g.(odine) koja formalno nije mogla da se održi usled nedolaska Franje Tuđmana. Čitav se dan raspravljalo da li da radimo, ili ne. Objavili smo stenogram iz koga se sve može videti. Ova je sednica bila primer smišljenog paralisanja rada državnih organa u pokušajima da pronađu miran i na Ustavu zasnovan izlaz iz krize. Svaki gubitak vremena je korak bliže raspadu zemlje i opštem kaosu." A ispod te zabilješke je naslov napisan velikim slovima: "Vojni vrh smatra da se kriza ne može rešiti bez najave i upotrebe sile" (Borisav Jović, *Poslednji dani SFRJ*, Kragujevac, 1996., 265).

REPUBLIKA HRVATSKA
PREDSJEDNIK

PREDSJEDNIKU PRDSJEDNIŠTVA
SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE
REPUBLIKE JUGOSLAVIJE
Gospodinu dr. Borisavu Joviću

Gospodine predsjedniče,
Telegrafska agencija TANJUG objavila je u kasnim satima 2. veljače telex-pismo koje ste izvoljeli potpisati i uputiti na moju adresu. Kako je pismo objavljeno u javnosti u trenutku dok sam se nalazio na službenom putu u inozemstvu, i kako ste se u njegovu odašiljanju poslužili neuobičajenim putem komuniciranja među državnim ogranima i predstavnicima, očito je da ga zapravo i niste uputili samo meni, kao predsjedniku Republike Hrvatske, nego jugoslavenskoj, pa i svjetskoj javnosti.Zbog načina odašiljanja, zbog forme kojom ste se poslužili i, osobito, zbog sadržaja, Vaše je pismo povreda elementarnih pravila komuniciranja među vrhovnim državnim tijelima i predstavnicima.
Karakter pisma i cilj koji ste htjeli postići njegovim prethodnim objavljivanjem prije no što ga dobijem na ruke, zaslužuje da ga u cjelini otklonim. Uz prosvjed zbog takvog načina, moram također izraziti čuđenje što ste se ovakvim postupkom ogriješili i o osnovne norme koje uređuju nadležnosti Predsjedništva SFRJ i njegova turnusnog predsjednika.
Prema obavjestima koje sam naknadno dobio, tekst pisma, koji ste javno uputili na moju adresu, uopće nije bio prethodno razmatran na sjednici Predsjedništva SFRJ, niti su o njemu bili obavješteni svi članovi Predsjedništva. Takvim postupkom Vi sebi uzimate pravo, koje Vam ni po zakonu, ni po Ustavu SFRJ, ni po Poslovniku o radu Predsjedništva ne pripada.
S obzirom na činjenicu da se u Vašem pismu pozivate na obavijest Saveznog sekretarijata za narodnu obranu u vezi s provođenjem zaključaka sjednice Predsjedništva SFRJ od 25. siječnja ove godine, i s obzirom da u pismu faktički prenosite sadržaj dotične obavijesti SSNO, zaključujem da ste u ovoj prilici postupili kao puki prijenosnik sadržaja obavijesti SSNO. Kao predsjednik Predsjedništva SFRJ, ni na to niste imali pravo. Ne mogu a da se ozbiljno ne zabrinem nad ovakvim postupcima i da Vas ne upitam: na temelju kojih ustavnih i zakonskih ovlaštenja na ovakav samovoljan način podređujete autoritet i ovlasti najvišeg državnog organa SFRJ jednom organu državne uprave? Da je Predsjedništvo SFRJ razmatralo obavijest SSNO, na koju se pozivate, kao što nije, postupilo bi, vjerujem, drugačije, u skladu sa zakonom i Ustavom, dajući mišljenje i ocjenu o gledištima Saveznog sekeretarijata i donoseći o njegovim gledištima vlastite zaključke.
Izvolite primiti k znanju, g. predsjedniče, da ovakvu praksu kršenja osnovnih zakonskih i proceduralnih normi, a pogotovu naloga, ne mogu prihvatiti, a samim time ni Vaše pismo ne mogu primiti, bilo kao vjerodostojan čin, ili kao zaključak, ili pak samo kao dokument najvišeg državnog organa kojemu trenutno predsjedate. Takvo je postupanje arbitražno, nedopustivo, i politički krajnje opasno po ugled samoga Predsjedništva SFRJ i, na koncu, po stabilnost i ugled države i njezinih vrhovnih organa u cjelini. Upravo ovakvim postupanjem Vi, gospodine predsjedniče, ne djelujete u skladu sa zaključcima sjednice Predsjedništva od 25. siječnja o.(ve) g.(odine). Preuzimajući doslovno javno izrečene prijetnje pojedinih vojnih starješina, koji su se uključili u opću kampanju protiv Hrvatske, hrvatskog naroda i građanstva, i protiv demokratski izabrane hrvatske vlasti, i potpisujući izjave onih koji prijete da će se u tim prijetnjama i namjerama prema Hrvatskoj „ići do kraja", Vi se bezrezervno svrstavate u redove onih, koji bi – kako se čini – zaista bili spremni „ići do kraja" u produbljivanju stanja nesigurnosti i neizvjesnosti, koje je zahvatilo cijelu zemlju. Štoviše, čini se da ste spremni i ugled i ovlasti Predsjedništva SFRJ staviti u službu tih huškačkih i ratobornih pojedinaca i krugova, koji se nipošto ne mogu pomiriti ni sa kakvim oblikom hrvatske suverenosti, a danas ni s neizbježnom demokratizacijom cjelokupnoga jugoslavenskog prostora i preuređenja odnosa među narodima i narodnostima Jugoslavije na novim državno-pravnim osnovama. (Slaven Letica – Mario Nobilo, "Rat protiv Hrvatske – KOS-tajni dokumenti", *Globus* (specijalno izdanje), 11. veljače 1991., 78-79)

Nastavak u sljedećem broju

"Plavi i crveni Mauricijus" iz 1847. godine jedne su od najskupljih maraka u svijetu

FILATELIJA

20. obljetnica stradanja Vukovara na marki iz 2011.

MARKE

SJEĆANJE NA RATNA STRADANJA

U nekoliko navrata, od 1991. do danas, hrvatski izdavač poštanskih maraka pustio je u promet poštanske marke s motivima Vukovara – Grada simbola hrvatskog rata za obranu državne samostalnosti i Grada koji je doživio najveća stradanja tijekom Domovinskog rata

Ivo AŠČIĆ

U ovome je gradu vođena najveća bitka u Domovinskom ratu (od 24. kolovoza do 18. studenoga 1991.). Na zadnjoj marki izdanoj 18. studenog 2011., u povodu 20. obljetnice stradanja Vukovara, prikazan je motiv ratom uništena pročelja, ulica Nikole Tesle u Vukovaru.

Marke s motivom Vukovara i njegovih znamenitosti izdane su i 1992., 1997. (dvije marke), 2001. i 2013. Osim maraka izdani su i brojni filatelistički proizvodi (omotnice prvog dana, prigodni listovi, Prigodni album i dr.) koji svakodnevno svjedoče o Gradu heroju i njegovim vrijednostima.

Jedne od najrjeđih ali i najskupljih poštanskih marka u svijetu su "Plavi i crveni Mauricijus". Ove su marke nastale 1847. na britanskom kolonijalnom otoku Mauricijusu samo nekoliko godina nakon izdavanja prve poštanske marke, u vrijeme dok ona nije bila u široj uporabi. Tiskane su na inicijativu tadašnje guvernerove supruge radi slanja pozivnica s poštanskom markom na svečani inauguracijski bal. Graver koji je radio marke nije bio siguran za tekst koji bi stavio na poštansku marku pa je otišao do lokalne pošte koja je u tome trenutku bila zatvorena. Natpis na pošti Post office (poštanski ured) dao mu je "ideju" te je taj tekst stavio na marku umjesto "Postage Paid" (poštarina plaćena). Kada je uočio pogrešku, već je bilo prekasno. Poslala je više pozivnica s takvim markama a ostale su uništene. Ostalo je povijest! Danas serija poštanskih maraka s Mauricijusa vrijedi više od 10 milijuna dolara. Da su marke zanimljivi predmet sakupljanja i trgovanja potvrđuju brojni izdavači poštanskih maraka u svijetu (njih oko 250) koji ostvaruju značajan izvor prihoda za svoju državu. Ovdje se prije svega misli na male, uglavnom otočne državice i samostalne teritorije (Falklandski otoci, Tristan da Chunga, Sveta Helena, Andora i dr.) kojima je dopušteno da izdaju vlastite poštanske marke ali i kovani novac uglavnom za potrebe numizmatike čiji je hobi itekako raširen po svijetu, posebice u razvijenim zemljama. Kao i poštanske marke, novac je vrlo bitno obilježje suverenosti države. Novac uz to ima i kulturne, sociološke, povijesne, umjetničke, simboličke, tehnološke i druge vrijednosti.

Kada je riječ o Hrvatskoj, proizvodnju kovanog novca, kovanica i medalja od zlata i drugih plemenitih kovina obavlja Hrvatski novčarski zavod. Između ostalih izdao je 1997. godine kovanice s motivom prvog hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana u apoenima od 150, 200 i 1000 kn, 2006. motiv Zimskih olimpijskih igara u apoenu od 150 kn, i dr. te zlatne i srebrne medalje (Bleiburg i križni putovi, crkva sv. Marka u Zagrebu, Zavjetna crkva Sveta Mati Slobode i dr.). ■

Ovogodišnji referendum na Falklandskim otocima (prekomorski teritorij Velike Britanije) na kojem živi nešto više od dvije tisuće stanovnika promovirao se i putem nekoliko poštanskih maraka. Zbog zanimljivosti teme izdanje je privuklo brojne sakupljače poštanskih maraka ali i imalo veliki medijski publicitet

"Vojne odore topništva" na marki Britanskog Indijskooceanskog teritorija iz 2008.

Razrušeno francusko mjesto Oradour u II. svjetskom ratu prikazano je marki iz 1945. Krivi natpis vrijedi milijune dolara

Foto: WIKIPEDIJA

Standard 8. pješačke pukovnije

Fanioni postrojbi francuske ratne mornarice: ophodni brod Cormoran, minolovac Eridan, podmornica Indomptable

Foto: HTTP://WWW.DEFENSE.GOUV.FR/MARINE

FRANCUSKE VOJNE ZASTAVE

Francuske vojne zastave, barem u kopnenoj vojsci, dobivaju svoj današnji oblik zapravo već krajem Napoleonove ere 1812. godine i odonda su doživjele tek neznatnije izmjene

dr.sc. Željko HEIMER

Tradicionalne francuske vojne zastave imale su bijeli križ koji je dijelio zastavu na četiri polja, koja su kod pojedinih postrojbi bila drugačije obojena i oblikovana, često u bojama odore postrojbe. Takve zastave nestaju 1794. tijekom revolucije, od kada se oblikuju na temelju nove trobojnice. Prvu standardizaciju njihova izgleda propisao je Napoleon 1804. u obliku bijelog kvadrata koji vrhovima dodiruje sredine stranica zastavnog polja, a uglovni su trokuti bili plavi i crveni. Uz još nekoliko promjena u sljedećih nekoliko godina, dolaze do današnjeg oblika od tri okomite pruge, plavo, bijelo i crveno, tako da postrojbe kopnene vojske (uključujući i mornaričko pješaštvo, legiju stranaca, padobranci i druge temeljno kopnene postrojbe iz drugih grana) nose po jednu zastavu (drapeau) kvadratnog oblika, veličine 90 × 90 cm, na sredini koje je na prednjoj strani ispisano zlatnim ime države République Française i naziv postrojbe, a sa stražnje strane natpis Honneur et Patrie (čast i domovina) i ispod njega moto postrojbe te njezine bojne počasti – imena bitaka u kojima se proslavila. U svakom od četiri ugla s obje strane nalazi se zlatni vijenac u kojem je upisan broj ili monogram postrojbe. Identične zastave nazvane étendard imaju "konjaničke" postrojbe (oklopništvo, padobranci, izvidnica), topništvo, logistika, zrakoplovstvo itd., ali su im dimenzije 64×64 cm. No postrojbe francuske ratne mornarice (osim spomenutog mornaričkog pješaštva te pojedinih mornaričkih škola) nemaju takve zastave. Tradicionalno su pojedini brodovi, baze, škole i druge mornaričke postrojbe nabavljale i izrađivale svoje "zastavice" (fanion) koje su imale sve funkcije zastava postrojbi, ali nisu bile službene. Krajem XX. stoljeća te su zastave i službeno regulirane, no nimalo ne sliče zastavama kopnenih snaga. Većinom su to jednobojne zastave sa znakovima postrojbi i natpisima, ponekad temeljene na povijesnim nacionalnim vojnim zastavama ili lokalnim grbovnim zastavama. Vrlo često imaju različite prikaze na jednoj i drugoj strani. U skladu s francuskom tradicijom, prikazi odlikovanja dodijeljenih postrojbi postavljaju se u ugao zastave. S obzirom na donekle sličan nastanak – te originalno neslužbene zastave zapravo imaju mnogo sličnosti i paralela s mnogim zastavama postrojbi Oružanih snaga Republike Hrvatske iz Domovinskog rata. U oba slučaja te zastave nastaju na vlastitu inicijativu unutar postrojbe, pri čemu se vrlo često za dizajn izabire jedna karakteristična boja sa znakom postrojbe, koji simbolički prikazuje ime odnosno nadimak koji pripadnici nose, a rječe su temeljene na nekom povijesnom dizajnu zastava.

DEVETA GARDIJSKA BRIGADA

Deveta se gardijska brigada, kao i druge gardijske brigade, koristila s više različitih zastava, a na svima je prikazan znak brigade – glava vuka. Najstarija zastava brigade crveno-bijelo-plava je trobojnica s grbom Republike Hrvatske u sredini (dakle temeljno zastava Republike Hrvatske) na kojoj je u luku duž rubova šahiranog štita crni natpis "9. gardijska brigada HV", a u uglu u crvenom polju dio znaka brigade – glava vuka ispred žutog obrisa zemljovida Republike Hrvatske. U suprotnom uglu u plavoj pruzi zlatnim je ispisan datum "01.11.1992." kada je brigada ustrojena (prvo kao 6. brigada ZNG-a). Zastava veličine oko 100×200 cm obrubljena je zlatnim resama i opremljena trobojnom zastavnom vrpcom na kojoj je crnim ispisan moto Primus inter pares (Prvi među jednakima). Čini se da je korištena sve do 2005. kada je brigada preustrojem spojena s 1. gardijskom brigadom.

Prvi je znak brigade izradio F. Tomičić, a ubrzo je 1993. izrađen i novi znak, koji prikazuje glavu vuka u crveno-bijelo šahiranom štitu ispred uzdignutog zlatnog mača, prema likovnom rješenju Z. Klanca i M. Smolčića. Iznad je u vrpci dvoredni natpis "9. gardijska brigada", a znak je obrubljen zlatnim pleterom u obliku heraldičkog štita. Na zastavi crne boje zastavnog polja znak je izvezen u sredini, iznad njega u luku zlatnim slovima moto postrojbe, a ispod nadimak "Vukovi". Zastava veličine 100×200 cm sa zlatnim resama 3 cm širine i zastavnim rukavom dobivenim posuvraćivanjem čuva se u zbirci zastava Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske. Gotovo identična zastava, različita tek u detaljima izrade, čuva se u zbirci Družbe "Braća hrvatskog zmaja" u Zmajskoj kuli iznad Kamenitih vrata u Zagrebu.

Foto: Udruga ratnih veterana 9. gbr Vukovi

Prva zastava 9. gardijske brigade iz 1993. godine

U povodu petnaeste obljetnice Oružanih snaga izrađene su još dvije zastave brigade, obje maslinastozelene boje zastavnog polja, jedna s prvim znakom brigade, a druga sa znakom koji je umjetnički preoblikovao 1994. godine Božo Kokan, prikaz glave vuka unutar kružnog obruba s natpisom "Vukovi" gore i "9. gardijska brigada" dolje, i pleterom između tih natpisa. ■

Dodatne informacije o zastavama postrojbi OSRH, fotografije zastava u uporabi, saznanja o nastanku i korištenju zastave, kao i ispravke i ostalo što bi moglo pomoći u izradi cjelokupne povijesti zastava naših postrojbi, molimo javite na ***zastavehv@gmail.com****. Unaprijed zahvaljujemo.*

Snažni mali tablet iz Archosa

Tvrtka ARCHOS predstavila je novo tablet računalo u ARCHOS Elements seriji pod nazivom Archos 80 Xenon, posebno dizajnirano za korisnike koji su u pokretu. Adut ovog tableta svakako je njegov snažni quad-core procesor I2 i Android Jelly Bean 4.1 operativni sustav. Archos 80 Xenon idealan je za surfanje i pregledavanje e-mailova bilo gdje. Preglednost osigurava 8 inčni IPS zaslon rezolucije 1024 x 768 s izvrsnom oštrinom i vidljivosti iz svih kutova. Tablet dolazi s ugrađenih 4 GB flash memorije proširive Micro SD karticama do maksimalnih 64GB. 3G modul koji prima sim kartice je otključan te prima kartice svih telekom operatera. On-the-go iskustvo upotpunjeno je dual kamerom (prednjom i stražnjom) za videopozive. Zahvaljujući integriranom GPS-u i Google Mapsu, Archos 80 Xenon može biti i suputnik. Tablet dolazi s instaliranim Office Suite Viewerom što će poslovnim korisnicima olakšati obavljanje svakodnevnih poslova izvan ureda. Također treba napomenuti kako Archos 80 Xenon ima ugrađen FM tuner te Google certificirani potpuni pristup Google Playu.

Retro Lumix

Ako ste ljubitelj visokokvalitetnih fotografija, a na vašem putovanju nema mjesta teškim i zahtjevnim SLR aparatima, ovo je zanimljiva minijaturna "zamjena": Panasonic Lumix DMC-GM1. Naravno, ovo je tek aparat s CMOS tri-četvrtinskim senzorom. Najkompaktniji aparat iz Lumix G serije čije je kućište napravljeno od magnezijeve slitine malih dimenzija ima senzor od 16 megapiksela, što je, budimo realni, čisti marketing, s obzirom na to da broj megapiksela ne određuje samu kvalitetu fotografije. Novi retro Lumix ima ugrađen i Wi-Fi te 3-inčni ekran osjetljiv na dodir i još mnogo zanimljivih i korisnih sitnica. Raspon osjetljivosti ovog *mališana* kreće se od 200 do 25 600 ISO dok je ekspozicija u razmacima od 1/16000 do 60 sekundi pri čemu je moguće snimati fotografije u RAW-u. Zahvaljujući Wi-Fi povezivosti uz korištenje softwarea za iOS ili Android uređaje ovim je aparatom moguće upravljati bežično. Iako se aparat očekuje na tržištu u predblagdansko vrijeme bit će potrebno izdvojiti oko pet do šest tisuća kuna s osnovnim objektivom 12-32 f 3.5-5.6. Naravno, točna cijena za naše tržište još nije formirana.

MOBILNE APLIKACIJE

Popularne aplikacije i na Windows Phoneu

Nakon što je Nokia nedavno u Abu Dhabiju najavila niz noviteta otvorila se mogućnost da na novi Windows phone stižu popularne aplikacije. Iako je Vine najavljen službeno još nakon predstavljanja Nokijina modela Lumia 1020 (uz Path i Oggl), ipak je software stigao tek nedavno. Ekskluziva koju je Nokia prezentirala je svakako dostupnost Instagrama, baš kao i Flipboarda (po svemu sudeći i za Windows Phone i za Windows 8/RT). Aplikacije same po sebi neće biti, naravno, ekskluzivne samo za Nokia uređaje, no svakako su novost i dobra vijest za sve korisnike Windows Phonea. Naravno, aplikacija razvijena i za Windows Phone, kako je najavio direktor Instagrama Kevin Systrom, rabit će različite fotofiltare te će biti u mogućnosti snimati video. Iako je Instagram već svima poznat, vrlo je vjerojatno kako će u prvim mjesecima i dalje prednost nad Instagramom za Windows Phone imati alternativne aplikacije na koje su korisnici bili već navikli.

Pripremio Ivan HORVAT

Novi Google mobitel, Nexus 5

Zajednički rad tvrtki Google i LG te proizvoda Nexus 4 urodio je plodom pa je nastavljena uspješna suradnja čiji je rezultat Nexus 5. Novi uređaj rabi najnoviju verziju operacijskog sustava Android 4.4, KitKat. Uz 5-inčni Full HD IPS zaslon, Nexus 5 nudi odlično vizualno iskustvo, a ovaj lagani pametni telefon dolazi u verzijama od 16 i 32 GB te je idealna kombinacija snažnih performansi, funkcionalnosti i praktičnosti zahvaljujući LG-evu dokazanom hardveru i najboljem Googleovu softveru i uslugama. Kamera koja krasi Nexus 5 posjeduje optičku stabilizaciju slike uz maksimalnu razlučivost od 8MP. Također Photo Sphere će omogućiti korisnicima snimanje nekoliko fotografija koje se mogu pretvoriti u panoramu od 360 stupnjeva. Nexus 5 je prvi telefon na svijetu koji pokreće Android 4.4 KitKat te tako donosi snagu Googlea u tankom i laganom uređaju koji još uvijek uspijeva biti čvrst i uvjerljiv. Uz zapanjujuće brz procesor SnapdragonTM 800 te podršku za 4G/LTE, Nexus 5 ima i Full HD IPS zaslon od 445 ppi s naprednom in-cell dodirnom tehnologijom koja omogućava brže prepoznavanje dodira. Novi Android uz veliku brzinu posjeduje i potrebnu jednostavnost. Uz poznate aplikacije Gmail, Chrome, Calendar, Maps, Drive i Hangouts, Nexus 5 pomaže korisnicima u svakodnevnom životu, dok s aplikacijom Google Now iniciranje pretrage glasom ne može biti jednostavnije. Bez ugovorne obveze ovaj je uređaj dostupan putem Google Playa u crnoj i bijeloj boji, sredinom studenog bit će dostupan u Europi no datum prodaje u Hrvatskoj i cijena još su uvijek nepoznanice.

Google Glass se ponovno vraća

Već neko vrijeme Google Glass nije bio prisutan u medijima, no priča se ponovno pokreće. Google je u potrazi za novim kandidatima voljnim testirati Google Glass, no potrebno je imati više-ka 1500 dolara i biti stanovnik SAD-a. Vrijedi spomenuti kako će društvo koje se do sada zabavljalo "starim" modelom ovaj put moći besplatno zamijeniti Glass novim modelom. Do službenog početka prodaje i konačne varijante je sasvim sigurno ostalo još više mjeseci, iako se završni koraci očekuju negdje u 2014. Idući model Google Glassa uklanja zvučnik i mijenja ga s monoslušalicom, a stiže i podrška za nove dioptrijske naočale. Tvrtka nije spomenula promjene u hardwareu uređaja iako mnogi to očekuju. Vrijedi podsjetiti kako se u ovom uređaju kriju Texas Instruments OMAP4430 čip, 16GB flash memorije, gigabajt radne memorije, ekran i Li-poly baterija kapaciteta 570mAh.

WEB-INFO

olive-drab.com

Zanima li vas bilo koja tema vezana uz oružane snage diljem svijeta, ali najviše američke, u vašim Favoritesima neizbježna treba biti stranica **olive-drab.com**. Ona je veliko okupljalište za informacije, fotografije, filmove, forume i oglase koji obuhvaćaju vojnu povijest, oružja, vozila, odore, prehranu... I još niz tema. Stranica je sad stara za internet respektabilnih petnaest godina i pokrenuo ju je Amerikanac Chuck Chriss. U međuvremenu je prodao prava na stranicu, ali je ostao njezin glavni urednik. Kao i mnoga slična "okupljališta", glavni adut "maslinaste" stranice nije blještavi dizajn, nego iznimna količina zanimljivih materijala. U svakom slučaju, imat ćete što vidjeti i pročitati, a lako je moguće i da ćete se poželjeti uključiti u zajednicu čitatelja. U tom slučaju, da ne biste previše lutali, odmah kliknite na FAQ i dobit ćete potrebne odgovore.

D. VLAHOVIĆ

DUHOVNOST

fra Marko MEDO

LK 18, 9-14

Bog od nas traži da mislimo na svoje bližnje s ljubavlju, strpljivošću i milosrđem. Bog od nas traži da ljubimo svoga bližnjega sve do žrtve; Bog nas pita što činimo da bismo spasili bližnjega

POSTOJE MOLITVE KOJE "UDALJAVAJU" OD BOGA

Dva čovjeka uđoše u Hram: ova dva čovjeka predstavljaju dvije kategorije religioznih vjernika ili su, ako hoćete, personifikacija dvije mogućnosti pred kojima se uvijek nalazimo: i mi možemo biti farizeji! I mi možemo biti carinici! Dakle, ovom prispodobom Isus upozorava upravo vjernike, religiozne ljude, one koji odlaze u hram. Drugim riječima: i nas! Uočimo odmah jednu pojedinost. Dva čovjeka ulaze u Hram: jedan izlazi opravdan, a drugi s još jednim grijehom više. Dvojica odlaze da bi molili: jedna molitva se Bogu sviđa, a druga je uvreda Bogu. Naizgled obojica imaju i više nego dobre namjere. Pa ipak, rezultat je različit. Zašto? Dakle, nije dovoljno ići u hram da bismo bili izašli opravdani. Isusova pouka je jasna i izravno se odnosi na nas. Pažljivo promotrimo likove ove prispodobe.

Što čini farizej? Njegova molitva je bezbožna, jer se riječima obraća Bogu, ali zapravo Ga isključuje. Bog mu ne služi, Bog mu ne treba. Zašto? Jer je farizej pun samoga sebe, umišljen je da je u skladu sa svime, čak i vjeruje da je nadmašio i samoga Boga: malo mu nedostaje pa da i samome Bogu uruči račun! Promotrimo ga izbliza. On čini dobra djela koja nemaju nikakve vrijednosti jer izlaze iz ohola i umišljena srca. Djela koja čini su u službi njegova ponosa. On ne moli Boga, već tašto razmatra samoga sebe. I evo strašne posljedice, posljedice koja se često može pronaći u životu tolikih ljudi: oholost ga dovodi do prijezira drugih, do prijezira braće, a prezirati druge je grijeh, strašan grijeh. Naime, on je na dnu hrama ugledao nekog carinika i nije pokazao za njega nikakvo suosjećanje, niti bi mu izdaleka pružio ruku. Samo bi mu još to nedostajalo, da se izloži opasnosti i uprlja ruke! Farizej, zapravo, nikoga ne voli, osim sebe samoga. Njemu drugi služe samo kao usporedba da bi uzdigao samoga sebe. Nažalost, mnogi se ljudi ovako ponašaju: *Ja nisam poput drugih!. Pogrešno!*, odgovara Isus. Tko se moli Bogu, a ne ljubi bližnjega svoga, griješi, mora krenuti ispočetka: tko moli kao farizej izlazi iz hrama a da uopće nije susreo Boga. *Ja ne kradem i ne ubijam*, kažu mnogi. Dobro je, ali ovo nije dovoljno da bismo imali čistu savjest. Istinska dobrota postaje čežnja i potraga za onim tko živi, tko se udaljio od dobra. A ti, što ti činiš za druge? *Ja mislim na sebe*. Ovo nije krepost već grijeh! Bog od nas traži da mislimo na svoje bližnje s ljubavlju, strpljivošću i milosrđem. Bog od nas traži da ljubimo svoga bližnjega sve do žrtve; Bog nas pita što činimo da bismo spasili bližnjega.

Molitva, kada je istinska, može u srcu zapaliti plamen ljubavi: uvijek! Jer kada molimo, približavamo se Bogu i nužno preuzimamo obilježja Isusova Srca, to jest zaraženi smo Ljubavlju! Zar to nije tako? U suprotnom, to znači da ne znamo i ne želimo moliti.

A carinik, što on čini? Prije svega, doista treba reći da je ovaj čovjek grešnik. No, Isus ga gleda, promatra, temeljito propituje i u njegovim osjećajima čita: u ovome čovjeku ima iskrenosti i poniznosti. Uz koga pristaje Krist? Na čiju se stranu stavlja Bog? Nevjerojatno je to za nas koji smo "zla srca": Bog se stavlja na stranu carinika! Zašto? Jer se carinik doista pokajao i izlazeći iz Hrama postao je novi čovjek, čovjek koji ne prezire brata, čovjek koji nije umišljen, bahat ni arogantan. On se ne hvasta pred Bogom: udara se u prsa! On nema dobra djela kojima bi se hvalio: moli milost! Ovakav će voljeti Boga svim srcem svojim i bližnjega svoga kao sebe samoga. On zna da mu je Bog oprostio i bit će sretan kada bude mogao drugima praštati. Molitva je iz temelja promijenila njegov život.

Prekrasan primjer čovjeka koji se obratio je Pavao iz Tarza. Drugo čitanje je svjedočanstvo u prilog Evanđelja: Pavao, koji je bio *carinik*, ima milost oprostiti *svima onima koji su ga napustili*. Pavao poznaje nesreću grijeha i udaljenosti od Boga: zbog toga suosjeća s onima koji čine zlo. Pavao zna da ga je spasilo Božje milosrđe: zbog toga svoju braću promatra očima milosrđa.

Sažimimo lekciju. Na zemlji farizej pripada *službenoj kategoriji* pravednih, dobrih. Naprotiv, pred Bogom, on je nepravedan i zao. Bog gleda što je u srcu: a farizejevo srce je zlo. Carinik na zemlji pripada *službenoj kategoriji* grešnika; no, pred Bogom, on je svetac jer iz njegove poniznost izrasta kajanje. Carinikovo srce se otvara Dobroti.

Primijenimo ovo na nas. Izvana izgledamo svi dobri: mi zapravo pripadamo službenoj kategoriji dobrih ljudi. No iznutra, kakvi smo pred Bogom? Carinik nam pokazuje put spasenja: kleknimo zajedno s njim, udarimo se u prsa jer smo grešnici, a zatim izađimo iz Hrama i zapjevajmo Božjoj Dobroti i sa svima je podijelimo.

Da bismo ljubili, potrebno je biti sposoban odreći se samoga sebe.
M. QUOIST

Zar se prokletstvo osuda možda ne sastoji u kasnom, prekasnom otkrivanju, otkrivanju poslije smrti da smo imali potpuno beskorinu dušu, dušu koja je još uvijek pažljivo složena na četvorine, ali oštećena kao vrijedne tkanine zbog rijetke uporabe?
G. BERNANOS

Ako budete znali tko će govoriti o meni na mojoj sahrani, recite mu da bude kratak, da ne spominje da sam primio Nobelovu nagradu za mir: nije to važno. Recite mu i da prešuti da sam dobio četiri stotine nagrada... Ali volio bih da taj čovjek kaže da je Luther King pokušao dati svoj život da bi služio ljudima. I želio bih da kaže da sam se trudio ljubiti, da sam pokušao biti pošten, da sam tražio načina da utažim glad svakome kome je to bilo potrebno.

M. L. KING, iz jednog pisma iz zatvora 1963. godine

Tiskana i audio-video izdanja MORH-a odsad možete kupiti po pristupačnim cijenama u trgovini vojnom opremom "Hrvatski vojnik" u Zvonimirovoj ulici 5 u Zagrebu, te kantinama tvrtke "Pleter-usluge d.o.o.": vojarna "Croatia" i hotel "Zvonimir" u Zagrebu; vojarna "Pukovnik Predrag Matanović" u Petrinji; kantine HVU-1, Požega 1 u Požegi; Gašinci u Đakovačkoj Satnici; Bosut u Vinkovcima; Zemunik u Zadru; Knin 1 u Kninu; Lora 2 u Splitu i u hotelu "Rakitje" u Rakitju.

Knjige

Pozdrav iz Chagcharana
10 godina sudjelovanja RH u međunarodnim mirovnim misijama
Suvremeno oklopništvo
Hrvatski vojnik u službi zajednice

Fotomonografije

Mirovna misija Chad
Od branitelja domovine do čuvara svjetskog mira
Vojska pobjednika – s ponosom u budućnost

DVD

Hrvatska kopnena vojska
20 godina Tigrova
Bljesak - 5 minuta za sjećanje
Krila oluje
Zanimanje vojni pas
Mirovna misija Chad
Čuvari svjetskog mira
Oluja - 5 minuta za sjećanje
15 godina operacije Maslenica
Kadetski bal
Klapa HRM "Sv. Juraj" - Najbolje od klape

CD

Klapa HRM "Sv. Juraj" - Najbolje od klape
Hrvatske koračnice
Domovini s ljubavlju

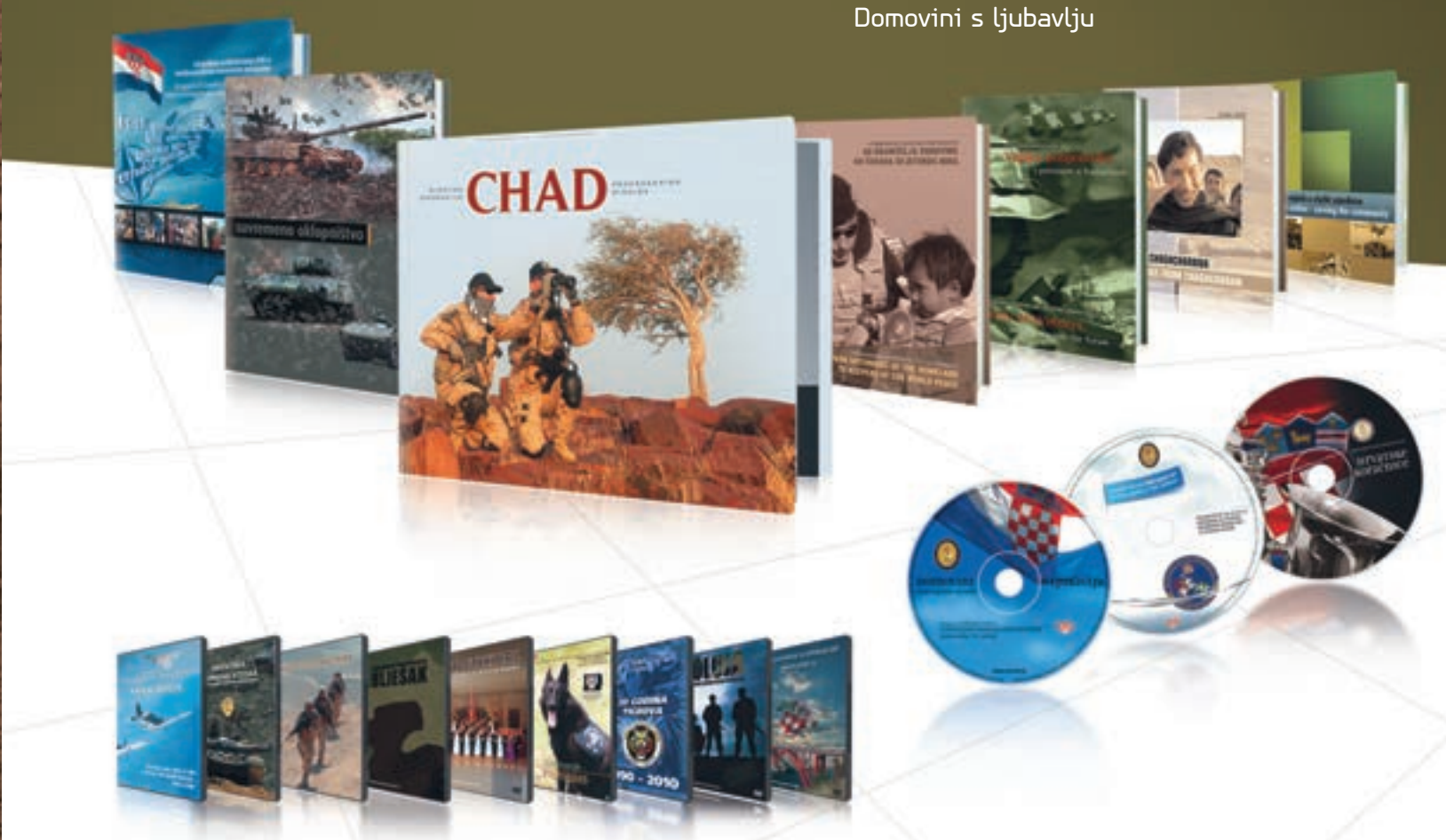

www.**hrvatski-vojnik**.hr

Snimio Tomislav BRANDT

www.hrvatski-vojnik.hr